Národní pedagogický institut
České republiky

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii

2020/21

Ing. Jiří Vojtěch
Mgr. Hana Novotná

Praha 2021

Obsah

1. Úvodem 4
2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání 5
3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů 10
4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání 17
5. Situace mladých lidí na trhu práce v ČR a státech EU 34
6. Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU 35
   6.1 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v hlavních třídách ISCED – porovnání průměru EU a podílů v ČR 37
   6.2 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU v třídění dle hlavních tříd ISCED 38
7. Předčasné odchody mladých lidí ze vzdělávání v rámci EU 44
8. Připravenost mladých v EU pro práci v digitální ekonomice 45
   8.1 Kompetence v jednotlivých digitálních dovednostech v zemích EU 46
   8.2 Celková úroveň digitálních dovedností v zemích EU 49
9. Závěr 50

Výchozí údaje pro kapitoly 2 až 4 jsou z MŠMT, další vycházejí z údajů VŠPS Českého statistického úřadu, webu Cedefopu a databází Eurostatu.

Publikace vznikla v rámci kmenové činnosti analytického oddělení

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii 2020/21

Ing. Jiří Vojtěch, Mgr. Hana Novotná

Vydal Národní pedagogický institut České republiky
© NPI ČR 2021

Přehled členění vzdělanostní struktury používaného v publikaci [1]

Střední vzdělání s výučním listem

*Střední vzdělávání s výučním listem – SVsVL (kategorie E+H) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do tříletých a výjimečně do dvouletých vzdělávacích programů (asi 4 % žáků, pouze v kategorii E) a po absolvování získají výuční list. Obory kategorie E jsou koncipovány jako obory s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání; absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací. Podíl jejich žáků je 13,7 % z nově přijatých do učebních oborů (E+H).*

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

***Střední vzdělávání** – bez MZaVL (kategorie C, J) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do dvouletých vzdělávacích programů (u oborů kategorie C – praktická škola i do jednoletých) poskytujících střední vzdělání; po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl dosahuje necelé 1 % přijatých do středního vzdělávání.*

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

***Střední vzdělávání s MZ (odborné)** – SVsMZ (kategorie M) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do čtyřletých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, včetně programů realizovaných ve školách zřízených pro žáky se zdravotním postižením, po absolvování získají maturitní vysvědčení.*

***Střední vzdělávání s MZ – lycea** – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. V této kapitole v údajích o podílech žáků (obr. 3, tab. 1) je jejich podíl uveden samostatně, v dalších kapitolách jsou lycea zahrnuta mezi obory poskytující střední vzdělání s MZ (odborné) – SVsMZ (kateg. M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou).*

***Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem** – SVsMZ (kategorie L0) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do vzdělávacích programů, jejichž součástí je i odborný výcvik, jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají. Po absolvování získají maturitní vysvědčení. Absolventi jsou připraveni pro náročné dělnické práce nebo nižší řídicí funkce.*

***Střední vzdělávání s MZ – gymnázia** – SVsMZ (kategorie K) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků se zdravotním postižením. Pro možnost srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do 1. ročníků víceletých gymnázií, **údaje se vztahují na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého gymnaziálního vzdělávání**. Jsou zde tedy zahrnuti všichni nově přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a ve víceletých gymnáziích studující v ročnících odpovídajících 1. ročníkům čtyřletých gymnázií (3. a 5 .ročník).*

***Střední vzdělávání s MZ – nástavbové studium** (kategorie L5) – umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou** těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v tříletých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.*

***Zkrácené studium** je určeno výhradně pro absolventy s maturitní zkouškou nebo výučním listem. Maturanti mohou získat ve zkrácené době (2 roky v denní formě) maturitní vzdělání v dalším oboru, vyučení (i maturanti) dosáhnou ve zkrácené době (1–2 roky) výučního listu.*

Vyšší odborné vzdělání

***Vyšší odborné vzdělávání** (kategorie N) – zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v délce 3 roky. Vzdělávání se ukončuje absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.*

[1] Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované ve školách pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší. Do jiných forem studia je zahrnuto dálkové, večerní, distanční a kombinované studium.

1. Úvodem

Ve školním roce 2020/21 pokračuje trend, který **začal v roce 2017 – meziroční nárůst počtu žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol** po základním vzdělání. V letošním roce se jedná o 2 395 žáků, což představuje 2,3 % nově přijímaných (loni byl nárůst o 2 798 žáků – 2,8 %), v několika dalších letech bude zřejmě i vyšší, jak je zřejmé z grafu na obr. 1. Uvedenou skutečnost poněkud problematizoval velký podíl žáků (kolem 2,5 %), kteří po ukončení povinné školní docházky v základní škole nepokračovali ve vzdělávání. K tomuto nedobrému stavu přispíval zejména velký zájem zaměstnavatelů o pracovní sílu, což se zřejmě v tomto roce výrazně změnilo.

Průběh vývoje počtu patnáctiletých přinese výraznější nárůst v dalších letech, lze očekávat nárůst počtu přijímaných ještě několik let. Nárůst přijímaných oproti počtu patnáctiletých se projevuje poněkud opožděně – je to dáno např. odklady přijetí do 1. třídy i delší dobou vzdělávání některých žáků na základní škole z důvodu neprospěchu.

Obr. 1: Dlouhodobý vývoj počtu patnáctiletých osob v České republice

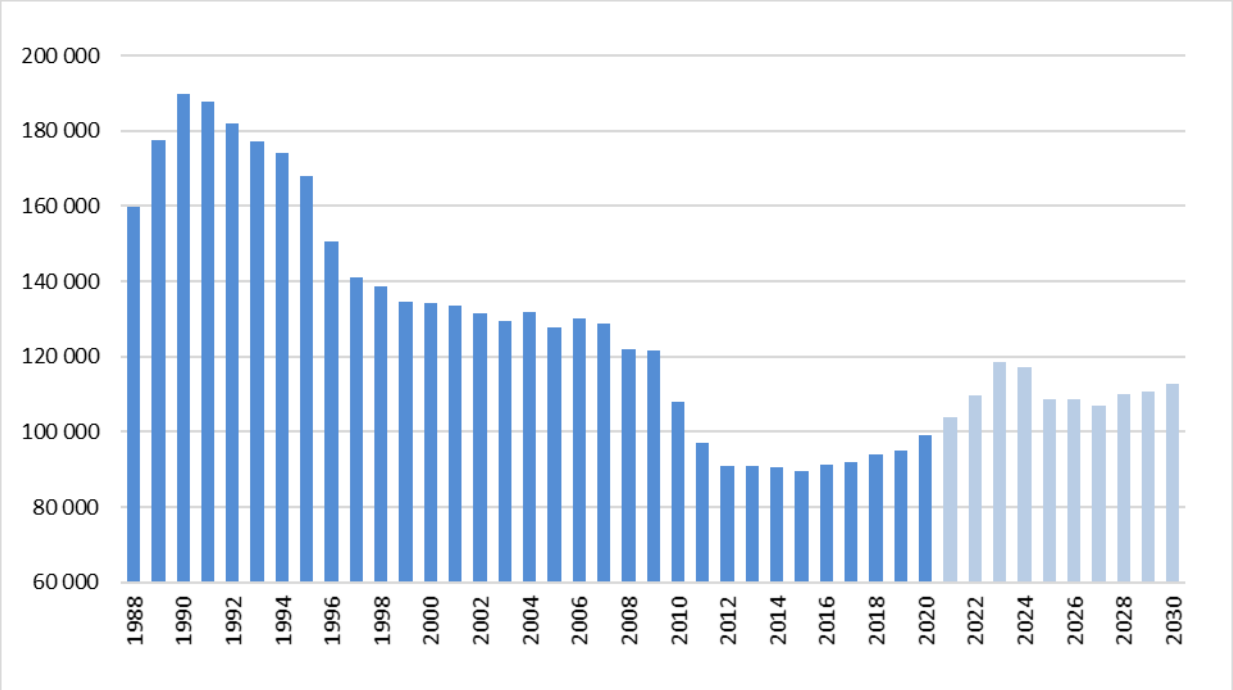

Zdroj dat: ČSÚ

Dosavadní komplikovaná situace škol s nízkými počty žáků se ani ve školním roce 2020/21 zásadně nezlepší, i když začaly nárůstat i celkové počty žáků ve středním školství, výrazné zlepšení se projeví až po roce 2021. Ve středním školství tak i dále výrazně přebývají kapacity, je malá velikost tříd a jsou nízké počty žáků připadající na učitele, což je, vzhledem ke značnému počtu oborů vzdělání, problémem i z hlediska zajištění kvalitní výuky a vybavení škol. V některých krajích dochází k dílčí optimalizaci vzdělávací nabídky, ale pro krajské orgány je to velmi nepopulární opatření. Školám, zejména s malými počty žáků v oborech, může z ekonomického pohledu pomoci nový způsob financování, ale nedostatek žáků a malá naplněnost škol zůstane i nadále problémem.

Výrazně se změní situace v zájmu o absolventy. Počty vycházejících absolventů se začnou zvyšovat, ale očekávaný ekonomický pokles, v některých odvětvích posílený vlivem epidemie koronaviru, povede k tomu, že místo nedostatku pracovní síly, a tedy i absolventů, bude nutno řešit problémy jejich nezaměstnanosti a uplatnitelnosti na trhu práce. Vše je závislé na budoucím vývoji epidemie, a situace tedy není v současné době podrobněji předvídatelná.

Krátkodobý vývoj však bude mít negativní dopad na absolventy všeobecně, protože s přijímáním nových zaměstnanců budou zaměstnavatelé velice opatrní. Očekává se pokles zaměstnanosti a propouštění, a na trhu práce tedy budou absolventům konkurovat lidé s praxí a zkušenostmi. Při přijímáni zaměstnanců je obvykle zaměstnavatel upřednostní. Již v roce 2020 byl zřejmý vysoký meziroční nárůst počtu nezaměstnaných absolventů k 30. 9., který činil 46 % v učebních oborech a 28 % v maturitních.

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Vývoj vzdělanostní struktury podle kategorií vzdělání je možné sledovat podle počtu žáků a dále i podle jejich podílu na celku žáků, kteří přicházejí do středního vzdělávání ze základní školy nebo z nižšího stupně gymnaziálního vzdělávání.

Sledování údajů o **vývoji počtu** nově přijatých žáků je v situaci výrazné proměnlivosti počtu patnáctiletých v příslušných populačních ročnících málo funkční, protože téměř ve všech kategoriích docházelo v minulých letech k poklesu, nyní již začíná nárůst, nelze tedy dobře porovnávat vývoj mezi jednotlivými kategoriemi. Výrazný pokles skončil v roce 2012/13, od té doby klesaly počty nově přijatých mírně, v roce 2017 se pokles zastavil a ve shodě s populačním vývojem začal nárůst. Porovnávání tedy trvale provádíme především na základě **podílů nově přijímaných**.

Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** (kategorie H + E) doznal ve sledovaném období 2009–2020 poměrně výrazných změn. Od roku 2009 jejich podíl trvale mírně narůstal, až v roce 2012/13 dosáhl maxima (32,1 %). Potom následoval opět mírný pokles a po stabilitě v letech 2016 až 2018 (nepatrně pod 30 %) došlo v roce 2019/20 k nárůstu na hodnotu 30,0 %. Ovšem v roce 2020/21 se v podílu přijatých do učebních oborů objevuje **historicky nejnižší hodnota – 28,9 %**. Vlivem nárůstu v populačním ročníku patnáctiletých počet přijímaných neklesá tak výrazně, v roce 2020/21 bylo přijato 30 507 žáků, což je o 400 žáků méně než v loňském roce.

V „klasických“ **maturitních oborech v odborném vzdělávání** (kategorie M) dochází v období 2009–2020 rovněž ke kolísání – po nárůstu do roku 2009/10 až na hodnotu 36,9 % následuje pokles až do roku 2012/13 (34,8 %), pak opět mírný nárůst (s malým propadem v roce 2015/16) na hodnoty kolem 37,5 %. Současná hodnota podílu žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku meziročně **narostla na 38,4 %**. V roce 2020/21 bylo přijato 40 526 žáků, což je o téměř 1 900 žáků více než v loňském roce. Nárůst se projevil i v **oborech lyceí**, jejichž podíl narostl na **4,1 %** a počet přijatých činí 4 321 žáků.

V **maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik** (kategorie L0) dochází od roku 2009 s nepatrným kolísáním k poklesu, v posledním roce tvoří **podíl přijatých žáků 5,5 %**. I tak jde o nezanedbatelný podíl téměř 6 % nově přijatých. Žáci této formy vzdělání absolvují i odborný výcvik, a to prakticky ve stejném rozsahu jako žáci ve tříletých učebních oborech, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Určitý podíl žáků již v současné době v rámci experimentálního ověřování zároveň získá i výuční list.

Podíl žáků vstupujících do **gymnaziálního vzdělávání** (u víceletých do jeho vyššího stupně) se po výraznějším nárůstu v letech 2009/10 až 2012/13 zastavil **na hodnotě 22,5 % a pomalu klesá** (současná hodnota je 22,1 %). Počet těchto žáků je 23 320, o 576 více než v předchozím roce.

Z porovnání vývoje počtů a podílů jednotlivých skupin oborů v kategorii vyučených (podrobněji viz obr. 7 a 8 a tab. 10) je zřejmé, že k **největším nárůstům** došlo ve skupinách oborů Elektrotechnika (o 1,0 p.b.), Stavebnictví (o 0,6 p.b.) a Zpracování dřeva (0,5 p.b.). **Největší pokles** byl opět bohužel zaznamenán ve strojírenských oborech (–1,3 p.b.) a dále v oborech gastronomických (–0,6 p.b.) a zdravotnických (–0,3 p.b.).

V maturitních oborech kategorie M vykazují největší meziroční **nárůst** skupiny oborů Obecně odborná příprava – tj. Lycea (0,4 p.b.), Stavebnictví (0,4 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (0,2 p. b). Vysoký meziroční **pokles** vykazují skupiny oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (–0,5 p. b), Strojírenství (–0,4 p.b.) a Umění a užité umění (–0,3 p.b.). Podrobné údaje k vývoji ve skupinách oborů přináší kapitola 4.

Názorný pohled na vývoj počtů a podílů žáků vstupujících, či přesněji nově přijatých, do jednotlivých kategorií vzdělání v denní formě poskytují obrázky 2 a 3. **Graf na obr. 2** znázorňuje vývoj **počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání** (jsou zde zahrnuti žáci nově přijatí do 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v absolutních počtech). **Graf na obr. 3** ukazuje vývoj **podílů nově přijatých žáků v uvedených kategoriích vzdělání**. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále (tab. 1).

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci se zdravotním postižením**, a to jak žáci škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tzv. speciálních škol), tak žáci se zdravotním postižením integrovaní skupinově nebo individuálně.

Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v soukromých školách**. Jejich počet v denní formě v oborech pro žáky po základním vzdělání **je 13 656, což představuje 12,9 % přijímaných**. V oborech odborného vzdělávání se jedná o 11 194 nově přijatých, z toho v oborech poskytujících výuční list 3 030 žáků, v maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik 677 žáků a ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M 7 487 nových žáků.

V přehledech nejsou zahrnuty **jiné formy vzdělávání** (studium při zaměstnání), počet žáků v něm je poměrně stabilní, ve školním roce 2020/21 činí počet nově přijatých pouze 1 617 žáků, což představuje 1,5 % počtu žáků denního vzdělávání. V oborech poskytujících výuční list kategorie H + E to je 419 žáků, což je 1,3 % žáků denního studia dané kategorie, v maturitních oborech odborného vzdělávání kategorie M to je 1 102 žáků (2,5 %), v maturitních oborech s odborným výcvikem kategorie L0 bylo přijato 32 žáků (0,6 %). Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě činí 0,2 % z počtu žáků gymnázií v denním studiu a je to 42 žáků. Dále je přijímán značný počet žáků do **zkrácené formy studia** (viz tab. 2), kterou do zde uváděných procent **nezahrnujeme**.

Obr. 2: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením – denní forma

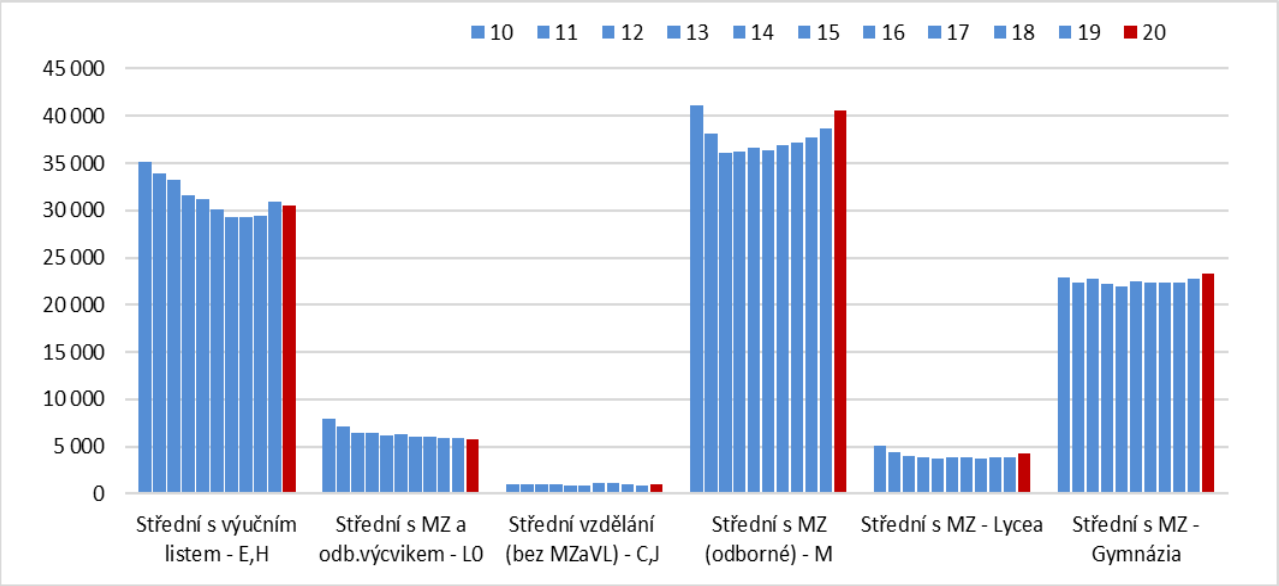

Obr. 3: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením

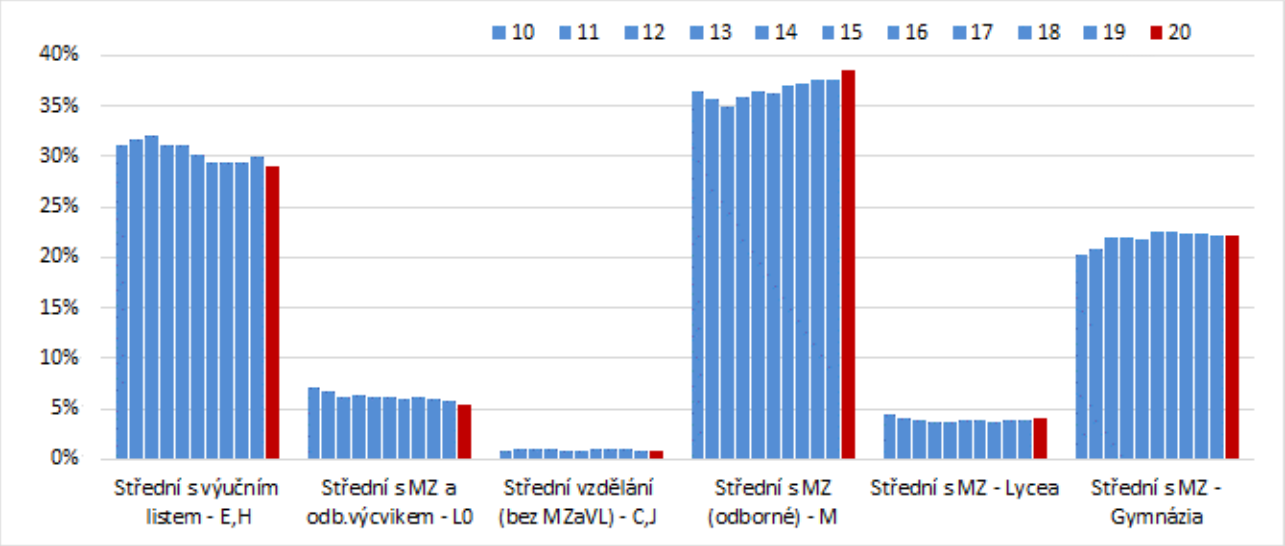

Tab 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním postižením, denní forma

30.9.	Gymná-zium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem	z toho
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		s matur.
2009	24707	47131	5883	943	53957	39729	9413	49142	127806	87134
2010	22859	41097	5059	1010	47166	35090	8002	43092	113117	77017
2011	22361	38187	4464	1007	43658	33876	7186	41062	107081	72198
2012	22811	36024	3998	978	41000	33202	6406	39608	103419	69239
2013	22175	36256	3804	971	41031	31566	6486	38052	101258	68721
2014	21960	36598	3795	826	41219	31154	6145	37299	100478	68498
2015	22524	36327	3855	922	41104	30118	6248	36366	99994	68954
2016	22410	36923	3908	1078	41909	29286	6005	35291	99610	69246
2017	22375	37146	3780	1082	42008	29257	6099	35356	99739	69400
2018	22336	37703	3847	993	42543	29428	5916	35344	100223	69802
2019	22744	38632	3920	934	43486	30912	5879	36791	103021	71175
2020	23320	40526	4321	944	45791	30507	5798	36305	105416	73965
rozdíl 20-19	**576**	**1894**	**401**	**10**	**2305**	**-405**	**-81**	**-486**	**2395**	**2790**
%	**2,5%**	**4,9%**	**10,2%**	**1,1%**	**5,3%**	**-1,3%**	**-1,4%**	**-1,3%**	**2,3%**	**3,9%**

Vše v % 30.9.	Gymná-zium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem	z toho
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem	%	s matur.
2009	19,33	36,88	4,60	0,74	42,22	31,09	7,37	38,45	100,00	68,18
2010	20,21	36,33	4,47	0,89	41,70	31,02	7,07	38,10	100,00	68,09
2011	20,88	35,66	4,17	0,94	40,77	31,64	6,71	38,35	100,00	67,42
2012	22,06	34,83	3,87	0,95	39,64	32,10	6,19	38,30	100,00	66,95
2013	21,90	35,81	3,76	0,96	40,52	31,17	6,41	37,58	100,00	67,87
2014	21,86	36,42	3,78	0,82	41,02	31,01	6,12	37,12	100,00	68,17
2015	22,53	36,33	3,86	0,92	41,11	30,12	6,25	36,37	100,00	68,96
2016	22,50	37,07	3,92	1,08	42,07	29,40	6,03	35,43	100,00	69,52
2017	22,43	37,24	3,79	1,08	42,12	29,33	6,11	35,45	100,00	69,58
2018	22,29	37,62	3,84	0,99	42,45	29,36	5,90	35,27	100,00	69,65
2019	22,08	37,50	3,81	0,91	42,21	30,01	5,71	35,71	100,00	69,09
2020	22,12	38,44	4,10	0,90	43,44	28,94	5,50	34,44	100,00	70,16
rozdíl20-19	**0,04**	**0,94**	**0,29**	**-0,01**	**1,23**	**-1,07**	**-0,21**	**-1,27**	**0,00**	**1,08**

Pozn.: V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících 1. ročníku čtyřletého gymnázia.

Obr. 4 Vývoj podílů nově přijatých žáků do maturitního a nematuritního vzdělávání v denní formě

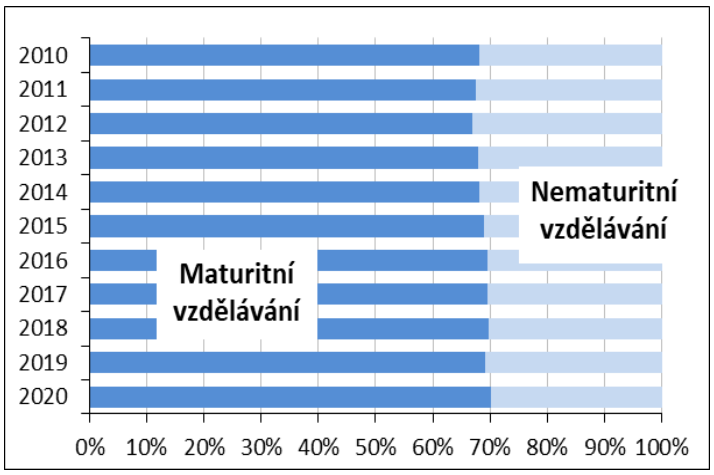

Podíl žáků přijímaných po získání základního vzdělání do denní formy studia ukončeného maturitou (kategorie K, L0, M) dosahoval v roce 2010 68,1 %, v současné době je tento podíl větší o 2,1 p.b. Nejnižší hodnoty – 66,9 % – dosahoval podíl žáků přijímaných do maturitních oborů v roce 2012, od roku 2013 však podíl žáků vstupujících do oborů s maturitou opět mírně narůstá a v tomto školním roce 2020/21 jejich podíl překročil hodnotu 70 %, dosahuje hodnoty 70,1 %. Do vzdělávání nematuritního (kategorie C, E, H, J) je tedy přijímáno 29,9 % nově přijímaných žáků.

Tab 2: Vývoj počtu žáků nově přijatých do zkráceného studia

	Zkrácené studium pro získání			
	středního vzdělání s výučním listem		středního vzdělání s maturitou	
30.9.	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2010	344	63	21	353
2011	428	120	65	480
2012	616	130	101	765
2013	867	191	275	872
2014	1 083	317	273	1 305
2015	1 055	365	188	1 244
2016	914	536	162	1 329
2017	1 071	586	130	1 496
2018	1 007	633	126	1 495
2019	979	701	77	1 513
2020	1 083	730	98	1 493

Počet dospělých vstupujících do **zkráceného studia** se ustálil na poměrně vysokých hodnotách, což souvisí s možnostmi či nutností uplatnit se v jiném povolání, než pro které se pracovník připravoval, nebo u starších pracovníků s potřebou získat dovednosti pro nové technologie. V učebních oborech převažuje zájem o denní formu (1 083 přijatých v denní formě, 730 v jiných formách), protože zde jde o získání manuálních dovedností, v maturitních oborech lze potřebné znalosti získat snadněji samostudiem.

V učebních oborech je v denním studiu zájem hlavně o obory skupin Elektrotechnika, telekomunikační a VT (479), Strojírenství (161) a Stavebnictví (154), v maturitních oborech pak o skupiny Pedagogika, učitelství a sociální péče (34) a Ekonomika a administrativa (21). Ve studiu při zaměstnání je v učebních oborech výrazný zájem o obory skupiny Elektrotechnika (585), v maturitních pak o skupinu Pedagogika, učitelství a sociální péče (1 340), Zdravotnictví (91) a Stavebnictví (52). Toto rozložení zájmu o získání druhé profese avizuje, jaké kvalifikace tedy absolventi jiných oborů potřebují získat pro své dobré uplatnění.

K výraznějšímu vývoji dochází v počtech žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v **nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání**. Protože pro tyto kategorie vzdělávání není porovnatelný výchozí základ, je na grafu v obr. 5 vyjádřen vývoj **pouze v počtech** nově přijatých žáků a studentů. Číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 3.

Obr. 5: Vývoj počtů žáků a studentů nově přijatých do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

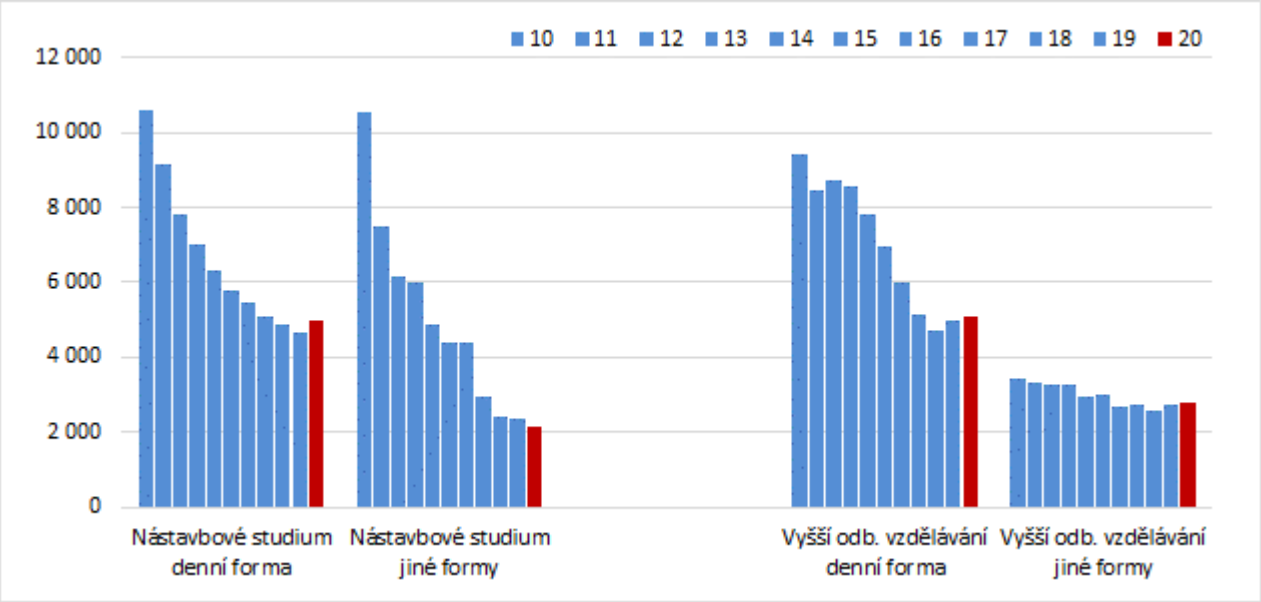

Nejvíce žáků bylo přijato do **nástavbového studia** v denní formě ve školním roce 2003/04, v jiných formách v roce 2008/09, a to v obou případech téměř 12 tisíc žáků. Od té doby se počet přijímaných s mírným kolísáním snižuje, od roku 2011/12 je zřejmý výrazný pokles. V roce 2020/21 se objevuje v denním studiu po dlouhé době nárůst, bylo nově přijato 4 990 žáků v denním studiu, což představuje proti předchozímu roku nárůst o 7 %, v jiných formách studia je však stejně velký pokles.

Téměř dvě třetiny přijatých toto studium nedokončí, ať již proto, že studium přeruší, nebo že neuspěje u maturitní zkoušky, kde je míra jejich neúspěšnosti velmi vysoká. Do nástavbového studia v jiných formách studia byl dříve přijímán velký počet žáků, srovnatelný s počty přijímaných

k dennímu studiu, převážně do dálkové formy studia. Počet přijímaných i zde výrazně klesá vzhledem k vysoké náročnosti požadavků jednotné maturitní zkoušky pro tuto formu profesní přípravy.

Tab. 3: Vývoj počtů žáků nově přijatých do nástavbového a vyššího vzdělávání

30.9.	Nástavbové studium pro absolventy 3l. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2010	10 609	10 519	9 414	3 424
2011	9 174	7 514	8 464	3 316
2012	7 791	6 148	8 706	3 260
2013	7 036	6 006	8 548	3 257
2014	6 296	4 861	7 803	2 954
2015	5 802	4 395	6 960	3 025
2016	5 444	4 418	5 990	2 694
2017	5 110	2 950	5 131	2 747
2018	4 857	2 438	4 703	2 568
2019	4 666	2 344	4 972	2 715
2020	4 990	2 158	5 106	2 794

Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně vyučeným. Tato možnost má značný význam, protože vzdělání v učebních oborech pak není uzavřenou vzdělávací cestou. Ke studiu v terciárním vzdělávání (VŠ nebo VOŠ) je pak přijímáno asi 24 % absolventů nástaveb, značná je však jejich studijní neúspěšnost (60 %). Nástavbové studium je rovněž důležité pro získávání zájemců o vyučení. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí (jak nástavbové, tak terciární), i absolvování části studia zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, k němuž dochází právě v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého v denní formě studia vstupuje asi 65 % přijatých. Tento vysoký podíl je dán i tím, že v mnoha školách není dostatek vyučených absolventů, aby bylo možné sestavit třídu v profesně navazujícím oboru.

Vyšší odborné vzdělávání vykazovalo výrazný rozvoj po roce 1995, kdy nahradilo oblíbené pomaturitní studium. Od roku 2007 do roku 2013 byly počty nově přijímaných v denní i v jiných formách studia víceméně stabilní, po tomto roce docházelo v denní formě každoročně k výraznému poklesu. To bylo způsobeno jednak vlivem populačního vývoje, jednak snadnější dostupností bakalářského studia. V posledních dvou letech se situace změnila a počet přijatých roste. V roce 2020/21 bylo v denní formě studia přijato 5 106 studujících a v jiných formách pak 2 794 studujících, převážná část studujících byla přijata do skupin oborů 53 Zdravotnictví, 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče a 82 Umění, užité umění. Je zřejmé, že příprava ve vyšším odborném studiu zůstává stále oblíbená. Podrobnější údaje jsou uvedeny v kapitole 4.

3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání z pohledu krajského členění ukazují rozdíly ve vývoji v jednotlivých krajích způsobené rozdílnými přístupy v respektování potřeby absolventů jednotlivých kategorií vzdělání. Vzhledem k velkému rozsahu údajů zde uvádíme pouze základní data o žácích vstupujících do 1. ročníků.

V **tabulce 4** jsou uvedeny **počty žáků** a v **tabulce 5 podíly žáků** vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích a krajích, vždy pro roky **2016/17 až 2020/21**. Aby byl vývoj v krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 6** spočítán **meziroční nárůst či pokles** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělávání, včetně zvýraznění maxim a hodnot pro porovnání s ČR. Zřejmý a logický je značně **odlišný stav v Praze, kterou proto do dále uvedených porovnávání nezahrnujeme**.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury (obr. 6) jsou pro jednotlivé kraje znázorněny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (C a J – necelé 1 % z celku). Pro názornost se v každém grafu opakují sloupce, které představují průměr ČR, rovněž je zachováno stejné měřítko všech grafů.

Do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** byl v roce 2020/21 přijat největší podíl žáků v Karlovarském (38,6 %) a v Ústeckém kraji (36,6 %), nejmenší potom ve Zlínském kraji (25,2 %). Ve Zlínském kraji je ale tento jev kompenzován vysokým podílem přijatých do oborů s vyučením a maturitou. Nárůst byl zaznamenán pouze v Jihočeském kraji (0,6 p.b.), největší pokles v Pardubickém kraji (o 3,2 p.b.), dále v Plzeňském (o 2,3 p.b.) a Středočeském kraji (o 2,0 p.b.). **V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii klesl (o 1,1 p.b.).**

Do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou) byl přijat největší podíl žáků ve Zlínském (9,0 %) a Pardubickém kraji (7,3 %), nejmenší podíl pak byl zaznamenán v Karlovarském (3,3 %) a Ústeckém kraji (3,5 %). Trvale výrazně vyšší podíl byl a přetrvává v moravských krajích a v Plzeňském kraji. Nárůst vykazují Plzeňský (0,7 p.b.) a Pardubický kraj (0,5 p.b.). K výraznému poklesu došlo v Jihočeském (o 0,9 p. b) a Moravskoslezském kraji (o 0,6 p.b.), dále i v kraji Zlínském (o 0,5 p.b.). **ČR jako celek vykazuje pokles o 0,2 p.b.**

Podíl nově přijatých do čtyřletých gymnázií a pokračujících ve víceletých **gymnáziích** se v tomto roce nezměnil, zůstává na hodnotě 22,1 %. Největší podíl je v Jihomoravském (25,0 %) a Zlínském kraji (24,2 %), nejmenší v krajích Libereckém (16,3 %) a Ústeckém (17,3 %). Největší úbytek vykazuje Královéhradecký (o 1,0 p.b.) a Liberecký kraj (o 0,8 p.b.), nejvyšší nárůst pak kraje Moravskoslezský (1,0 p.b.) a Ústecký (0,5 p.b.). Opět připomínáme, že neporovnáváme hlavní město Prahu, kde je podíl přijatých a pokračujících v gymnaziálním vzdělávání 28,3 %, bez meziroční změny.

V **maturitních oborech kategorie M** byl zaznamenán nejvyšší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém (45,3 %) a Libereckém (45,0 %), nejmenší v Kraji Vysočina (38,2 %) a v Karlovarském kraji (39,2 %). Podíl nově přijatých v tomto roce nevykazuje v žádném kraji pokles, nulová hodnota je v v Kraji Vysočina, nejvyšší nárůsty jsou v Libereckém a Pardubickém kraji (shodně 2,5 p.b.). **V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii vykazuje nárůst (1,2 p.b.).**

Do maturitních oborů (kategorie M, L0 a K) je přijímán nejvyšší podíl žáků ve Zlínském (74,3 %) a Jihomoravském kraji (71,9 %), nejnižší pak v Karlovarském (60,1 %) a Ústeckém kraji (62,3 %). V tomto komentáři neporovnáváme hlavní město Prahu, kde je podíl přijatých do maturitních oborů 81,3 %.

V průběhu posledních pěti let vykazují **nejvýraznější poklesy** Středočeský kraj (o 2,0 p.b.) a Pardubický kraj (o 1,9 p. b) v oborech kategorie L0, dále Karlovarský kraj (o 1,6 p.b.) v učebních oborech a opět Pardubický kraj (o 1,5 p.b.) v oborech gymnázií. **Nejvyšší nárůsty** v posledních pěti letech vykazuje Karlovarský kraj (3,6 p. b) v oborech kategorie L0, Středočeský kraj (3,3 p.b.) v učebních oborech a Olomoucký kraj (3,1 p.b.) v oborech kategorie M. Podrobněji viz tab. 6.

V tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtů a podílů žáků gymnázií věkově odpovídajících 1. ročníku čtyřletých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinde uváděnými údaji, kde se sčítají žáci přijatí do 1. ročníků gymnázií.

Podrobnější údaje o vývoji v jednotlivých krajích lze získat na www.infoabsolvent.cz v sekci ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE, v podsekci Regionální statistiky.

Tab 4: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnáziído vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 16/17 až 20/21

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	Celkcelk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	16/17	4 014	6 760	109	6 869	2 518	800	3 318	14 201	11 574
	17/18	4 069	6 606	164	6 770	2 669	767	3 436	14 275	11 442
	18/19	4 199	6 780	149	6 929	2 534	766	3 300	14 428	11 745
	19/20	4 355	7 272	117	7 389	2 788	864	3 652	15 396	12 491
	20/21	4 466	7 551	157	7 708	2 793	814	3 607	15 781	12 831
Středočeský kraj	16/17	2 173	3 463	83	3 546	3 020	403	3 423	9 142	6 039
	17/18	2 112	3 488	159	3 647	3 106	406	3 512	9 271	6 006
	18/19	2 150	3 586	141	3 727	3 155	367	3 522	9 399	6 103
	19/20	2 155	3 676	139	3 815	3 134	357	3 491	9 461	6 188
	20/21	2 286	4 043	108	4 151	3 063	354	3 417	9 854	6 683
Jihočeský kraj	16/17	1 347	2 644	41	2 685	1 936	360	2 296	6 328	4 351
	17/18	1 298	2 540	38	2 578	1 944	390	2 334	6 210	4 228
	18/19	1 333	2 723	52	2 775	1 942	386	2 328	6 436	4 442
	19/20	1 311	2 733	30	2 763	2 063	390	2 453	6 527	4 434
	20/21	1 339	2 758	20	2 778	2 110	330	2 440	6 557	4 427
Plzeňský kraj	16/17	1 007	2 210	37	2 247	1 711	358	2 069	5 323	3 575
	17/18	1 036	2 248	13	2 261	1 576	337	1 913	5 210	3 621
	18/19	961	2 267	19	2 286	1 701	341	2 042	5 289	3 569
	19/20	988	2 260	25	2 285	1 789	327	2 116	5 389	3 575
	20/21	989	2 430	30	2 460	1 712	377	2 089	5 538	3 796
Karlovarský kraj	16/17	513	1 079	72	1 151	958	114	1 072	2 736	1 706
	17/18	501	1 071	31	1 102	1 021	133	1 154	2 757	1 705
	18/19	478	951	10	961	957	123	1 080	2 519	1 552
	19/20	495	1 013	20	1 033	1 089	95	1 184	2 712	1 603
	20/21	456	1 010	33	1 043	995	85	1 080	2 579	1 551
Ústecký kraj	16/17	1 465	3 405	107	3 512	3 045	335	3 380	8 357	5 205
	17/18	1 424	3 311	119	3 430	2 979	385	3 364	8 218	5 120
	18/19	1 351	3 354	99	3 453	3 019	341	3 360	8 164	5 046
	19/20	1 419	3 447	90	3 537	3 201	300	3 501	8 457	5 166
	20/21	1 483	3 554	92	3 646	3 134	296	3 430	8 559	5 333
Liberecký kraj	16/17	663	1 655	31	1 686	1 365	179	1 544	3 893	2 497
	17/18	706	1 654	23	1 677	1 332	182	1 514	3 897	2 542
	18/19	708	1 762	30	1 792	1 406	167	1 573	4 073	2 637
	19/20	700	1 745	24	1 769	1 449	185	1 634	4 103	2 630
	20/21	690	1 909	21	1 930	1 440	179	1 619	4 239	2 778
Královéhradecký k.	16/17	1 198	2 457	81	2 538	1 605	302	1 907	5 643	3 957
	17/18	1 165	2 378	75	2 453	1 637	264	1 901	5 519	3 807
	18/19	1 192	2 350	56	2 406	1 529	222	1 751	5 349	3 764
	19/20	1 219	2 504	61	2 565	1 679	243	1 922	5 706	3 966
	20/21	1 180	2 627	71	2 698	1 681	241	1 922	5 800	4 048
Pardubický kraj	16/17	1 046	2 080	55	2 135	1 610	314	1 924	5 105	3 440
	17/18	1 015	2 205	29	2 234	1 620	377	1 997	5 246	3 597
	18/19	1 044	2 170	22	2 192	1 623	332	1 955	5 191	3 546
	19/20	1 045	2 241	34	2 275	1 800	369	2 169	5 489	3 655
	20/21	1 038	2 373	44	2 417	1 620	398	2 018	5 473	3 809
Kraj Vysočina	16/17	1 067	1 713	49	1 762	1 523	301	1 824	4 653	3 081
	17/18	1 098	1 856	50	1 906	1 414	356	1 770	4 774	3 310
	18/19	1 076	1 895	49	1 944	1 520	337	1 857	4 877	3 308
	19/20	1 081	1 856	37	1 893	1 568	321	1 889	4 863	3 258
	20/21	1 137	1 984	47	2 031	1 666	364	2 030	5 198	3 485
Jihomoravský kraj	16/17	2 650	4 087	133	4 220	2 946	779	3 725	10 595	7 516
	17/18	2 712	4 120	103	4 223	2 989	761	3 750	10 685	7 593
	18/19	2 721	4 154	124	4 278	3 049	762	3 811	10 810	7 637
	19/20	2 766	4 324	108	4 432	3 110	738	3 848	11 046	7 828
	20/21	2 836	4 573	102	4 675	3 085	731	3 816	11 327	8 140
Olomoucký kraj	16/17	1 401	2 369	150	2 519	1 980	456	2 436	6 356	4 226
	17/18	1 411	2 422	113	2 535	1 953	434	2 387	6 333	4 267
	18/19	1 321	2 515	106	2 621	1 967	433	2 400	6 342	4 269
	19/20	1 353	2 445	92	2 537	2 032	399	2 431	6 321	4 197
	20/21	1 376	2 639	74	2 713	2 041	403	2 444	6 533	4 418
Zlínský kraj	16/17	1 470	2 335	24	2 359	1 475	528	2 003	5 832	4 333
	17/18	1 416	2 284	27	2 311	1 449	543	1 992	5 719	4 243
	18/19	1 434	2 331	26	2 357	1 504	556	2 060	5 851	4 321
	19/20	1 441	2 264	34	2 298	1 534	555	2 089	5 828	4 260
	20/21	1 478	2 508	31	2 539	1 535	549	2 084	6 101	4 535
Moravskoslezský k.	16/17	2 396	4 574	106	4 680	3 594	776	4 370	11 446	7 746
	17/18	2 412	4 743	138	4 881	3 568	764	4 332	11 625	7 919
	18/19	2 368	4 712	110	4 822	3 522	783	4 305	11 495	7 863
	19/20	2 416	4 772	123	4 895	3 676	736	4 412	11 723	7 924
	20/21	2 566	4 888	114	5 002	3 632	677	4 309	11 877	8 131
Česká republika	16/17	22 410	40 831	1 078	41 909	29 286	6 005	35 291	99 610	69 246
	17/18	22 375	40 926	1 082	42 008	29 257	6 099	35 356	99 739	69 400
	18/19	22 336	41 550	993	42 543	29 428	5 916	35 344	100 223	69 802
	19/20	22 744	42 552	934	43 486	30 912	5 879	36 791	103 021	71 175
	20/21	23 320	44 847	944	45 791	30 507	5 798	36 305	105 416	73 965

Tab 5: Podíly žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 16/17 až 20/21

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	16/17	28,3%	47,6%	0,8%	48,4%	17,7%	5,6%	23,4%	100,0%	81,5%
	17/18	28,5%	46,3%	1,1%	47,4%	18,7%	5,4%	24,1%	100,0%	80,2%
	18/19	29,1%	47,0%	1,0%	48,0%	17,6%	5,3%	22,9%	100,0%	81,4%
	19/20	28,3%	47,2%	0,8%	48,0%	18,1%	5,6%	23,7%	100,0%	81,1%
	20/21	28,3%	47,8%	1,0%	48,8%	17,7%	5,2%	22,9%	100,0%	81,3%
Středočeský kraj	16/17	23,8%	37,9%	0,9%	38,8%	33,0%	4,4%	37,4%	100,0%	66,1%
	17/18	22,8%	37,6%	1,7%	39,3%	33,5%	4,4%	37,9%	100,0%	64,8%
	18/19	22,9%	38,2%	1,5%	39,7%	33,6%	3,9%	37,5%	100,0%	64,9%
	19/20	22,8%	38,9%	1,5%	40,3%	33,1%	3,8%	36,9%	100,0%	65,4%
	20/21	23,2%	41,0%	1,1%	42,1%	31,1%	3,6%	34,7%	100,0%	67,8%
Jihočeský kraj	16/17	21,3%	41,8%	0,6%	42,4%	30,6%	5,7%	36,3%	100,0%	68,8%
	17/18	20,9%	40,9%	0,6%	41,5%	31,3%	6,3%	37,6%	100,0%	68,1%
	18/19	20,7%	42,3%	0,8%	43,1%	30,2%	6,0%	36,2%	100,0%	69,0%
	19/20	20,1%	41,9%	0,5%	42,3%	31,6%	6,0%	37,6%	100,0%	67,9%
	20/21	20,4%	42,1%	0,3%	42,4%	32,2%	5,0%	37,2%	100,0%	67,5%
Plzeňský kraj	16/17	18,9%	41,5%	0,7%	42,2%	32,1%	6,7%	38,9%	100,0%	67,2%
	17/18	19,9%	43,1%	0,2%	43,4%	30,2%	6,5%	36,7%	100,0%	69,5%
	18/19	18,2%	42,9%	0,4%	43,2%	32,2%	6,4%	38,6%	100,0%	67,5%
	19/20	18,3%	41,9%	0,5%	42,4%	33,2%	6,1%	39,3%	100,0%	66,3%
	20/21	17,9%	43,9%	0,5%	44,4%	30,9%	6,8%	37,7%	100,0%	68,5%
Karlovarský kraj	16/17	18,8%	39,4%	2,6%	42,1%	35,0%	4,2%	39,2%	100,0%	62,4%
	17/18	18,2%	38,8%	1,1%	40,0%	37,0%	4,8%	41,9%	100,0%	61,8%
	18/19	19,0%	37,8%	0,4%	38,2%	38,0%	4,9%	42,9%	100,0%	61,6%
	19/20	18,3%	37,4%	0,7%	38,1%	40,2%	3,5%	43,7%	100,0%	59,1%
	20/21	17,7%	39,2%	1,3%	40,4%	38,6%	3,3%	41,9%	100,0%	60,1%
Ústecký kraj	16/17	17,5%	40,7%	1,3%	42,0%	36,4%	4,0%	40,4%	100,0%	62,3%
	17/18	17,3%	40,3%	1,4%	41,7%	36,2%	4,7%	40,9%	100,0%	62,3%
	18/19	16,5%	41,1%	1,2%	42,3%	37,0%	4,2%	41,2%	100,0%	61,8%
	19/20	16,8%	40,8%	1,1%	41,8%	37,9%	3,5%	41,4%	100,0%	61,1%
	20/21	17,3%	41,5%	1,1%	42,6%	36,6%	3,5%	40,1%	100,0%	62,3%
Liberecký kraj	16/17	17,0%	42,5%	0,8%	43,3%	35,1%	4,6%	39,7%	100,0%	64,1%
	17/18	18,1%	42,4%	0,6%	43,0%	34,2%	4,7%	38,9%	100,0%	65,2%
	18/19	17,4%	43,3%	0,7%	44,0%	34,5%	4,1%	38,6%	100,0%	64,7%
	19/20	17,1%	42,5%	0,6%	43,1%	35,3%	4,5%	39,8%	100,0%	64,1%
	20/21	16,3%	45,0%	0,5%	45,5%	34,0%	4,2%	38,2%	100,0%	65,5%
Královéhradecký k.	16/17	21,2%	43,5%	1,4%	45,0%	28,4%	5,4%	33,8%	100,0%	70,1%
	17/18	21,1%	43,1%	1,4%	44,4%	29,7%	4,8%	34,4%	100,0%	69,0%
	18/19	22,3%	43,9%	1,0%	45,0%	28,6%	4,2%	32,7%	100,0%	70,4%
	19/20	21,4%	43,9%	1,1%	45,0%	29,4%	4,3%	33,7%	100,0%	69,5%
	20/21	20,3%	45,3%	1,2%	46,5%	29,0%	4,2%	33,1%	100,0%	69,8%
Pardubický kraj	16/17	20,5%	40,7%	1,1%	41,8%	31,5%	6,2%	37,7%	100,0%	67,4%
	17/18	19,3%	42,0%	0,6%	42,6%	30,9%	7,2%	38,1%	100,0%	68,6%
	18/19	20,1%	41,8%	0,4%	42,2%	31,3%	6,4%	37,7%	100,0%	68,3%
	19/20	19,0%	40,8%	0,6%	41,4%	32,8%	6,7%	39,5%	100,0%	66,6%
	20/21	19,0%	43,4%	0,8%	44,2%	29,6%	7,3%	36,9%	100,0%	69,6%
Kraj Vysočina	16/17	22,9%	36,8%	1,1%	37,9%	32,7%	6,5%	39,2%	100,0%	66,2%
	17/18	23,0%	38,9%	1,0%	39,9%	29,6%	7,5%	37,1%	100,0%	69,3%
	18/19	22,1%	38,9%	1,0%	39,9%	31,2%	6,9%	38,1%	100,0%	67,8%
	19/20	22,2%	38,2%	0,8%	38,9%	32,2%	6,6%	38,8%	100,0%	67,0%
	20/21	21,9%	38,2%	0,9%	39,1%	32,1%	7,0%	39,1%	100,0%	67,0%
Jihomoravský kraj	16/17	25,0%	38,6%	1,3%	39,8%	27,8%	7,4%	35,2%	100,0%	70,9%
	17/18	25,4%	38,6%	1,0%	39,5%	28,0%	7,1%	35,1%	100,0%	71,1%
	18/19	25,2%	38,4%	1,1%	39,6%	28,2%	7,0%	35,3%	100,0%	70,6%
	19/20	25,0%	39,1%	1,0%	40,1%	28,2%	6,7%	34,8%	100,0%	70,9%
	20/21	25,0%	40,4%	0,9%	41,3%	27,2%	6,5%	33,7%	100,0%	71,9%
Olomoucký kraj	16/17	22,0%	37,3%	2,4%	39,6%	31,2%	7,2%	38,3%	100,0%	66,5%
	17/18	22,3%	38,2%	1,8%	40,0%	30,8%	6,9%	37,7%	100,0%	67,4%
	18/19	20,8%	39,7%	1,7%	41,3%	31,0%	6,8%	37,8%	100,0%	67,3%
	19/20	21,4%	38,7%	1,5%	40,1%	32,1%	6,3%	38,5%	100,0%	66,4%
	20/21	21,1%	40,4%	1,1%	41,5%	31,2%	6,2%	37,4%	100,0%	67,6%
Zlínský kraj	16/17	25,2%	40,0%	0,4%	40,4%	25,3%	9,1%	34,3%	100,0%	74,3%
	17/18	24,8%	39,9%	0,5%	40,4%	25,3%	9,5%	34,8%	100,0%	74,2%
	18/19	24,5%	39,8%	0,4%	40,3%	25,7%	9,5%	35,2%	100,0%	73,9%
	19/20	24,7%	38,8%	0,6%	39,4%	26,3%	9,5%	35,8%	100,0%	73,1%
	20/21	24,2%	41,1%	0,5%	41,6%	25,2%	9,0%	34,2%	100,0%	74,3%
Moravskoslezský k.	16/17	20,9%	40,0%	0,9%	40,9%	31,4%	6,8%	38,2%	100,0%	67,7%
	17/18	20,7%	40,8%	1,2%	42,0%	30,7%	6,6%	37,3%	100,0%	68,1%
	18/19	20,6%	41,0%	1,0%	41,9%	30,6%	6,8%	37,5%	100,0%	68,4%
	19/20	20,6%	40,7%	1,0%	41,8%	31,4%	6,3%	37,6%	100,0%	67,6%
	20/21	21,6%	41,2%	1,0%	42,1%	30,6%	5,7%	36,3%	100,0%	68,5%
Česká republika	16/17	22,5%	41,0%	1,1%	42,1%	29,4%	6,0%	35,4%	100,0%	69,5%
	17/18	22,4%	41,0%	1,1%	42,1%	29,3%	6,1%	35,4%	100,0%	69,6%
	18/19	22,3%	41,5%	1,0%	42,4%	29,4%	5,9%	35,3%	100,0%	69,6%
	19/20	22,1%	41,3%	0,9%	42,2%	30,0%	5,7%	35,7%	100,0%	69,1%
	20/21	22,1%	42,5%	0,9%	43,4%	28,9%	5,5%	34,4%	100,0%	70,2%

Tab 6: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 16/17 až 20/21

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)		Obory vzděl. kat. H+E a L0		z toho
			s maturit.	bez mat.	s výu.list	s matur.	s matur.
Hl.m.Praha	16/17	-0,7	1,2	-0,1	-0,2	-0,1	0,4
	17/18	0,2	-1,3	0,4	1,0	-0,3	-1,3
	18/19	0,6	0,7	-0,1	-1,1	-0,1	1,3
	19/20	-0,8	0,2	-0,3	0,5	0,3	-0,3
	20/21	0,0	0,6	0,2	-0,4	-0,5	0,2
Středočeský kraj	16/17	1,1	0,9	-0,3	-1,2	-0,5	1,5
	17/18	-1,0	-0,3	0,8	0,5	0,0	-1,3
	18/19	0,1	0,5	-0,2	0,1	-0,5	0,1
	19/20	-0,1	0,5	0,0	-0,4	-0,1	0,5
	20/21	0,4	**2,2**	-0,4	-2,0	-0,2	**2,4**
Jihočeský kraj	16/17	0,3	1,2	0,1	-0,7	-1,0	0,6
	17/18	-0,4	-0,9	0,0	0,7	0,6	-0,7
	18/19	-0,2	1,4	0,2	-1,1	-0,3	0,9
	19/20	-0,6	-0,4	-0,3	1,4	0,0	-1,1
	20/21	0,3	0,2	-0,2	0,6	-0,9	-0,4
Plzeňský kraj	16/17	-0,4	0,1	0,5	0,0	-0,2	-0,5
	17/18	1,0	**1,6**	-0,4	-1,9	-0,3	**2,3**
	18/19	-1,7	-0,3	0,1	**1,9**	0,0	-2,0
	19/20	0,2	-0,9	0,1	1,0	-0,4	-1,1
	20/21	-0,5	**1,9**	0,1	-2,3	0,7	**2,2**
Karlovarský kraj	16/17	-1,4	**1,6**	**2,3**	-1,9	-0,6	-0,4
	17/18	-0,6	-0,6	-1,5	**2,0**	0,7	-0,5
	18/19	0,8	-1,1	-0,7	1,0	0,1	-0,2
	19/20	-0,7	-0,4	0,3	**2,2**	-1,4	-2,5
	20/21	-0,6	**1,8**	0,5	-1,6	-0,2	1,0
Ústecký kraj	16/17	-0,1	0,9	0,0	-0,7	-0,1	0,6
	17/18	-0,2	-0,5	0,2	-0,2	0,7	0,0
	18/19	-0,8	0,8	-0,2	0,7	-0,5	-0,5
	19/20	0,2	-0,3	-0,1	0,9	-0,6	-0,7
	20/21	0,5	0,8	0,0	-1,2	-0,1	1,2
Liberecký kraj	16/17	-0,8	**4,1**	-0,1	-2,6	-0,6	**2,6**
	17/18	1,1	-0,1	-0,2	-0,9	0,1	1,1
	18/19	-0,7	0,8	0,1	0,3	-0,6	-0,5
	19/20	-0,3	-0,7	-0,2	0,8	0,4	-0,6
	20/21	-0,8	**2,5**	-0,1	-1,3	-0,3	1,4
Královéhradecký k.	16/17	0,2	-0,1	0,5	-1,3	0,7	0,8
	17/18	-0,1	-0,5	-0,1	1,2	-0,6	-1,1
	18/19	1,2	0,8	-0,3	-1,1	-0,6	1,4
	19/20	-0,9	0,0	0,0	0,8	0,1	-0,9
	20/21	-1,0	1,4	0,2	-0,4	-0,1	0,3
Pardubický kraj	16/17	-0,1	0,6	0,3	-0,4	-0,4	0,1
	17/18	-1,1	1,3	-0,5	-0,7	1,0	1,2
	18/19	0,8	-0,2	-0,1	0,4	-0,8	-0,3
	19/20	-1,1	-1,0	0,2	**1,5**	0,3	-1,7
	20/21	-0,1	**2,5**	0,2	-3,2	0,5	**3,0**
Kraj Vysočina	16/17	-0,2	-0,6	-0,1	**1,5**	-0,6	-1,4
	17/18	0,1	**2,1**	0,0	-3,1	1,0	**3,1**
	18/19	-0,9	0,0	0,0	**1,5**	-0,5	-1,5
	19/20	0,2	-0,7	-0,2	1,1	-0,3	-0,8
	20/21	-0,4	0,0	0,1	-0,2	0,4	0,0
Jihomoravský kraj	16/17	-0,4	0,3	0,2	-1,0	0,8	0,7
	17/18	0,4	0,0	-0,3	0,2	-0,2	0,1
	18/19	-0,2	-0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,4
	19/20	-0,1	0,7	-0,2	-0,1	-0,4	0,2
	20/21	0,0	1,2	-0,1	-0,9	-0,2	1,0
Olomoucký kraj	16/17	-0,8	1,4	1,4	-1,3	-0,7	-0,2
	17/18	0,2	1,0	-0,6	-0,3	-0,3	0,9
	18/19	-1,5	1,4	-0,1	0,2	0,0	-0,1
	19/20	0,6	-1,0	-0,2	1,1	-0,5	-0,9
	20/21	-0,3	**1,7**	-0,3	-0,9	-0,1	1,2
Zlínský kraj	16/17	1,4	0,8	-0,1	-1,2	-0,9	1,3
	17/18	-0,4	-0,1	0,1	0,0	0,4	-0,1
	18/19	-0,3	-0,1	0,0	0,4	0,0	-0,3
	19/20	0,2	-1,0	0,1	0,6	0,0	-0,8
	20/21	-0,5	**2,3**	-0,1	-1,2	-0,5	1,2
Moravskoslezský k.	16/17	0,2	0,1	-0,2	0,0	0,0	0,3
	17/18	-0,2	0,8	0,3	-0,7	-0,2	0,4
	18/19	-0,1	0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,3
	19/20	0,0	-0,3	0,1	0,7	-0,5	-0,8
	20/21	1,0	0,4	-0,1	-0,8	-0,6	0,9
Česká republika	16/17	0,0	0,8	0,2	-0,7	-0,2	0,6
	17/18	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,1
	18/19	-0,1	0,4	-0,1	0,0	-0,2	0,1
	19/20	-0,2	-0,2	-0,1	0,6	-0,2	-0,6
	20/21	0,0	1,2	0,0	-1,1	-0,2	1,1

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 p. b.

zvýrazněním pole jsou uvedeny hodnoty menší než - 1,0 p.b., ***tedy výrazný pokles***

Obr. 6: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), kraje ČR – denní studium – šk. r. 16/17 až 20/21

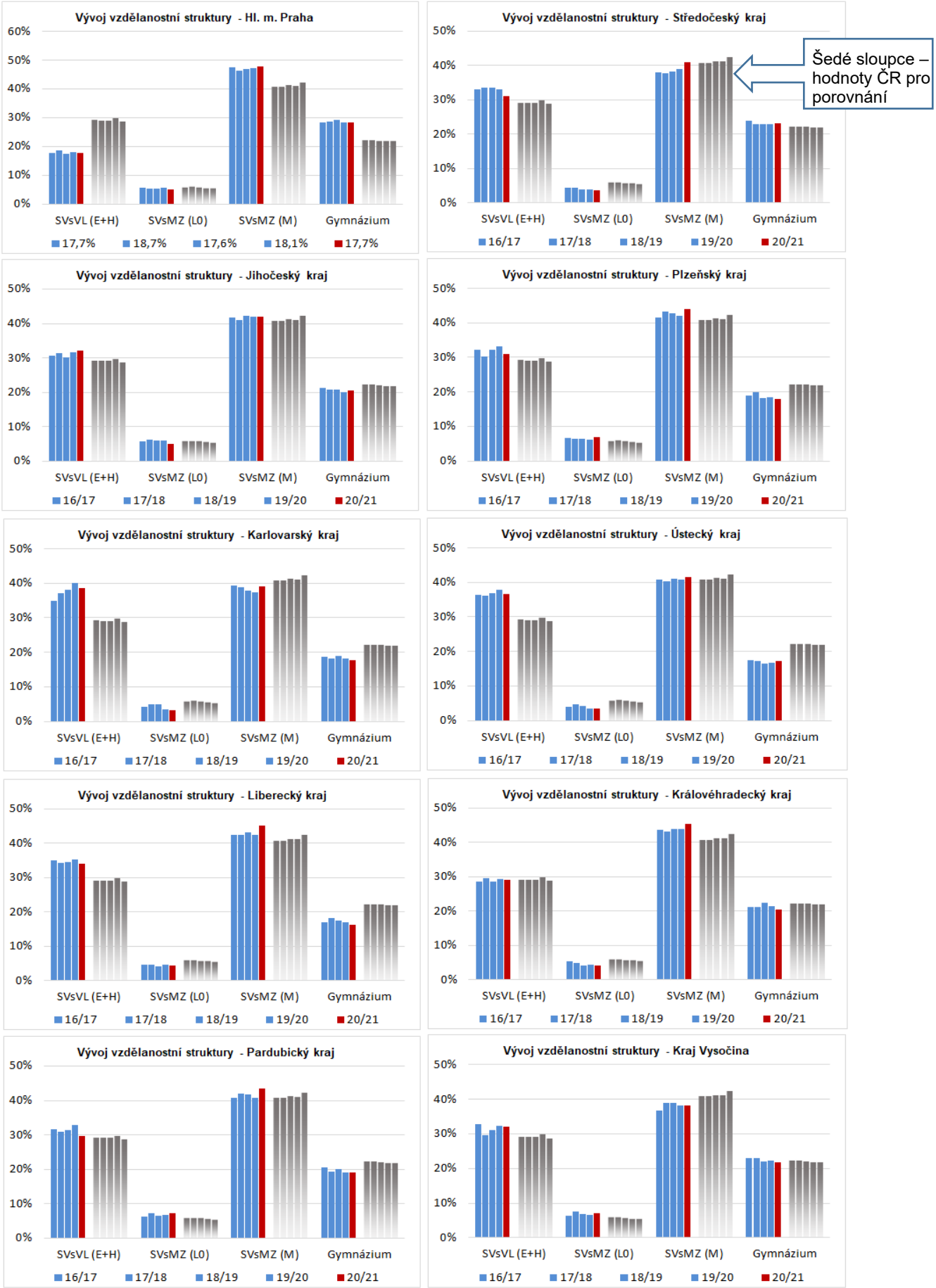

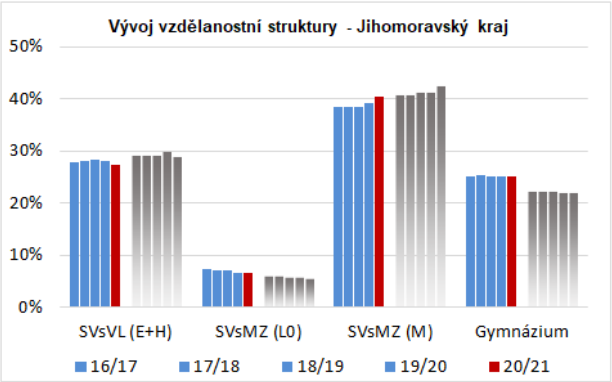

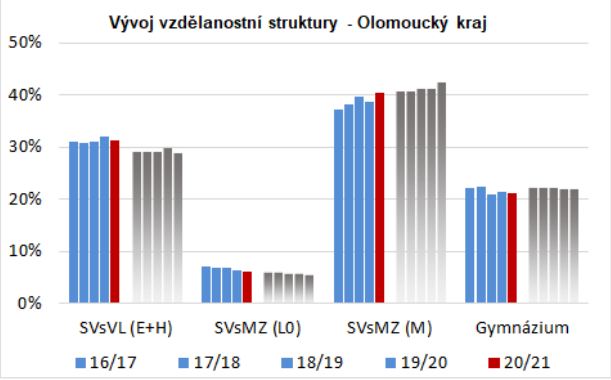

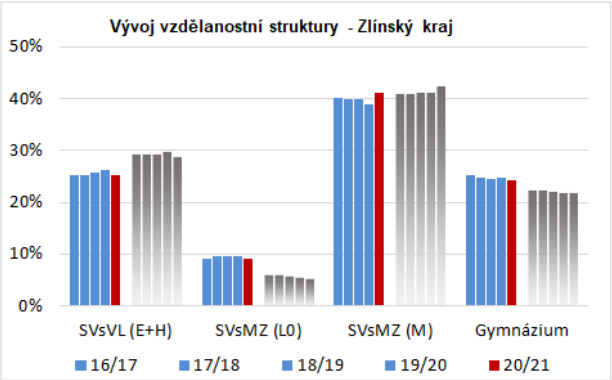

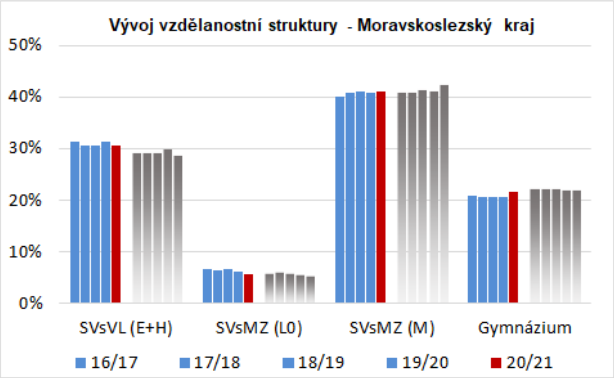

K rozvoji obecně odborného vzdělávání, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i v oborech lyceí. Ta jsou začleněna do kategorie M, jejich podíl z celkového počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání není zanedbatelný. Nejvyšší podíl měla ve školním roce 2008/09 (5%), pak došlo k poklesu, od roku 2014/15 byl tento podíl stabilní, pouze 3,8–3,9 %, v posledním roce přesáhl 4 %. Je však **zřejmé**, že v mnohých krajích výrazně kolísá.

Z následující tabulky je patrné, že největší rozšíření mají lycea vedle hl. m. Prahy v krajích Středočeském a Moravskoslezském, nejmenší pak v kraji Karlovarském a Zlínském.

Tab 7: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí – denní studium – podíl z celkového počtu přijatých do SŠ po ZŠ

	2014/15		2015/16		2016/17		2017/18		2018/19		2019/20		2020/21	
Hl.m.Praha	769	5,8%	727	5,3%	786	5,5%	713	5,0%	778	5,4%	791	5,1%	843	5,3%
Středočeský kraj	373	4,0%	377	4,2%	397	4,3%	372	4,0%	434	4,6%	454	4,8%	530	5,4%
Jihočeský kraj	232	3,7%	251	3,9%	230	3,6%	237	3,8%	254	3,9%	252	3,9%	282	4,3%
Plzeňský kraj	191	3,6%	181	3,6%	206	3,9%	199	3,8%	203	3,8%	213	4,0%	213	3,8%
Karlovarský kraj	61	2,3%	86	3,2%	78	2,9%	58	2,1%	29	1,2%	34	1,3%	30	1,2%
Ústecký kraj	282	3,3%	292	3,5%	257	3,1%	279	3,4%	287	3,5%	284	3,4%	259	3,0%
Liberecký kraj	154	3,8%	154	3,8%	174	4,5%	176	4,5%	148	3,6%	145	3,5%	191	4,5%
Královéhradecký k.	241	4,1%	238	4,2%	259	4,6%	236	4,3%	213	4,0%	208	3,6%	235	4,1%
Pardubický kraj	182	3,5%	198	3,8%	188	3,7%	180	3,4%	158	3,0%	218	4,0%	230	4,2%
Kraj Vysočina	154	3,2%	147	3,1%	161	3,5%	141	3,0%	163	3,3%	123	2,5%	187	3,6%
Jihomoravský kraj	375	3,4%	380	3,5%	382	3,6%	385	3,6%	377	3,5%	383	3,5%	445	3,9%
Olomoucký kraj	218	3,4%	204	3,3%	215	3,4%	213	3,4%	164	2,6%	166	2,6%	153	2,3%
Zlínský kraj	50	0,9%	57	1,0%	54	0,9%	71	1,2%	70	1,2%	88	1,5%	97	1,6%
Moravskoslezský k.	513	4,3%	563	4,8%	521	4,6%	520	4,5%	569	4,9%	561	4,8%	626	5,3%
Česká republika	**3795**	**3,8%**	**3855**	**3,9%**	**3908**	**3,9%**	**3780**	**3,8%**	**3847**	**3,8%**	**3920**	**3,8%**	**4321**	**4,1%**

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 8** a údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků vyššího odborného studia tabulka 9**. V obou tabulkách jsou uvedeny vedle denního studia i hodnoty jiných forem studia (pod označením JFS). Pro srovnávání jsou uvedeny hodnoty nárůstů v denním studiu

mezi šk. r. 2018/19 a 2019/20 (sloupec „19/18“), a šk. r. 2019/20 a 2020/21 (sloupec „20/19“). Poslední sloupec tabulky 8 uvádí **podíl nově přijatých do denní formy nástavbového studia z absolventů denní formy tříletých učebních oborů** v kraji, v tabulce 9 je uveden pro obory VOŠ **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného studia z maturantů** v daném kraji.

Podíly vyučených přecházejících do denního nástavbového studia se pohybují mezi hodnotami 10,7 % až 31,0 %, jejich počet po delším poklesu v tomto roce v denním studiu vzrostl. Tento vývoj vyplývá nejen z vývoje počtu absolventů učebních oborů, který už v letošním roce významně vzrostl, na druhé straně, zejména u JFS z obav z neúspěchu v jednotné části maturitní zkoušky. Největší podíly zájemců o nástavby jsou v Plzeňském kraji a v hl. m. Praze. Výrazně nízký podíl přecházejících do nástaveb je zřejmý v krajích Královéhradeckém (10,7 %) a Karlovarském (12,6 %).

V **oborech VOŠ** dochází po mnoha letech poklesu počtu nově přijatých již druhý rok k jeho nárůstu, v krajích se však vývoj velice liší. V součtu posledních dvou let je největší pokles v Libereckém a Jihomoravském kraji, výrazný nárůst v Pardubickém kraji a Kraji Vysočina – v pohledu hodnot denního studia. Podíl maturantů vstupujících do oborů VOŠ činí v tomto roce 9,2 %. Nejvyšší je tento podíl v hl. m. Praze a v Plzeňském kraji, nejnižší ve Středočeském a Libereckém kraji. Zde je ale nutné brát v úvahu, že se jedná o poměr přijatých do VOŠ v kraji k počtu maturantů na školách v kraji (podíl je tedy ovlivňován mezikrajovými přesuny).

Tab 8: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia

	2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021		Meziroční nárůst		Podíl
	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	19/18	20/19	z vyuč.
Hl.m.Praha	523	784	482	784	446	637	507	531	538	512	13,7%	6,1%	28,8%
Středočeský kraj	590	514	567	514	582	268	487	266	520	242	-16,3%	6,8%	24,3%
Jihočeský kraj	415	257	410	257	413	139	381	172	419	125	-7,7%	10,0%	27,3%
Plzeňský kraj	329	249	315	249	302	86	297	119	384	98	-1,7%	29,3%	31,0%
Karlovarský kraj	94	125	94	125	60	47	55	35	70	36	-8,3%	27,3%	12,6%
Ústecký kraj	352	378	319	378	274	198	296	190	298	188	8,0%	0,7%	15,8%
Liberecký kraj	196	202	185	202	213	101	154	115	229	103	-27,7%	48,7%	25,2%
Královéhradecký k.	230	183	277	183	121	114	112	96	127	97	-7,4%	13,4%	10,7%
Pardubický kraj	340	98	298	98	266	77	233	65	266	66	-12,4%	14,2%	20,3%
Kraj Vysočina	324	193	234	193	271	85	276	85	263	53	1,8%	-4,7%	20,3%
Jihomoravský kraj	613	335	600	335	638	127	608	129	537	112	-4,7%	-11,7%	24,3%
Olomoucký kraj	467	296	425	296	400	120	391	147	408	131	-2,3%	4,3%	25,7%
Zlínský kraj	331	176	325	176	306	112	279	106	326	78	-8,8%	16,8%	26,2%
Moravskoslezský k.	640	628	579	628	565	327	590	288	605	317	4,4%	2,5%	24,4%
Česká republika	**5444**	**4418**	**5110**	**4418**	**4857**	**2438**	**4666**	**2344**	**4990**	**2158**	**-3,9%**	**6,9%**	**23,3%**

Pozn.: Meziroční nárůst – je určen v denním studiu. Podíl z vyučených je pro šk. r. 2020/21.

Tab 9: Počty studentů nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

	2016/2017		2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021		Meziroční nárůst		Podíl
	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	19/18	20/19	z matur.
Hl.m.Praha	1603	858	1373	858	1292	631	1337	593	1374	597	3,5%	2,8%	15,2%
Středočeský kraj	374	239	294	239	196	337	230	288	190	307	17,3%	-17,4%	3,9%
Jihočeský kraj	312	137	264	137	218	118	216	111	225	127	-0,9%	4,2%	6,2%
Plzeňský kraj	442	110	333	110	360	155	377	213	398	185	4,7%	5,6%	14,2%
Karlovarský kraj	129	0	95	0	95	38	119	0	121	0	25,3%	1,7%	9,7%
Ústecký kraj	347	342	322	342	239	329	285	375	280	418	19,2%	-1,8%	7,7%
Liberecký kraj	80	8	87	8	102	0	73	15	83	21	-28,4%	13,7%	4,3%
Královéhradecký k.	245	43	224	43	178	37	168	27	200	87	-5,6%	19,0%	6,3%
Pardubický kraj	269	84	252	84	155	79	183	126	224	88	18,1%	22,4%	8,1%
Kraj Vysočina	230	174	177	174	102	181	126	157	141	128	23,5%	11,9%	5,3%
Jihomoravský kraj	683	264	596	264	601	198	606	195	553	203	0,8%	-8,7%	9,0%
Olomoucký kraj	371	77	342	77	308	101	348	95	371	144	13,0%	6,6%	10,5%
Zlínský kraj	229	36	141	36	189	20	221	56	250	56	16,9%	13,1%	6,6%
Moravskoslezský k.	676	322	631	322	668	344	683	464	696	433	2,2%	1,9%	10,8%
Česká republika	**5990**	**2694**	**5131**	**2694**	**4703**	**2568**	**4972**	**2715**	**5106**	**2794**	**5,7%**	**2,7%**	**9,2%**

Pozn.: Meziroční nárůst – je určen v denním studiu. Podíl z maturantů je pro šk. r. 2020/21.

4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

V tabulkách a grafech níže uvádíme počty a podíly žáků nově vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích odborného vzdělání v letech 2015/16 až 2020/21 v členění podle skupin oborů vzdělání.

Grafy na obr. 7 až 14 znázorňují **počty a podíly** žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících **střední vzdělání s výučním listem** (H + E), **střední vzdělání s maturitní zkouškou** (M a L0) a všech **společně** (H + E + M + L0) . Uvedení jak počtů, tak podílů žáků považujeme za důležité pro znázornění vývoje i při výrazně se měnících stavech populace. Grafy na obr. 15 až 18 ukazují počty přijatých do **nástavbového studia** a do oborů **vyššího odborného vzdělávání**. Veškerá data jsou rovněž **přehledně uvedena v tabulkách 10 až 12**. Obrázky i údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do 1. ročníků zahrnují i žáky neveřejných škol (soukromých a církevních) a žáky se zdravotním postižením.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňují nejrůznějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Zde uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k významným změnám.

V kategorii středního vzdělávání s výučním listem jako celku se od roku 2015 podíl přijímaných žáků do učebních oborů neměnil, až v roce 2019 podíl vyučených z těch, kteří jsou nově přijati ze základního vzdělávání, náhle vzrostl na 30,0 %. **V roce 2020 však podíl nově přijatých výrazně poklesl na 28,9 %, což je jeho historicky nejnižší hodnota.** Vlivem nárůstu v populačním ročníku klesl počet přijímaných pouze o 405 žáků a činí 30 507 přijatých.

Porovnání vývoje počtů a podílů jednotlivých skupin oborů v kategorii vyučených je zřejmé z grafů v obr. 7 a 8 a tabulce 10. **K významnějším nárůstům** došlo ve skupinách oborů Elektrotechnika (o 1,0 p.b.) Stavebnictví (o 0,6 p.b.) a Zpracování dřeva (0,5 p.b.).

Největší pokles byl opět bohužel již druhým rokem zaznamenán ve strojírenských oborech (–1,3 p.b.) a dále v oborech gastronomických (–0,6 p.b.) a zdravotnických (–0,3 p.b.). V ostatních skupinách oborů je změna podílů nepatrná, pozornost vzbuzuje velmi nízký počet přijatých ve skupině Hornictví, hutnictví a slévárenství (pouze čtyři žáci).

V **dlouhodobém porovnání** od roku 2015 jsou vysoké hodnoty nárůstu podílů u skupin oborů Elektrotechnika (3,4 p.b.) a Zpracování dřeva (1,4 p.b.), velké snížení je pak zřejmé ve skupinách Gastronomie (–3,7 p.b., tj. 1 047 žáků) a Strojírenství (také –3,7 p.b., tj. 1 049 žáků).

V maturitních oborech kategorie M (**vč. oborů lyceí**) skončil v roce 2019 trend mírného nárůstu podílů nově přijatých, aby v tomto roce došlo k významnému nárůstu, což je zřejmé jak z grafu 3, tak i z následujících tabulek. Podíl žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku překonal historicky nejvyšší hodnotu 41,6 % z roku 2008 a vyšplhal se na hodnotu 42,5 % (vč. lyceí) v letošním roce.

Největší meziroční **nárůst** vykazují skupiny oborů Obecně odborná příprava – tj. Lycea (0,4 p.b.), Stavebnictví (0,4 p.b.) a Zemědělství a lesnictví (0,2 p. b).

Vysoký meziroční **pokles** vykazují skupiny oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (–0,5 p. b), Strojírenství (–0,4 p.b.) a Umění a užité umění (–0,3 p.b.). Velmi nízký či nulový počet přijatých ve skupině Hornictví, hutnictví a slévárenství a Kožedělná výroba v minulém roce se podařilo navýšit.

V **dlouhodobém pohledu** je nejvyšší nárůst u skupin oborů Zdravotnictví (2,1 p.b.) a Stavebnictví (0,9 p.b.). Výrazný dlouhodobý pokles je ve skupinách Strojírenství (–1,9 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,6 p.b.).

V maturitních oborech kategorie L0 (střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – grafy na obr. 3, 11 a 12) dochází k postupnému pomalému poklesu, v roce 2018 klesl podíl nově přijatých žáků prvně pod 6 % na hodnotu 5,9 %, v současném školním roce činí 5,5 %.

K nejvýraznějšímu **nárůstu** došlo ve skupině oborů Speciální a interdisciplinární obory (1,6 p.b.) a Elektrotechnika (0,9 p.b.), **výjimečně velký pokles** vykazuje skupina Strojírenství (–2,8 p.b.), pokles zaznamenala i skupina Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,1 p.b.).

Největší nárůst v dlouhodobém pohledu vykazuje skupina oborů Speciální a interdisciplinární obory (6,1 p.b.) s obory Autotronik (převažuje) a Mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení a skupina oborů Elektrotechnika (5,0 p.b.).

Naopak **největší pokles** vykazuje skupina oborů Strojírenství (–8,2 p.b.), dále pak již podstatně menší pokles skupiny Osobní služby (–1,9 p. b) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,8 p.b.)

Vývoj celkového počtu a podílu žáků přijatých ve skupinách všech kategorií, do kterých vstupují žáci ze základního vzdělávání **(E+H+L0+M)**, je dobře zřetelný z obr. 13 a 14. Poklesy a nárůsty v různých kategoriích vedou k vyrovnávání rozdílů a vesměs dosahují nižších hodnot.

V meziročním srovnání je významný pouze **nárůst podílů** žáků připravovaných ve skupinách oborů Stavebnictví (0,4 p.b.), Obecně odborná příprava (0,4 p.b.) a Elektrotechnika (0,3 p.b.). K významnému meziročnímu **poklesu podílu** došlo u skupin oborů Strojírenství (–1,2 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–0,7 p.b.).

Dlouhodobý pohled ukazuje **významné nárůsty** skupin oborů Elektrotechnika (1,5 p.b.) a Zdravotnictví (1,5 p.b.). **Největší poklesy** v pětiletém pohledu vykazují skupiny Strojírenství (–3,5 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–2,6 p.b.).

Všechny dlouhodobé změny se vztahují k rozdílům mezi roky 2015 až 2020. V absolutních počtech došlo v tomto období k **nárůstu nově přijatých** ze základních škol do odborného vzdělávání o 4,6 tisíce žáků (z 76 548 na 81 152 žáků), ovšem pouze díky meziročnímu navýšení v posledních dvou letech o 4,3 tisíce nově přijatých žáků.

V gymnaziální přípravě se v daném pětiletém období zvýšil počet přijatých a přecházejících do 2. stupně o 796 žáků, tj. o 0,4 p.b. (z 22 524 na 23 320).

V nástavbovém vzdělávání (grafy na obr. 5, 15 a 16) **došlo v celku k meziročnímu nárůstu** o 324 nově přijatých, což odráží nárůst v počtu absolventů učebních oborů vlivem nárůstu v příslušném populačním ročníku.

Podíl přijatých do skupiny Podnikání v oborech dosahuje 66 % všech nově přijatých v nástavbovém studiu, což je dáno tím, že při velké rozptýlenosti výuky učebních oborů na mnoha školách je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velkou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Na druhé straně je výhodou příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně.

Největší **meziroční nárůst** podílů vykazují skupiny oborů Elektrotechnika (0,9 p.b.) a Umění a užité umění (0,7 p.b.).

K **poklesu** podílů nově přijatých došlo ve skupinách oborů Podnikání v oborech (–1,9 p.b.) a Strojírenství (–1,1 p.b.).

Podíváme-li se na **vývoj z dlouhodobého pohledu,** je zřejmý nárůst skupiny Podnikání v oborech (2,4 p.b.), dále skupiny Pedagogika, učitelství a sociální péče (0,9 p.b.). K poklesu došlo zejména ve skupinách Gastronomie, hotelnictví a turismus (–3,1 p.b.) a Stavebnictví (–2,5 p.b.).

Ve vyšším odborném vzdělávání (grafy na obr. 5, 17 a 18) počty nově přijímaných v denním i jiných formách studia vykazují po dlouhodobém poklesu v posledních dvou letech mírný růst, je zřejmé určité oživení zájmu (v průběhu dvou let nárůst o 630 studentů dohromady v denní i v jiných formách studia).

Situace v podílech skupin oborů se mění poměrně různorodě, **meziroční nárůst** je nyní vykazován ve skupinách oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,7 p.b.) a Publicistika, knihovnictví a informatika (0,5 p.b.). K největším **poklesům** došlo u skupin oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus a Zemědělství a lesnictví (u obou –0,7 p.b.).

Největší **nárůst v dlouhodobém pohledu** je u skupin oborů Umění a užité umění (7,0 p.b.) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (3,3 p.b.), k největšímu poklesu došlo u skupin oborů Ekonomika a administrativa (–3,4 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–2,1 p.b.).

Informace o jednotlivých oborech vzdělání jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz v sekci KAM NA ŠKOLU/Výběr podle oboru u jednotlivých oborů v rubrice **Souborné informace.**

Tab 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 30. 9.)

Denní studium **Střední vzdělávání s výučním listem - E + H**

Skupiny oborů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	13	0,0%	27	0,1%	11	0,0%	11	0,0%	2	0,0%	4	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	6657	22,1%	6516	22,2%	6567	22,4%	6207	21,1%	6071	19,6%	5608	18,4%
26 Elektr.,telekom.a VT	2169	7,2%	2171	7,4%	2338	8,0%	2635	9,0%	2970	9,6%	3233	10,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	152	0,5%	140	0,5%	119	0,4%	126	0,4%	169	0,5%	125	0,4%
29 Potravinářství a p.ch.	2478	8,2%	2379	8,1%	2447	8,4%	2575	8,8%	2699	8,7%	2657	8,7%
31 Text.výr.a oděvnictví	141	0,5%	103	0,4%	112	0,4%	142	0,5%	153	0,5%	172	0,6%
32 Kožed.a obuv.-plast	28	0,1%	31	0,1%	17	0,1%	22	0,1%	15	0,0%	23	0,1%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1313	4,4%	1351	4,6%	1441	4,9%	1597	5,4%	1624	5,3%	1743	5,7%
34 Polygrafie a další	192	0,6%	170	0,6%	226	0,8%	223	0,8%	276	0,9%	244	0,8%
36 Stavebnictví, g.a k.	2443	8,1%	2371	8,1%	2198	7,5%	2259	7,7%	2496	8,1%	2656	8,7%
37 Doprava a spoje	80	0,3%	85	0,3%	104	0,4%	64	0,2%	88	0,3%	125	0,4%
39 Spec.a interd.ob.	105	0,3%	115	0,4%	125	0,4%	101	0,3%	134	0,4%	149	0,5%
41 Zemědělství a lesn.	3179	10,6%	3111	10,6%	2969	10,1%	3000	10,2%	3186	10,3%	3146	10,3%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	371	1,2%	394	1,3%	452	1,5%	466	1,6%	588	1,9%	492	1,6%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	5996	19,9%	5509	18,8%	5118	17,5%	5039	17,1%	5205	16,8%	4949	16,2%
66 Obchod	1835	6,1%	1693	5,8%	1815	6,2%	1785	6,1%	1921	6,2%	1930	6,3%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	2430	8,1%	2559	8,7%	2581	8,8%	2554	8,7%	2698	8,7%	2676	8,8%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	301	1,0%	299	1,0%	273	0,9%	333	1,1%	281	0,9%	258	0,8%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	235	0,8%	262	0,9%	344	1,2%	289	1,0%	336	1,1%	317	1,0%
Celkový součet	30118	100,0%	29286	100,0%	29257	100,0%	29428	100,0%	30912	100,0%	30507	100,0%

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) - M**

Skupiny oborů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	370	0,9%	325	0,8%	317	0,8%	307	0,7%	316	0,7%	375	0,8%
18 Informatické obory	3710	9,2%	3688	9,0%	3961	9,7%	3950	9,5%	4078	9,6%	4363	9,7%
21 Hornictví, hutn.a slév.	11	0,0%	0	0,0%	14	0,0%	11	0,0%	2	0,0%	7	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	2754	6,9%	2900	7,1%	2639	6,4%	2452	5,9%	2303	5,4%	2232	5,0%
26 Elektr.,telekom.a VT	2331	5,8%	2328	5,7%	2470	6,0%	2500	6,0%	2514	5,9%	2609	5,8%
28 Tech.chemie a ch.sil.	580	1,4%	601	1,5%	595	1,5%	577	1,4%	575	1,4%	648	1,4%
29 Potravinářství a p.ch.	191	0,5%	225	0,6%	206	0,5%	189	0,5%	222	0,5%	246	0,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	82	0,2%	101	0,2%	105	0,3%	102	0,2%	90	0,2%	106	0,2%
32 Kožed.a obuv.-plast	28	0,1%	27	0,1%	22	0,1%	11	0,0%	0	0,0%	12	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	127	0,3%	89	0,2%	115	0,3%	131	0,3%	141	0,3%	158	0,4%
34 Polygrafie a další	174	0,4%	231	0,6%	190	0,5%	185	0,4%	173	0,4%	197	0,4%
36 Stavebnictví, g.a k.	1866	4,6%	1912	4,7%	1916	4,7%	2065	5,0%	2191	5,1%	2470	5,5%
37 Doprava a spoje	839	2,1%	881	2,2%	904	2,2%	911	2,2%	940	2,2%	952	2,1%
39 Spec.a interd.ob.	282	0,7%	278	0,7%	296	0,7%	286	0,7%	272	0,6%	277	0,6%
41 Zemědělství a lesn.	1577	3,9%	1504	3,7%	1499	3,7%	1366	3,3%	1390	3,3%	1561	3,5%
43 Veterinářství a v.p.	599	1,5%	632	1,5%	633	1,5%	604	1,5%	655	1,5%	641	1,4%
53 Zdravotnictví	2801	7,0%	3015	7,4%	3437	8,4%	3636	8,8%	3841	9,0%	4069	9,1%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6462	16,1%	6565	16,1%	6567	16,0%	6774	16,3%	6969	16,4%	7315	16,3%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	3288	8,2%	3108	7,6%	2892	7,1%	2883	6,9%	3001	7,1%	2937	6,5%
66 Obchod	72	0,2%	71	0,2%	75	0,2%	64	0,2%	74	0,2%	77	0,2%
68 Právní a veřejn.činn.	2905	7,2%	3171	7,8%	2936	7,2%	3037	7,3%	3084	7,2%	3314	7,4%
69 Osobní a prov.sl.	30	0,1%	52	0,1%	56	0,1%	52	0,1%	51	0,1%	57	0,1%
72 Public.,knihov.a inf.	169	0,4%	166	0,4%	169	0,4%	163	0,4%	143	0,3%	186	0,4%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2552	6,4%	2565	6,3%	2509	6,1%	2559	6,2%	2664	6,3%	2767	6,2%
78 Obecně odborná př.	3855	9,6%	3908	9,6%	3780	9,2%	3847	9,3%	3920	9,2%	4321	9,6%
82 Umění a užité umění	2527	6,3%	2488	6,1%	2623	6,4%	2888	7,0%	2943	6,9%	2950	6,6%
Celkový součet	40182	100,0%	40831	100,0%	40926	100,0%	41550	100,0%	42552	100,0%	44847	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Tab 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 30. 9.)

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0**

Skupiny oborů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	25	0,4%	24	0,4%	14	0,2%	14	0,2%	1	0,0%	3	0,1%
23 Strojírenství a str.výr.	1756	28,1%	1865	31,1%	1760	28,9%	1607	27,2%	1338	22,8%	1155	19,9%
26 Elektr.,telekom.a VT	1098	17,6%	1068	17,8%	1099	18,0%	1228	20,8%	1278	21,7%	1310	22,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	57	0,9%	70	1,2%	60	1,0%	42	0,7%	52	0,9%	53	0,9%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	0,1%	7	0,1%	7	0,1%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	38	0,6%	17	0,3%	16	0,3%	43	0,7%	46	0,8%	61	1,1%
34 Polygrafie a další	438	7,0%	429	7,1%	414	6,8%	440	7,4%	428	7,3%	455	7,8%
36 Stavebnictví, g.a k.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
39 Spec.a interd.ob.	793	12,7%	777	12,9%	832	13,6%	885	15,0%	1009	17,2%	1090	18,8%
41 Zemědělství a lesn.	60	1,0%	67	1,1%	84	1,4%	83	1,4%	87	1,5%	97	1,7%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	508	8,1%	428	7,1%	432	7,1%	445	7,5%	440	7,5%	368	6,3%
66 Obchod	267	4,3%	180	3,0%	197	3,2%	147	2,5%	163	2,8%	167	2,9%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	977	15,6%	872	14,5%	978	16,0%	746	12,6%	815	13,9%	794	13,7%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	231	3,7%	208	3,5%	213	3,5%	233	3,9%	215	3,7%	238	4,1%
Celkový součet	6248	100,0%	6005	100,0%	6099	100,0%	5916	100,0%	5879	100,0%	5798	100,0%

Denní studium **Střední vzdělávání s vyučním listem a maturitní zkouškou pro absolv. zákl. školy (E+H+M+L0)**

Skupiny oborů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	370	0,5%	325	0,4%	317	0,4%	307	0,4%	316	0,4%	375	0,5%
18 Informatické obory	3710	4,8%	3688	4,8%	3961	5,2%	3950	5,1%	4078	5,1%	4363	5,4%
21 Hornictví, hutn.a slév.	49	0,1%	51	0,1%	39	0,1%	36	0,0%	5	0,0%	14	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	11167	14,6%	11281	14,8%	10966	14,4%	10266	13,4%	9712	12,2%	8995	11,1%
26 Elektr.,telekom.a VT	5598	7,3%	5567	7,3%	5907	7,7%	6363	8,3%	6762	8,5%	7152	8,8%
28 Tech.chemie a ch.sil.	789	1,0%	811	1,1%	774	1,0%	745	1,0%	796	1,0%	826	1,0%
29 Potravinářství a p.ch.	2669	3,5%	2604	3,4%	2653	3,5%	2764	3,6%	2921	3,7%	2903	3,6%
31 Text.výr.a oděvnictví	223	0,3%	204	0,3%	217	0,3%	247	0,3%	250	0,3%	285	0,4%
32 Kožed.a obuv.-plast	56	0,1%	58	0,1%	39	0,1%	33	0,0%	15	0,0%	35	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1478	1,9%	1457	1,9%	1572	2,1%	1771	2,3%	1811	2,3%	1962	2,4%
34 Polygrafie a další	804	1,1%	830	1,1%	830	1,1%	848	1,1%	877	1,1%	896	1,1%
36 Stavebnictví, g.a k.	4309	5,6%	4283	5,6%	4114	5,4%	4324	5,6%	4687	5,9%	5126	6,3%
37 Doprava a spoje	919	1,2%	966	1,3%	1008	1,3%	975	1,3%	1028	1,3%	1077	1,3%
39 Spec.a interd.ob.	1180	1,5%	1170	1,5%	1253	1,6%	1272	1,7%	1415	1,8%	1516	1,9%
41 Zemědělství a lesn.	4816	6,3%	4682	6,2%	4552	6,0%	4449	5,8%	4663	5,9%	4804	5,9%
43 Veterinářství a v.p.	599	0,8%	632	0,8%	633	0,8%	604	0,8%	655	0,8%	641	0,8%
53 Zdravotnictví	3172	4,1%	3409	4,5%	3889	5,1%	4102	5,3%	4429	5,6%	4561	5,6%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6462	8,4%	6565	8,6%	6567	8,6%	6774	8,8%	6969	8,8%	7315	9,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	9792	12,8%	9045	11,9%	8442	11,1%	8367	10,9%	8646	10,9%	8254	10,2%
66 Obchod	2174	2,8%	1944	2,6%	2087	2,7%	1996	2,6%	2158	2,7%	2174	2,7%
68 Právní a veřejn.činn.	2905	3,8%	3171	4,2%	2936	3,8%	3037	3,9%	3084	3,9%	3314	4,1%
69 Osobní a prov.sl.	3437	4,5%	3483	4,6%	3615	4,7%	3352	4,4%	3564	4,5%	3527	4,3%
72 Public.,knihov.a inf.	169	0,2%	166	0,2%	169	0,2%	163	0,2%	143	0,2%	186	0,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2853	3,7%	2864	3,8%	2782	3,6%	2892	3,8%	2945	3,7%	3025	3,7%
78 Obecně odborná př.	3855	5,0%	3908	5,1%	3780	5,0%	3847	5,0%	3920	4,9%	4321	5,3%
82 Umění a užité umění	2993	3,9%	2958	3,9%	3180	4,2%	3410	4,4%	3494	4,4%	3505	4,3%
Celkový součet	76548	100,0%	76122	100,0%	76282	100,0%	76894	100,0%	79343	100,0%	81152	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

Tab 12: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 30. 9.)

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5**

Skupiny oborů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	528	9,1%	514	9,4%	503	9,8%	511	10,5%	505	10,8%	485	9,7%
26 Elektr.,telekom.a VT	318	5,5%	294	5,4%	254	5,0%	279	5,7%	247	5,3%	311	6,2%
28 Tech.chemie a ch.sil.	9	0,2%	4	0,1%	7	0,1%	5	0,1%	0	0,0%	0	0,0%
29 Potravinářství a p.ch.	55	0,9%	41	0,8%	43	0,8%	30	0,6%	38	0,8%	49	1,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	130	2,2%	137	2,5%	113	2,2%	116	2,4%	87	1,9%	86	1,7%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	7	0,1%	22	0,4%	8	0,2%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	230	4,0%	189	3,5%	126	2,5%	118	2,4%	69	1,5%	73	1,5%
37 Doprava a spoje	13	0,2%	22	0,4%	20	0,4%	13	0,3%	6	0,1%	18	0,4%
39 Spec.a interd.ob.	68	1,2%	87	1,6%	63	1,2%	76	1,6%	77	1,7%	74	1,5%
41 Zemědělství a lesn.	77	1,3%	74	1,4%	71	1,4%	85	1,8%	67	1,4%	76	1,5%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	40	0,7%	29	0,5%	45	0,9%	26	0,5%	0	0,0%	22	0,4%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	3681	63,4%	3545	65,1%	3346	65,5%	3134	64,5%	3160	67,7%	3284	65,8%
65 Gastron.,hotel.a tur.	403	6,9%	255	4,7%	282	5,5%	244	5,0%	194	4,2%	194	3,9%
66 Obchod	68	1,2%	65	1,2%	30	0,6%	55	1,1%	35	0,8%	56	1,1%
68 Právní a veřejn.činn.	49	0,8%	40	0,7%	31	0,6%	19	0,4%	38	0,8%	77	1,5%
69 Osobní a prov.sl.	98	1,7%	100	1,8%	115	2,3%	117	2,4%	80	1,7%	73	1,5%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	34	0,7%	44	0,9%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	35	0,6%	41	0,8%	39	0,8%	21	0,4%	29	0,6%	68	1,4%
Celkový součet	5802	100,0%	5444	100,0%	5110	100,0%	4857	100,0%	4666	100,0%	4990	100,0%

Denní studium **Vyšší odborné vzdělávání - N**

Skupiny oborů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	15	0,2%	11	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	119	1,6%	97	1,5%	121	2,1%	92	1,7%	100	1,8%	104	1,8%
26 Elektr.,telekom.a VT	322	4,3%	363	5,5%	245	4,3%	271	5,0%	303	5,4%	303	5,3%
28 Tech.chemie a ch.sil.	13	0,2%	11	0,2%	14	0,2%	8	0,1%	9	0,2%	19	0,3%
29 Potravinářství a p.ch.	28	0,4%	32	0,5%	12	0,2%	22	0,4%	11	0,2%	10	0,2%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	21	0,3%	22	0,3%	27	0,5%	24	0,4%	23	0,4%	32	0,6%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	107	1,4%	103	1,6%	76	1,3%	36	0,7%	27	0,5%	23	0,4%
37 Doprava a spoje	104	1,4%	103	1,6%	72	1,3%	65	1,2%	81	1,4%	69	1,2%
39 Spec.a interd.ob.	94	1,2%	75	1,1%	51	0,9%	24	0,4%	58	1,0%	55	1,0%
41 Zemědělství a lesn.	129	1,7%	82	1,2%	64	1,1%	61	1,1%	67	1,2%	29	0,5%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	20	0,4%	29	0,5%
53 Zdravotnictví	1876	24,9%	1566	23,7%	1414	24,6%	1274	23,7%	1398	25,0%	1396	24,3%
61 Filozofie, teologie	20	0,3%	10	0,2%	10	0,2%	10	0,2%	11	0,2%	15	0,3%
63 Ekonomika a adm.	824	10,9%	643	9,7%	506	8,8%	403	7,5%	391	7,0%	432	7,5%
64 Podnikání v ob.	260	3,5%	236	3,6%	233	4,0%	193	3,6%	217	3,9%	202	3,5%
65 Gastron.,hotel.a tur.	551	7,3%	470	7,1%	398	6,9%	373	6,9%	333	5,9%	302	5,3%
66 Obchod	54	0,7%	47	0,7%	25	0,4%	19	0,4%	0	0,0%	0	0,0%
68 Právní a veřejn.činn.	555	7,4%	457	6,9%	340	5,9%	321	6,0%	347	6,2%	333	5,8%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	225	3,0%	202	3,1%	167	2,9%	176	3,3%	83	1,5%	116	2,0%
74 Těles.kult.,tělov.,sport	8	0,1%	11	0,2%	11	0,2%	9	0,2%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	1230	16,3%	995	15,0%	963	16,7%	936	17,4%	1008	18,0%	1131	19,7%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	977	13,0%	1076	16,3%	1008	17,5%	1051	19,6%	1113	19,9%	1151	20,0%
Celkový součet	7532	100,0%	6612	100,0%	5757	100,0%	5368	100,0%	5600	100,0%	5751	100,0%

Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Obr. 7: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H + E

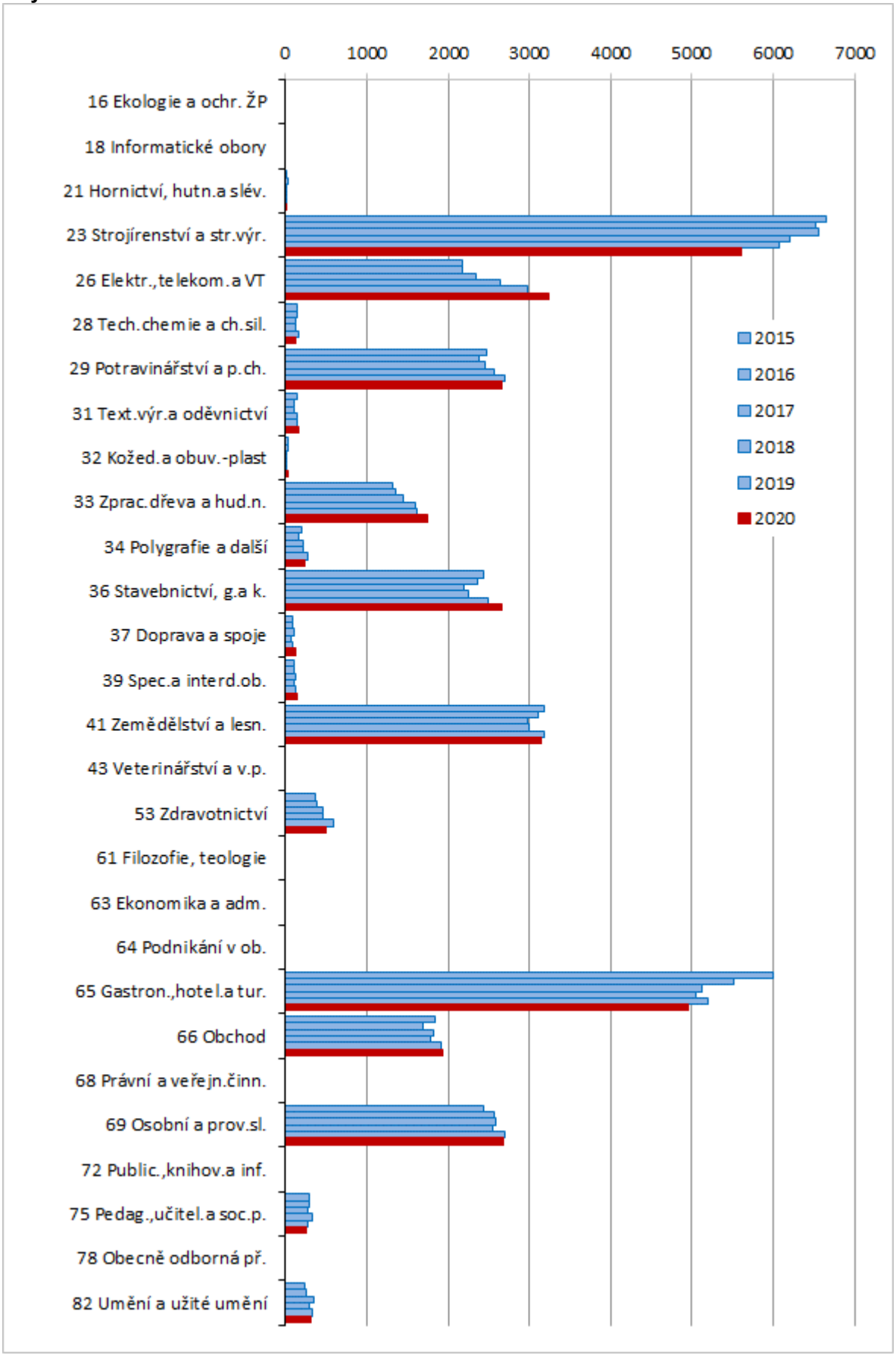

Obr. 8: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H + E

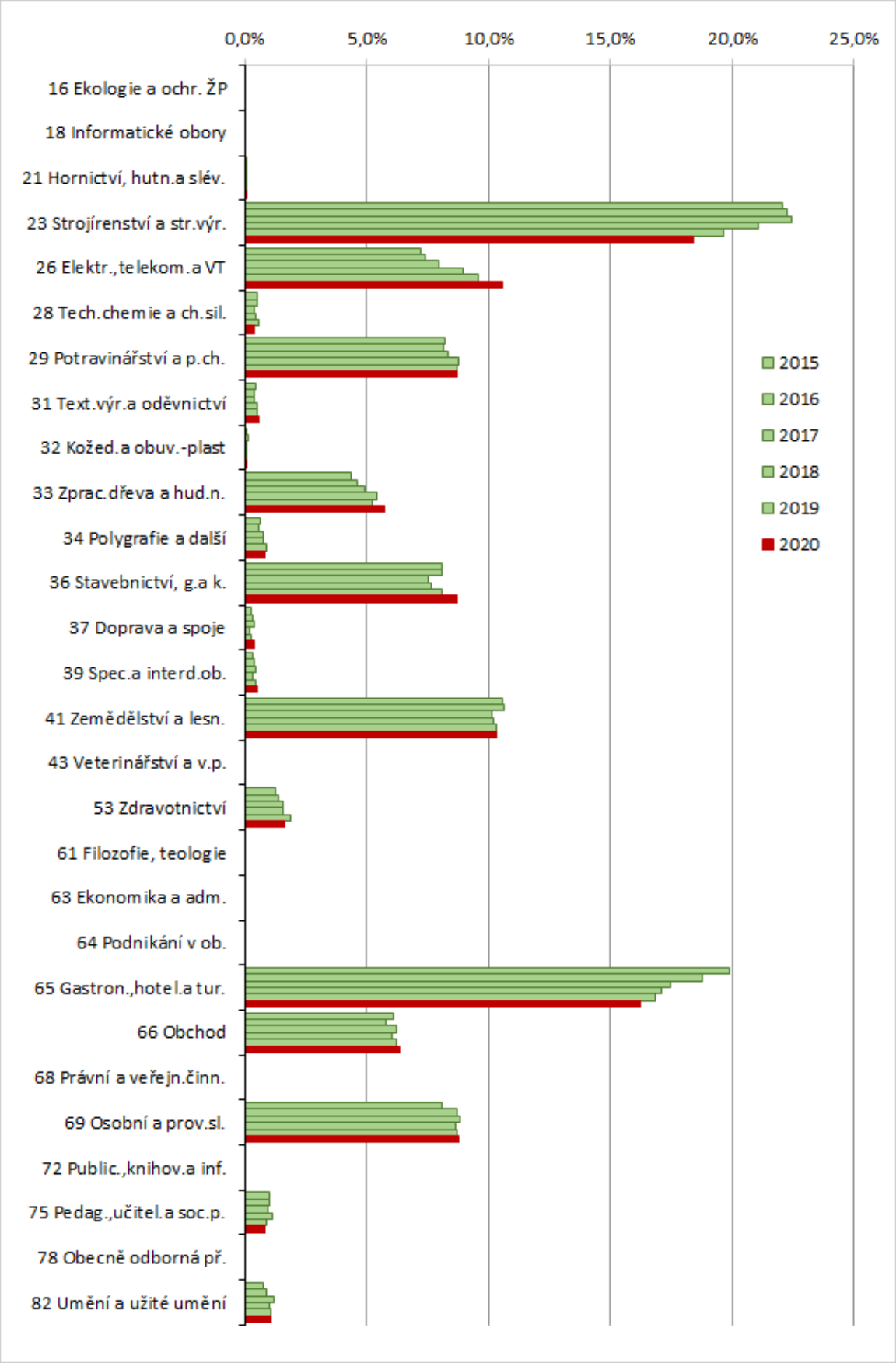

Obr. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

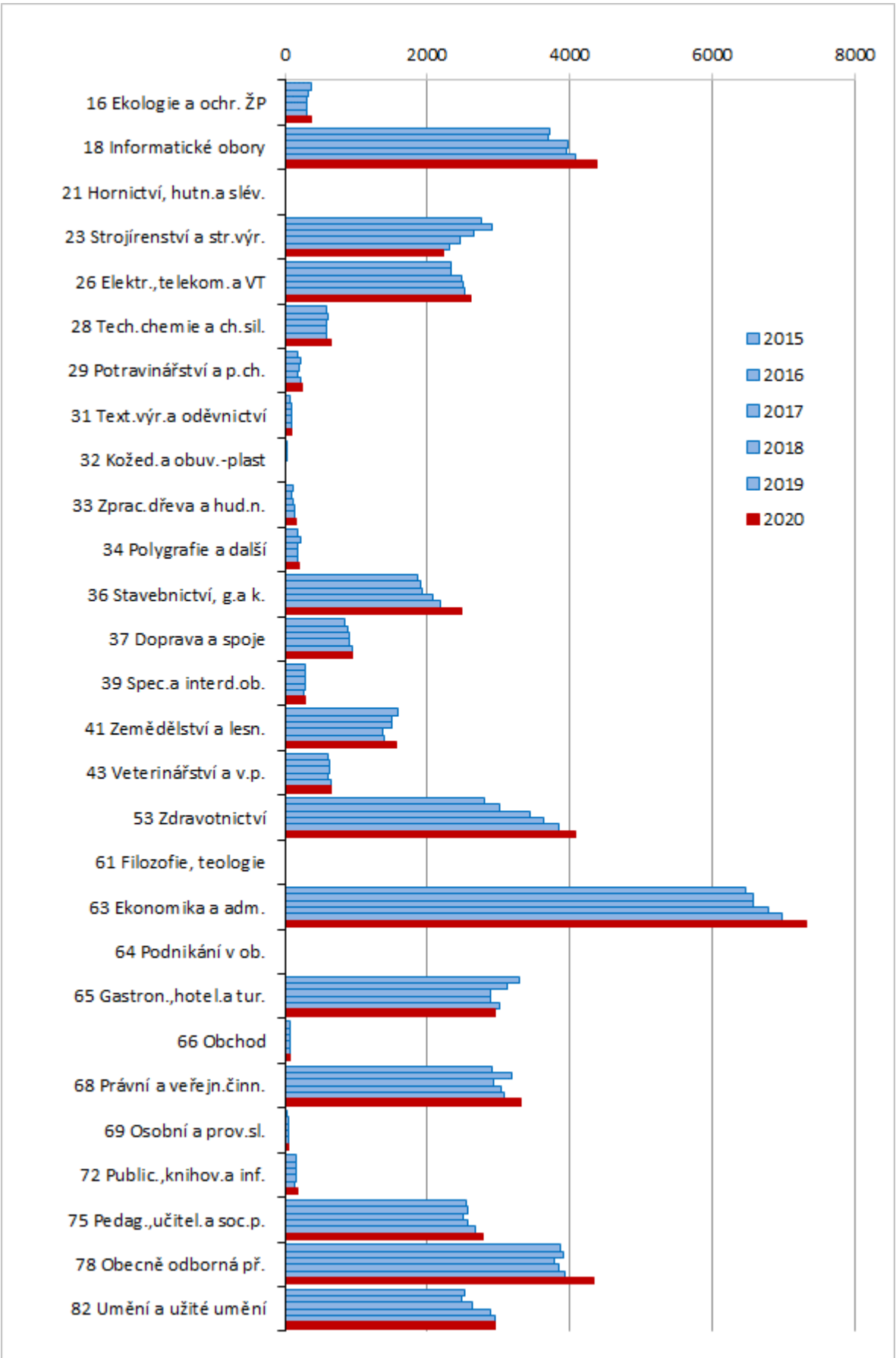

Obr. 10: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

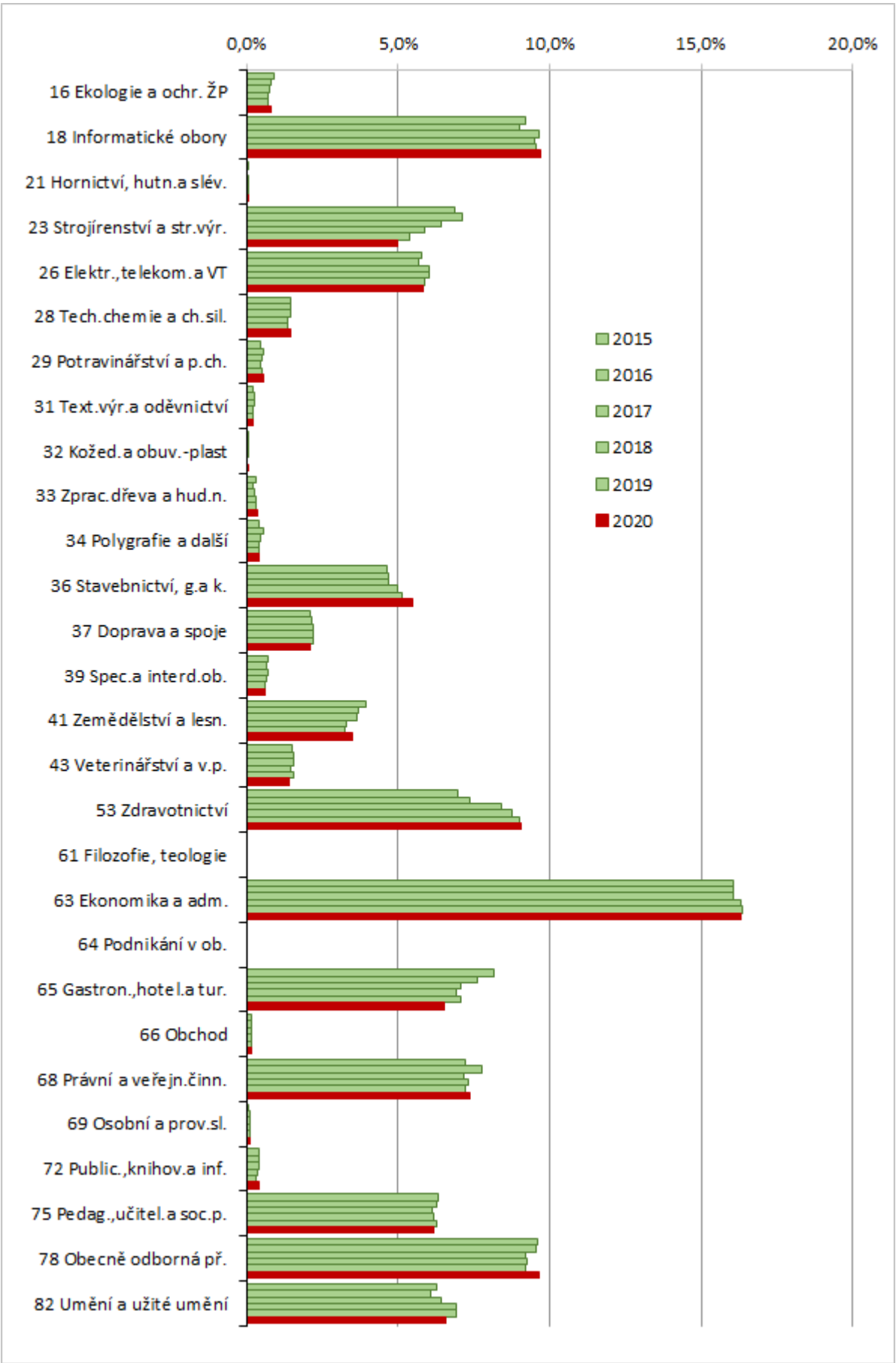

Obr. 11 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

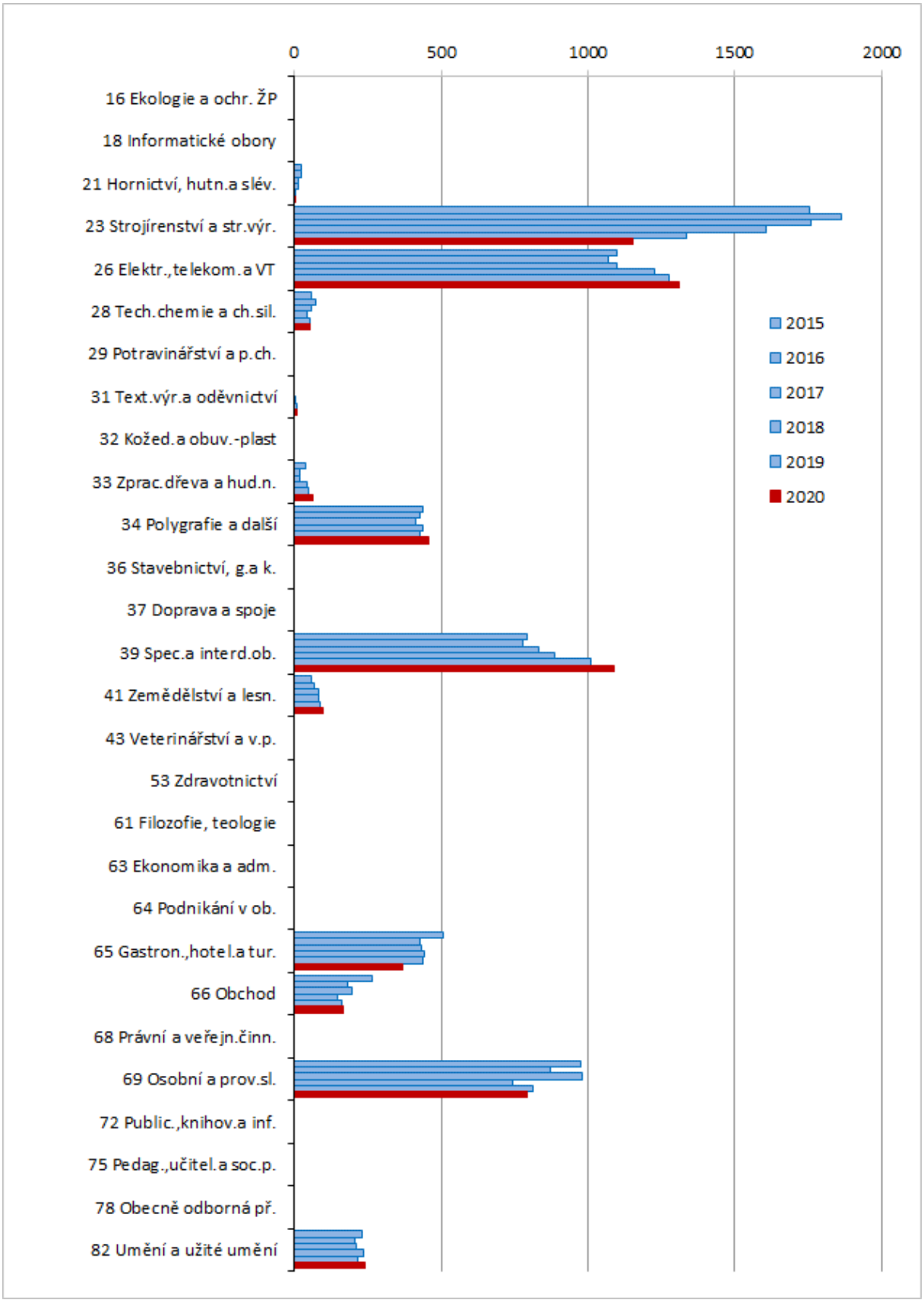

Obr. 12: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

Obr. 13: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E+H+M+L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

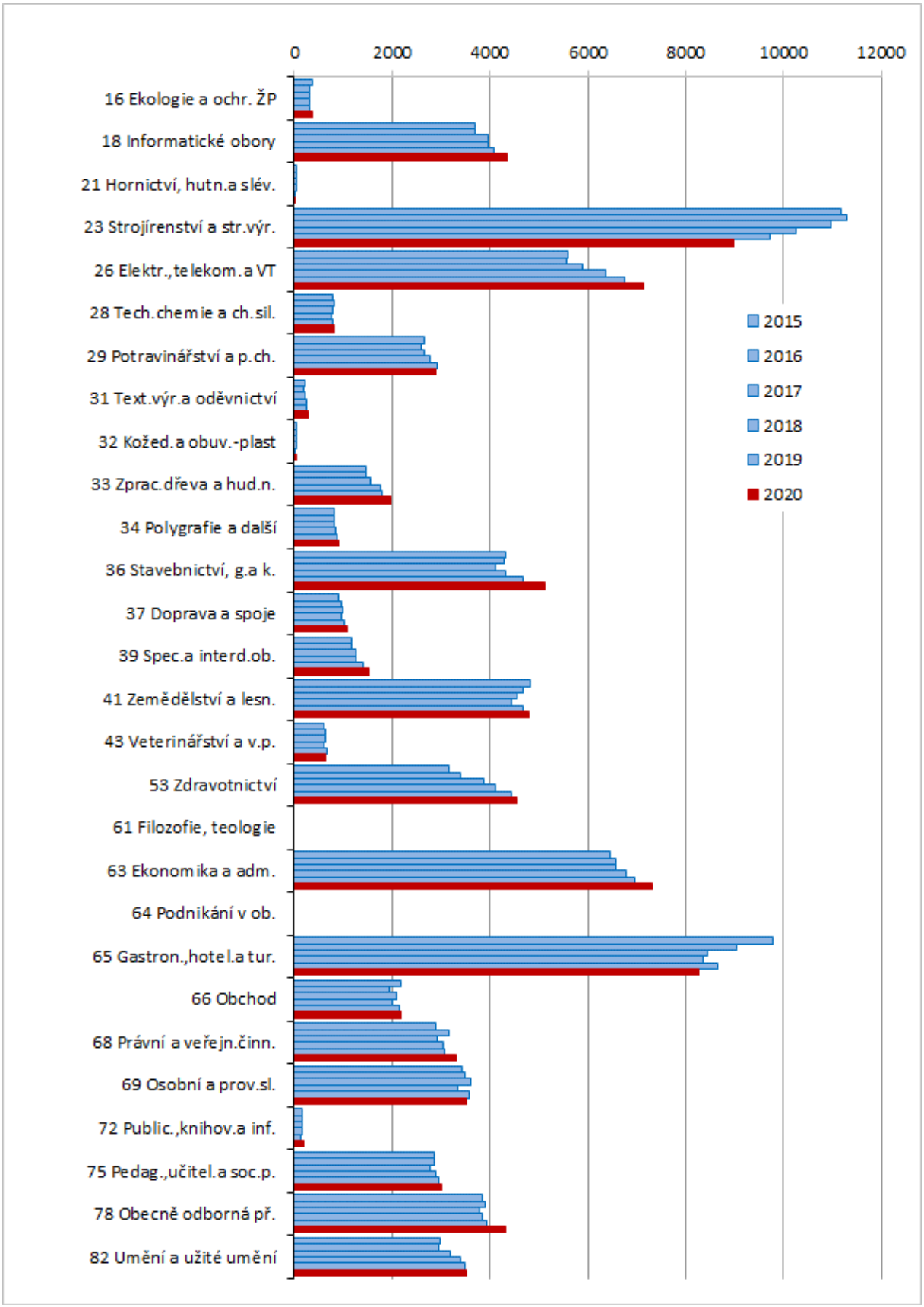

Obr. 14: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E+H+M+L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

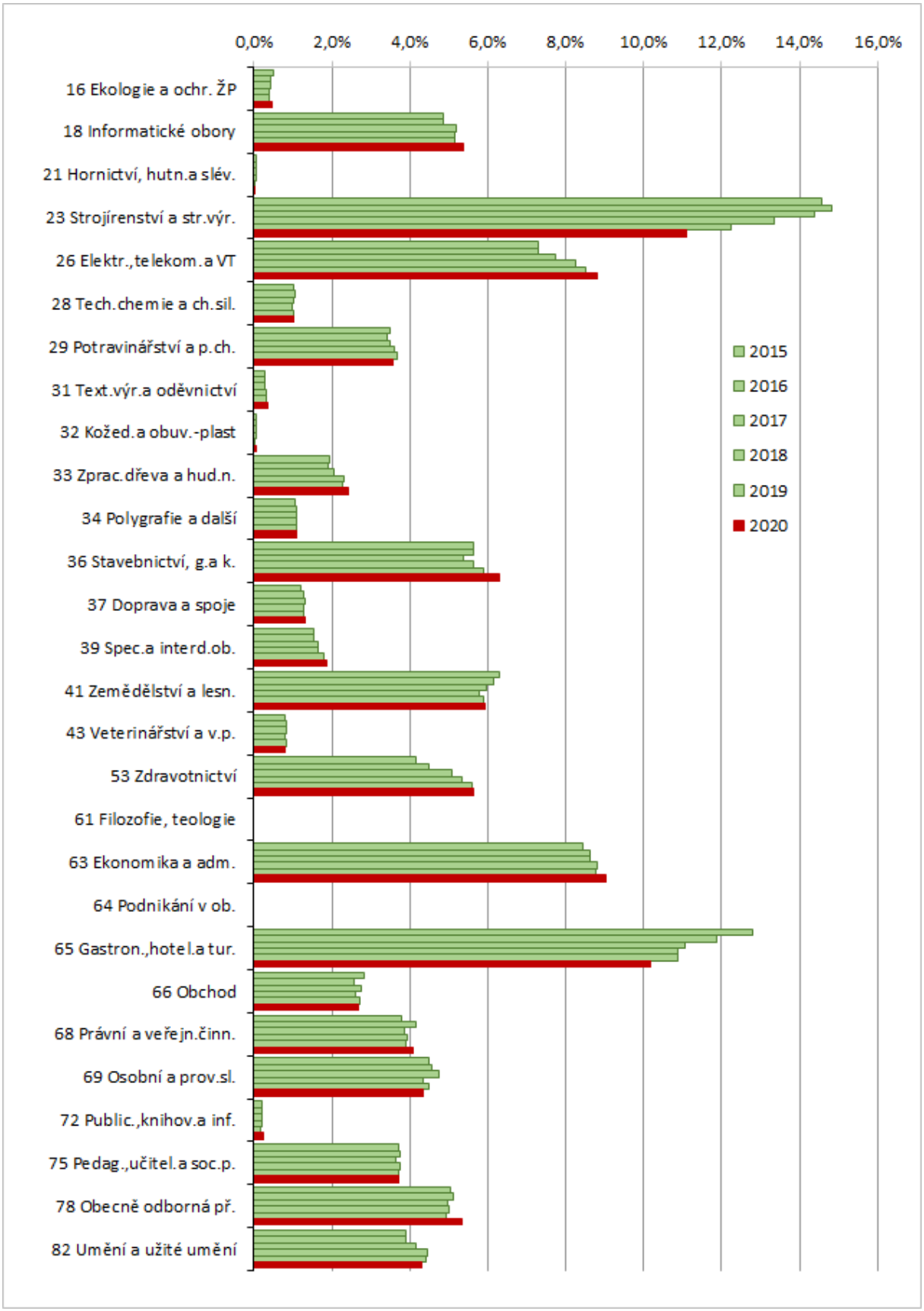

Obr. 15: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

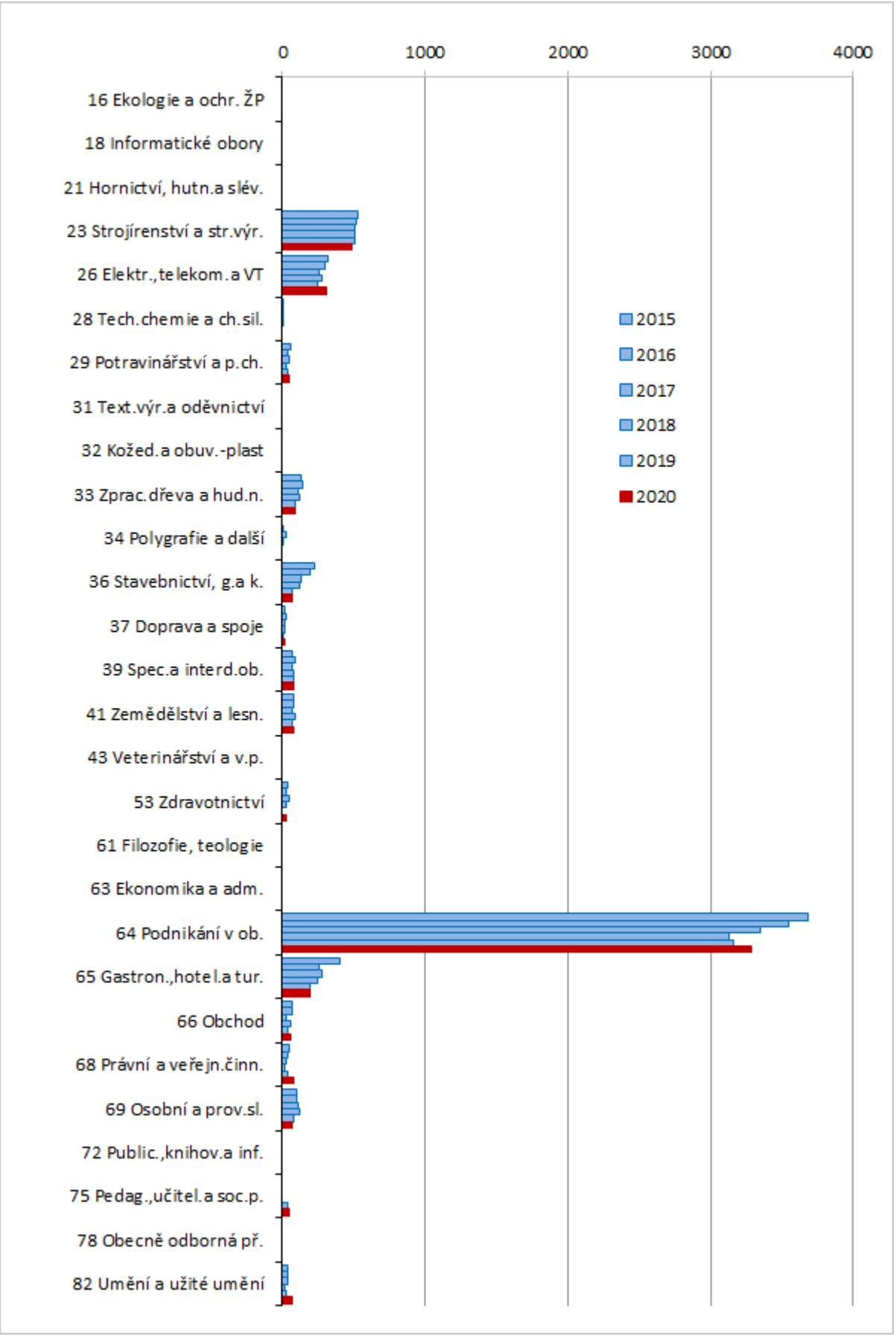

Obr. 16: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

Obr. 17: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

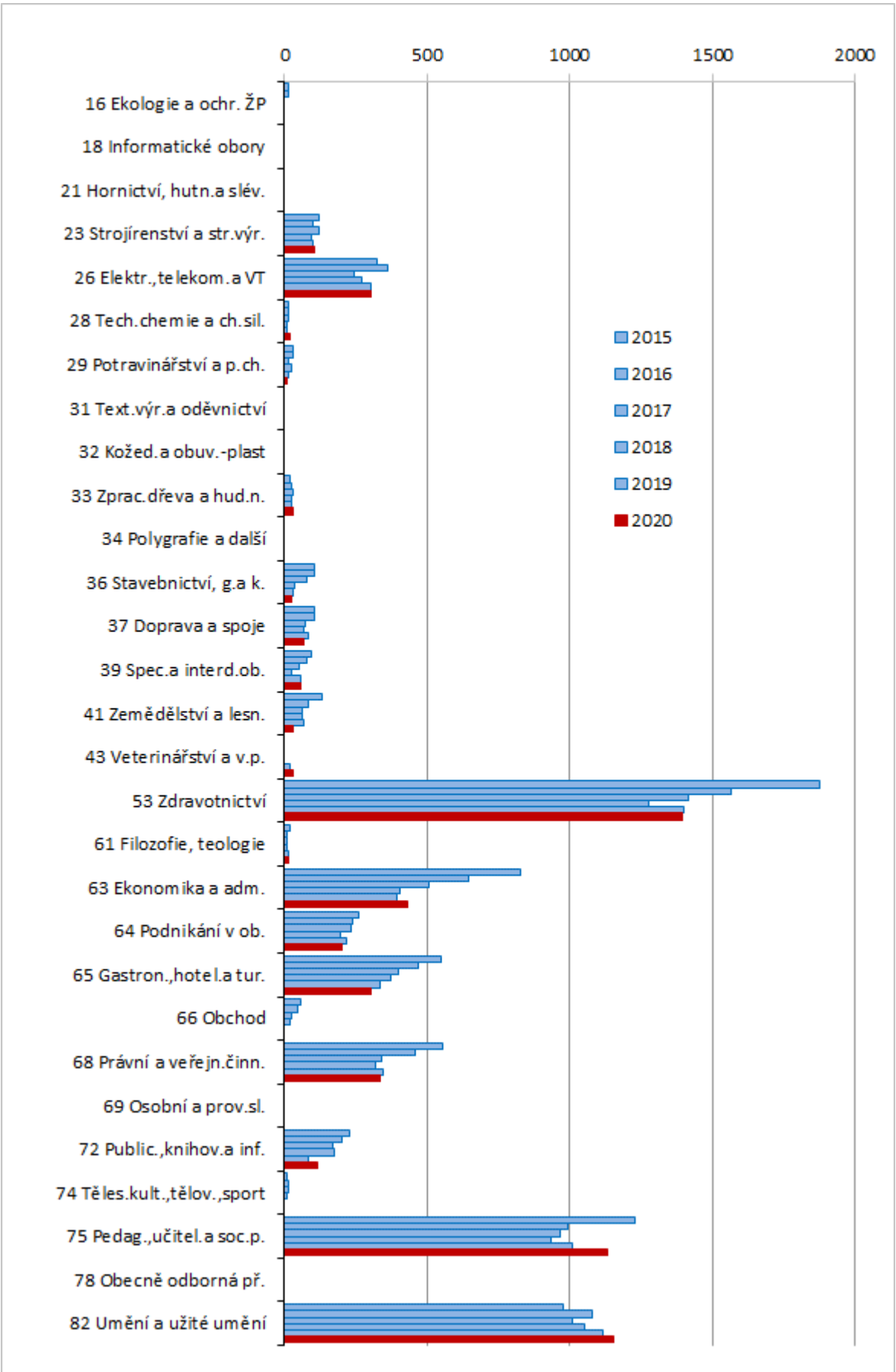

Obr. 18: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

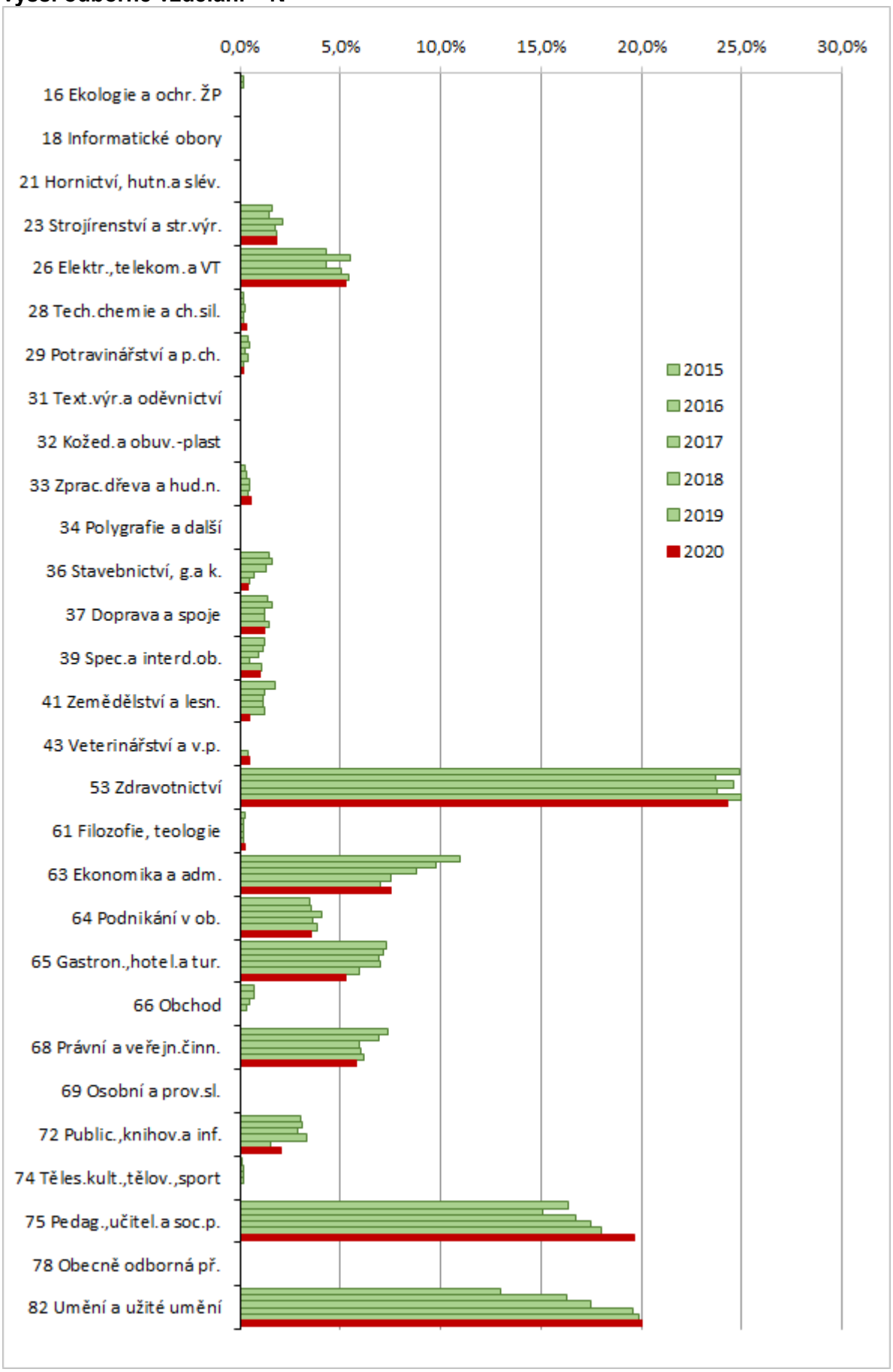

5. Situace mladých lidí na trhu práce v ČR a státech EU

Již v roce 2020 došlo k výraznému zlomu v situaci nejen mladých lidí a nejen v České republice či v Evropské unii (EU), ale v celosvětovém měřítku. Očekávaný pokles ekonomiky daný běžným cyklickým útlumem byl výrazně posílen nástupem a vývojem koronavirové pandemie, což znamenalo ukončení stavu, kdy mladí lidé byli z pohledu uplatnitelnosti na trhu práce ve výborné pozici a absolventi mnohých oborů si mohli vybírat, se kterým zaměstnavatelem podepíšou smlouvu.

Nezaměstnanost v Evropské unii, a zejména v České republice, kde byla v roce 2018 nejnižší v EU – 2,2 %, když průměr EU činil 6,8 %, roste jen velice pozvolna, protože vlády v situaci velkého narušení pracovních aktivit v souvislosti s pandemií realizují různá opatření k omezení propouštění. Přesto za této situace dochází k podstatnému snížení zaměstnanosti. Vzhledem k tomu, že nezaměstnanost příliš neroste, ukazuje to, že v současném období lidé, kteří ztratili práci, se stávají ekonomicky neaktivními a nepatří do kategorie nezaměstnaných. Jsou to ti, kteří neavizují hledání práce a snaží se dané období překlenout jiným způsobem.

Výrazně tedy roste počet lidí s neuspokojenou poptávkou po pracovních místech. Vývoj v této oblasti graficky velice dobře znázorňuje následující převzatý obrázek, připravený na základě dat Eurostatu v Českém statistickém úřadu.

Obr. 19: Osoby s neuspokojenou poptávkou po pracovních místech (mil.) a míra nezaměstnanosti osob ve věku 16–64 let (%) v EU27

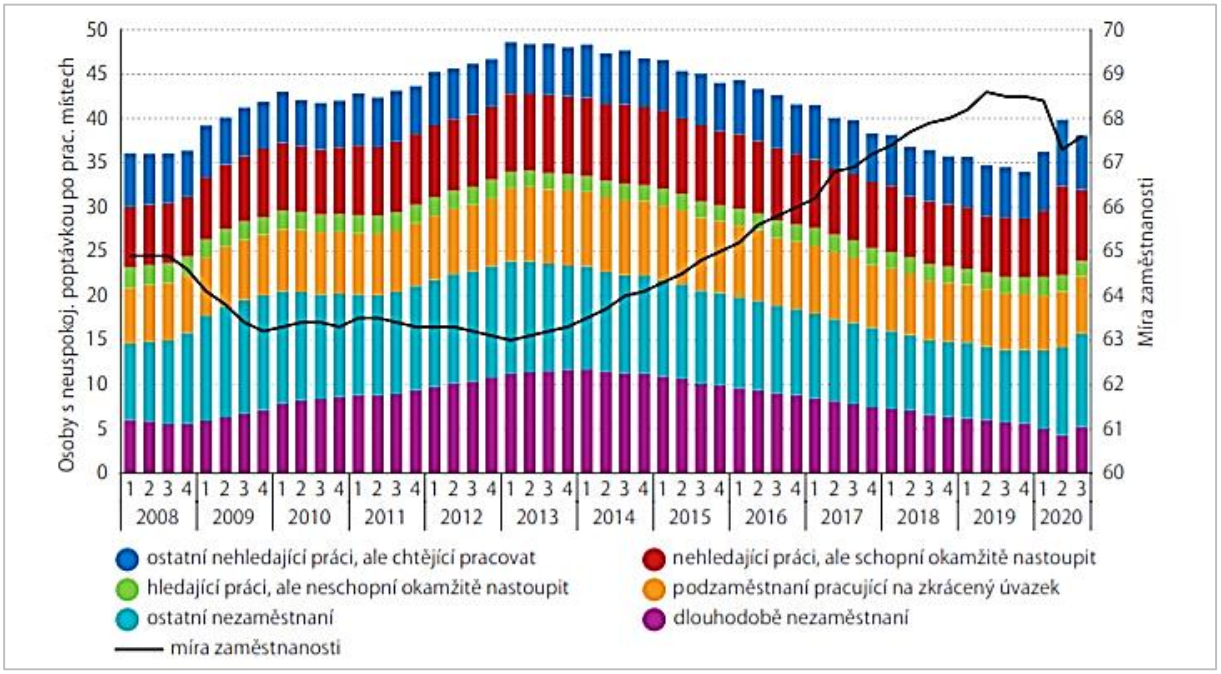

I v současné nepříznivé situace přetrvává poptávka po kvalitních kvalifikovaných odbornících, ale ne ve všech sektorech. V gastronomii, hotelnictví a cestovním ruchu došlo k výraznému propouštění, které nyní zpomalují přijatá opatření podpory, ale lze očekávat propouštění i v dalším období. Přetrvávající omezení vynucená koronavirovou epidemií budou postupně zasahovat i další firmy a omezovat pracovní příležitosti i v jiných odvětvích. Propouštění zatím výrazněji postihuje mladší osoby s nižším stupněm vzdělání.

Postavení absolventů je velice složité, protože nemají pracovní zkušenosti, jen obtížně naleznou firmu, která by je přijala. Tyto problémy se netýkají pouze kategorií s nejnižší vzdělanostní úrovní, ale zasahují i absolventy vysokoškolsky vzdělané.

Určité zpomalení trhu práce s sebou nese i pozitivní aspekty, ale spíše pro zaměstnavatele – zaměstnanci si více váží kvalitního zaměstnavatele, jsou méně náchylní k fluktuaci, a firmy jsou tedy více stabilizované, což odpovídá dříve běžné situaci středoevropského regionu. Lidé najednou začínají klást mnohem větší důraz na to, že nějakou

práci mají, a více si cení jistoty zaměstnání. Při hledání nového zaměstnání je nyní třeba více trpělivosti, stále však platí, že štěstí přeje připraveným.

V této části publikace je obvykle analyzována situace a změny na trhu práce v Evropské unii. V roce 2017 to byla především témata Nezaměstnanost mladých v EU, Podíl dlouhodobě nezaměstnaných ve skupině mladých uchazečů o zaměstnání a Nesoulad kvalifikace a požadavků pracovního místa. V roce 2018 byla v obsahu publikace témata Nepracující ani se nevzdělávající (NEETs) ve věku 15–29 let, Nezaměstnanost mladých v posledním desetiletí a Zaměstnanost v roce 2030. V roce 2019 byla pozornost věnována především stavu a vývoji vzdělanosti v zemích EU[2].

Současný stav vývoje trhu práce a zaměstnanosti je velice nestabilní, a proto nepovažujeme za účelné přinášet analýzy jeho vývoje na základě srovnávání dat uváděných v Eurostatu, kde úplná data ke všem zemím jsou z roku 2018. Budeme se tedy věnovat vývojově stabilnějším záležitostem, nejprve podílům nově přijímaných do středního vzdělávání, dále předčasným odchodům ze vzdělávání a úrovni digitální vzdělanosti.

6. Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU

Vzdělávací systémy jsou v jednotlivých zemích značně různorodé a přetrvává tradice a kontinuita forem vzdělávání, to se projevuje zejména jako výrazné rozdíly v podílu nově přijatých do odborného vzdělávání, respektive v rozčlenění nově přijatých do všeobecného a odborného vzdělávání. Zatímco odborné vzdělávání je zaměřeno na přípravu pro uplatnění v určitých profesích, všeobecné vzdělávání přípravu pro uplatnění v konkrétních profesích neposkytuje, ale dává vzdělanostní základ obvykle pro pokračování ve vzdělávání. I toto rozdělení není zcela přesné, v některých zemích je i v rámci všeobecného vzdělávání možnost získat určitou odbornou profilaci, v jiných zemích, zejména v těch s vysokým podílem odborného vzdělávání, je v této formě zajišťován i vysoký podíl všeobecného vzdělávání, aby byl možný přechod do terciárního vzdělávání.

Údaje o podílech nově přijatých do odborného vzdělávání (obr. 20), kde zbytek do 100 % představuje podíl přijatých do všeobecného vzdělávání, jsou určeny pouze pro úvodní orientaci. V dalším textu se budeme zabývat především rozčleněním přijatých do jednotlivých oborů odborného vzdělávání, ovšem v rámci klasifikace ISCED 2013, a to jak do oborů široce vymezených, tak i úzce vymezených[3] – první a druhý stupeň třídění.

Do třídění a porovnávání zahrnujeme pouze nově přijaté do odborného vzdělávání. Vzhledem k různému podílu odborného vzdělávání v jednotlivých zemích to znamená, že je nutné si uvědomovat tuto skutečnost, **podíly v jednotlivých zemích nejsou srovnatelné absolutně, ale pouze v relaci pořadí jednotlivých zemí.** Ukazují tedy na význam a potřebnost přípravy v daných profesních třídách, přitom je nutno mít na vědomí, že stále více zemí, zejména s vysokým podílem všeobecného vzdělávání, zajištuje přípravu pro některé a v některých zemích i pro většinu profesí v programech vyšší vzdělanostní úrovně (odpovídající např. u nás vyššímu odbornému vzdělávání nebo bakalářskému vzdělávání).

[2] Zmíněné publikace s názvem Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz, v sekci ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE/Publikace/Struktury žáků a absolventů, vzdělávací programy, vzdělávací nabídka škol

[3] Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání (ISCED) slouží jako rámec pro sběr, sestavování a analyzování mezinárodně srovnatelných statistik vzdělání. Klasifikace ISCED patří do skupiny ekonomických a sociálních klasifikací OSN a slouží pro třídění vzdělávacích programů a souvisejících kvalifikací podle úrovní a oborů vzdělání. https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-oboru-vzdelani-cz-isced-f-2013

Pro dosažení určité stability a omezení nepřesností prezentovaných dat v jednotlivých letech vycházejí veškeré další **údaje v tabulkách a grafech z průměrných hodnot let 2016 až 2018**, novější, jak již bylo zmíněno, nejsou pro většinu zemí k dispozici.

Podíl nově přijatých do odborného vzdělávání se pohybuje v zemích EU od hodnoty 76,3 % ve Slovinsku do hodnoty pouhých 17,9 % na Kypru, z obr. 20 je zřejmé, že obecně jde o hodnoty mezi 70 % a 30 %. Jistou zajímavostí je, že právě polovina zemí přijímá do odborného vzdělávání více než 50 % nově přijímaných, polovina zemí pak pod 50 %.

Podle podílu přijatých se vyprofilovalo pět skupin zemí. Nejvyšší podíl, **kolem 70 %,** přijímají Slovinsko – 76,3 %, Chorvatsko – 71,1 %, Česká republika – 70,9 % a Slovensko – 70,5 %. Další skupinu **s podílem kolem 60 %** tvoří Spojené království – 63,7 %, Rakousko – 62,2 %, Lucembursko – 61,2 %, Finsko – 60,9 % a Rumunsko – 57,9 %. S nižšími podíly, ale stále nad průměrem, je třetí skupina **s podílem mírně pod 55 %**, tu tvoří Irsko – 54,4 %, Nizozemsko – 54,2 %, Itálie – 53,2 %, Polsko – 53,0 % a Bulharsko – 52,1 %.

Obr. 20: Podíl nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)

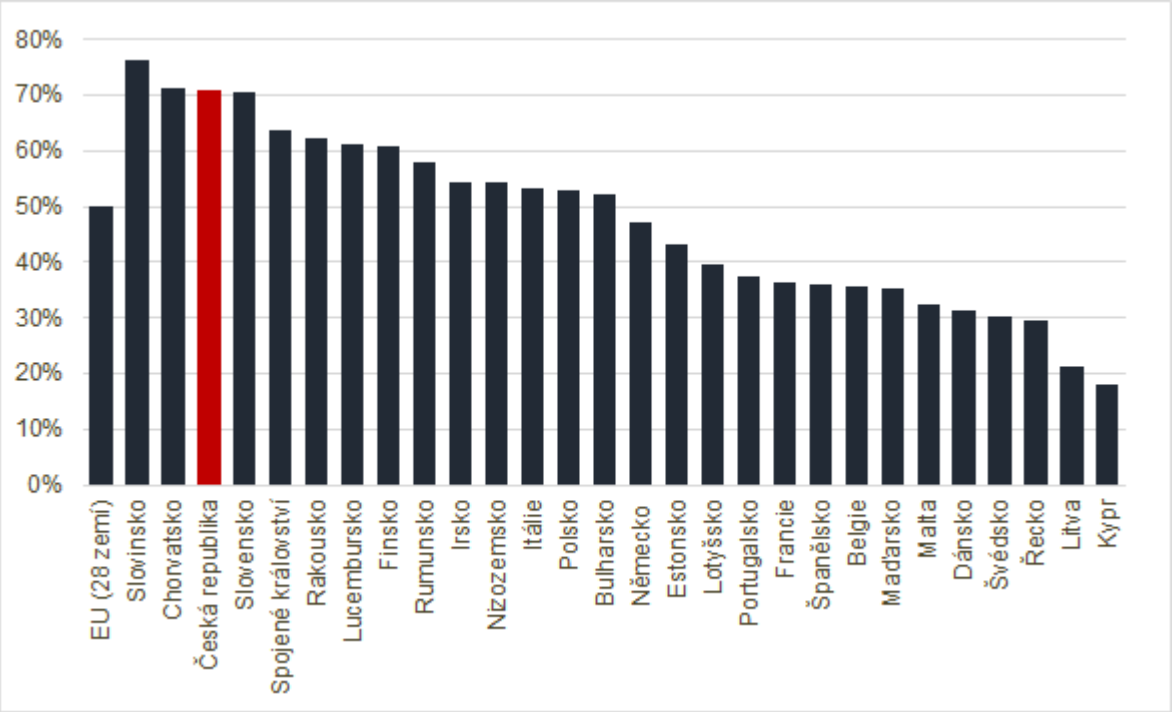

Zdroj: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDUC_UOE_ENT01__custom_582952/default/table

Dvě skupiny v podprůměrném pásmu tvoří země **s podílem mírně nad 35 %,** Portugalsko – 37,5 %, Francie – 36,5 %, Španělsko – 36,0 %, Belgie – 35,6 % a Maďarsko – 35,2 %, a **země s podílem kolem 30 %,** kam patří Malta – 32,3 %, Dánsko – 31,3 %, Švédsko – 30,4 % a Řecko – 29,6 %.

Určitý přechod mezi podíly tvoří Německo – 47,0 %, Estonsko – 43,0 % a Lotyšsko – 39,7 %. Výjimečně nízko jsou pak Litva – 21,3 % a Kypr – 17,9 %.

Na začátku kapitoly zmíněný vliv tradice a setrvačnost v kontinuitě druhů vzdělávání dokumentuje skutečnost, že v zemích bývalého socialistického bloku přetrvává vysoký podíl žáků přijímaných do odborného vzdělávání. Tak to bylo nastaveno vzhledem k zajištění potřeb socialistického hospodářství, které bylo postaveno na průmyslu a na středoškolských kvalifikacích, jen nízkému podílu žáků byl umožněn přístup k terciárnímu vzdělávání. Vysoký podíl žáků v odborném vzdělávání byl dosažen direktivním stanovením počtu míst pro přijímání žáků.

I když v současné době podíl žáků přecházejících do terciárního vzdělávání doznal výrazného navýšení, neprojevilo se to ve struktuře středoškolského vzdělávání. Jedinou zemí bývalého socialistického bloku, kde začátkem 90. let došlo k výrazné transformaci, bylo Maďarsko, kde podíl přijatých do odborného vzdělávání činí pouze 35 %.

6.1 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v hlavních třídách ISCED – porovnání průměru EU a podílů v ČR

Porovnávání podílů nově přijatých na základě klasifikace ISCED není v rámci hlavních tříd zásadním problémem, nezvyklé je snad pouze jejich pořadí. V rámci tohoto třídění porovnáváme pouze hodnoty průměru EU28 a ČR v rámci podílů nově přijatých v odborném vzdělávání. Toto porovnání je velice názorné v uvedeném obrázku 21.

Nejvýraznější rozdíl mezi zastoupením nově přijatých v Česku a v průměru EU je ve třídě **Technika, výroba a stavebnictví,** kde rozdíl činí 26 p.b., což je více než odpovídá hodnotě průměru EU. Je to dáno nejen závislostí naší ekonomiky na průmyslové produkci, ale i skutečností, že naprostá většina žáků přijímaných do technických oborů v terciárním vzdělávání přichází jako absolventi technických oborů středních škol, zatímco ve všeobecně vzdělávacích oborech se připravují žáci preferující vstup do terciárních oborů humanitních, lékařských a právních, dále pak volí programy ekonomické a učitelské.

Podíly přijatých do oborů třídy **Vzdělávání a výchova** jsou nízké obecně, tato příprava probíhá převážně na úrovni terciárního vzdělávání, u nás zahrnuje přípravu pro předškolní a mimoškolní pedagogiku a sociální činnosti.

Obr. 21: Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU a v ČR podle hlavních tříd ISCED (průměr 2016–18)[4]

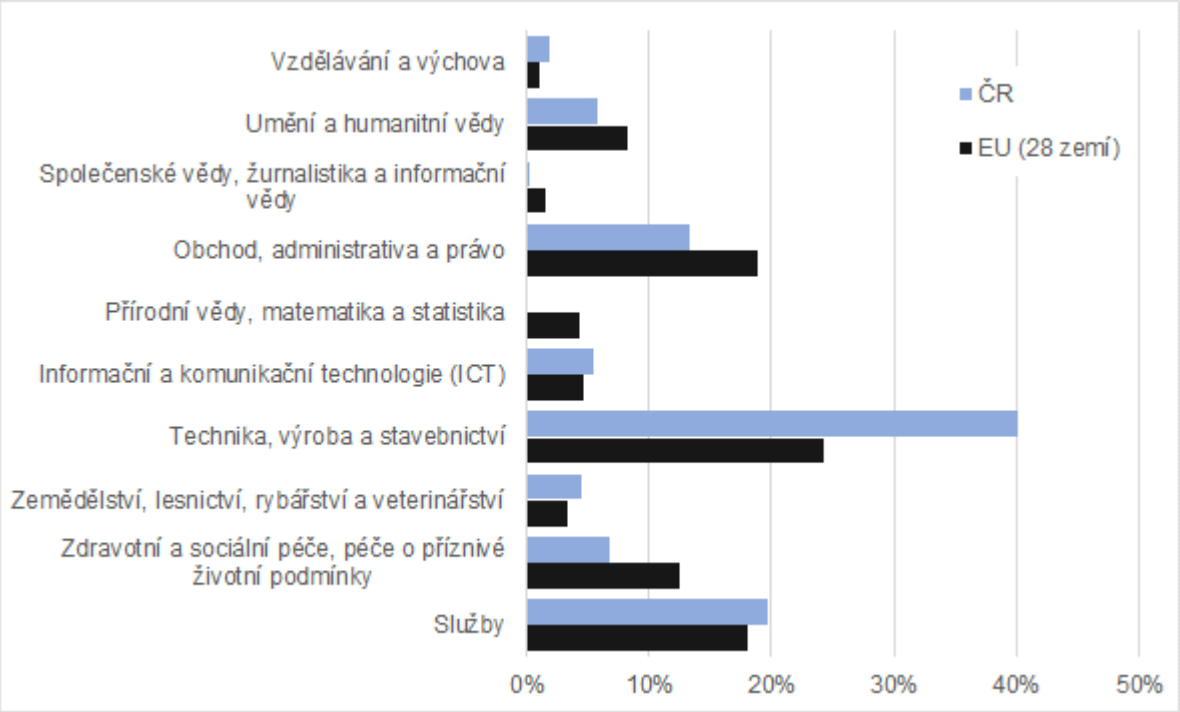

Zdroj: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDUC_UOE_ENT02__custom_583121/default/table – stejný zdroj je použit i pro všechny další obrázky v této kapitole (obr. 22 až 31).

Třída **Umění a humanitní vědy** v oblasti středního vzdělávání zahrnuje prakticky pouze umělecké obory, humanitní vzdělávání, vč. jazykového, je u nás i v ostatních zemích záležitostí terciárního vzdělávání. Podíly ukazují, že ani narůstající počty přijímaných v ČR nevedou k vyrovnání úrovně s EU, nicméně oba podíly jsou poměrně vysoké, např. ve srovnání s třídami **Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství** či **Informační a komunikační technologie**.

Třídy **Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy** a **Přírodní vědy, matematika a statistika** jsou v ČR na středoškolské úrovni jen nepatrně zastoupeny, již ze slova „vědy“ vyplývá terciární úroveň vzdělávání. V ostatních zemích EU se objevuje určité zastoupení přijatých žáků, a to do programů z oblasti neživé přírody, životního prostředí a matematiky.

[4] V grafu ani v textu není zaznamenána třída ISCED 0 Všeobecné vzdělávání, protože tam v rámci odborného vzdělávání nelze téměř nic zařadit.

Další třídou s výrazným podílem nově přijatých je **Obchod, administrativa a právo.** Jsou zde zahrnuty poměrně nesourodé obory a programy, zatímco v oblasti administrativních a obchodních činností mají středoškoláci výrazné zastoupení (u nás skupiny Ekonomika a administrativa a Obchod), oblast Práva je výhradní doménou terciárního vzdělávání, převážně magisterského. Podíl v průměru EU je výrazně vyšší (o 6 p.b.) než u nás, i když je zastoupení této oblasti u nás často považováno za zbytečně vysoké.

Zajímavé je porovnání průměru EU a ČR ve třídě **Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství**. I když se rozhodně nepovažujeme za zemi se zemědělským charakterem, je podíl počtu přijímaných u nás výrazně vyšší než v průměru zemí EU. To souvisí s úrovní vzdělání, tedy s tím, že v mnoha zemích nemají pracovníci v zemědělství ani střední úroveň vzdělání.

V podílu přijatých do středního vzdělávání se ve třídě **Zdravotní a sociální péče, péče o životní podmínky** opět objevuje výrazný rozdíl proti průměru EU – o 5,6 p.b. nižší hodnota v ČR. I když tento rozdíl je zřejmě výrazněji ovlivněn vyššími počty přijatých v EU v oblasti sociální péče a péče o životní podmínky, je tento rozdíl znepokojivý a ukazuje na nedostatečnost podílu připravovaných zdravotníků, což se odráží v problémech se zdravotní péčí v obtížných situacích.

Třetí z hlediska velikosti podílu přijatých do středního vzdělávání je hlavní třída **Služby.** Podíl v ČR je mírně vyšší než její podíl v EU, vyšší hodnota může spíše avizovat větší zastoupení kvalifikovaných pracovníků ve službách u nás ve srovnání s průměrem evropských zemí, kde bývá začleněn poněkud větší podíl nekvalifikovaných.

Tab. 13: Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU a v ČR podle hlavních tříd ISCED (průměr 2016–18)

Kód	Název	EU (28 zemí)	ČR
01	Vzdělávání a výchova	1,0%	1,8%
02	Umění a humanitní vědy	8,3%	5,8%
03	Společenské vědy, žurnalistika a informační	1,5%	0,3%
04	Obchod, administrativa a právo	19,0%	13,3%
05	Přírodní vědy, matematika a statistika	4,4%	0,1%
06	Informační a komunikační technologie (ICT)	4,6%	5,5%
07	Technika, výroba a stavebnictví	24,2%	40,1%
08	Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	3,4%	4,6%
09	Zdravotní a sociální péče, péče o životní	12,5%	6,9%
10	Služby	18,1%	19,7%

6.2 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU v třídění dle hlavních tříd ISCED

Porovnání hodnot podílů nově přijatých v ČR s průměrem EU je sice zajímavé, podrobnější obrázek o situaci v jednotlivých zemích nám však poskytnou následující grafy. Jsou zde uvedeny hodnoty podílů přijímaných ve většině zemí EU. Budeme se věnovat jen třídám, kde podíly přijatých jsou vyšší, v nejvýraznější třídě 07 Technika, výroba a stavebnictví bude zobrazeno i podrobnější členění. Nejsou zde tedy třídy 03 Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a 05 Přírodní vědy, matematika a statistika, kde je podíl nově přijatých do středního vzdělávání malý, protože příprava probíhá převážně v terciárním vzdělávání.

Třída: 02 Umění a humanitní vědy

Podíl ČR je hluboko pod průměrem EU, ovšem i tak se ČR nachází mezi předními místy. Je to dáno velmi vysokým podílem v lidnatých zemích – na prvním místě Španělsko, na druhém Spojené království s hodnotami 19,3 % a 14,7 %. Bližší zkoumání těchto výrazně vysokých hodnot vede ke zjištění, že je to ovlivněno proti jiným zemím významným zastoupením přípravy do humanitních oborů. Pokud se zaměříme jen na přijaté do uměleckých

oborů, budou uvedené hodnoty výrazně nižší – 16,4 % a 13,5 %. I v tom případě však zůstává umístění obou zemí na prvních místech nezměněno. Vysoké zastoupení těchto oborů vykazují dále Portugalsko, Nizozemsko a Slovensko, s hodnotami vyššími než 5 % pak následuje Česká republika a dalších pět zemí. Hodnoty podílu v ostatních zemích jsou mezi třemi a jedním procentem. Zajímavé je i to, že s výjimkou Slovenska tento podíl v prvních pěti zemích narůstá.

Obr.: 22 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)
Třída: 02 Umění a humanitní vědy

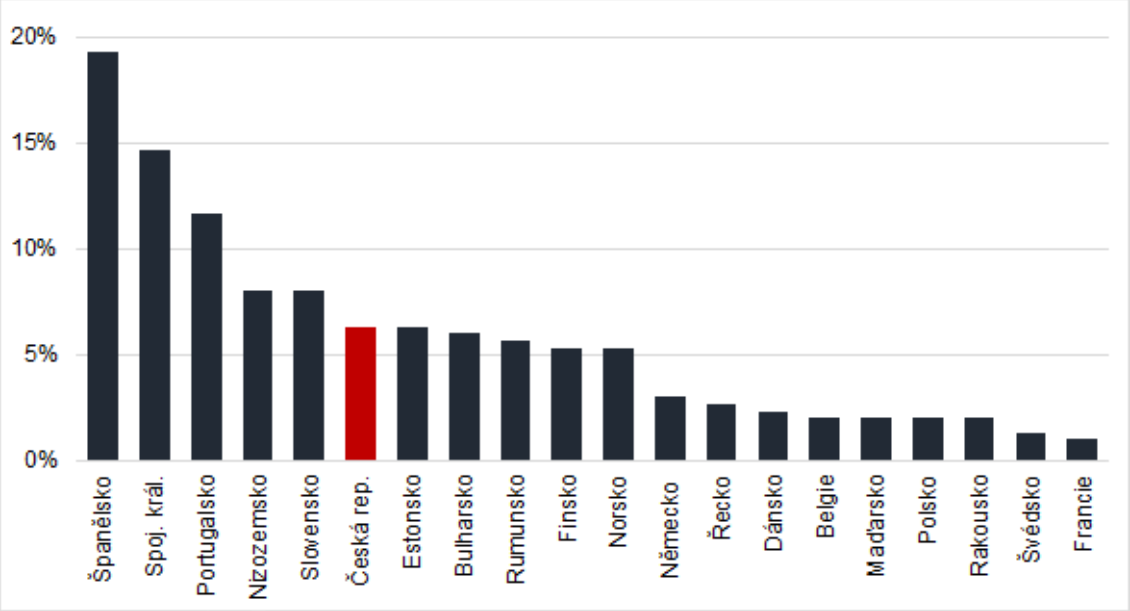

Třída: 04 Obchod, administrativa a právo

Podíly přijatých do oborů spadajících do této třídy jsou nejvyšší v Německu (34,0 %), vysoké jsou i v dalších třech zemích (Dánsko, Francie a Rakousko – kolem 25 %). Není možná bez zajímavosti, že ve třídě Umění a humanitní vědy patří podíl přijatých v těchto zemích k nejnižším. Česká republika se pohybuje výrazně pod průměrem EU, zde je tedy v pořadí sledovaných zemí asi v polovině a zahajuje tím skupinu s podílem menším než 15 %. Další skupinu tvoří Norsko, Švédsko a Bulharsko s podílem kolem 8 %. Výrazně nízký podíl v těchto oborech pak vykazují Estonsko a Rumunsko (2,0 %).

Obr.: 23 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)
Třída: 04 Obchod, administrativa a právo

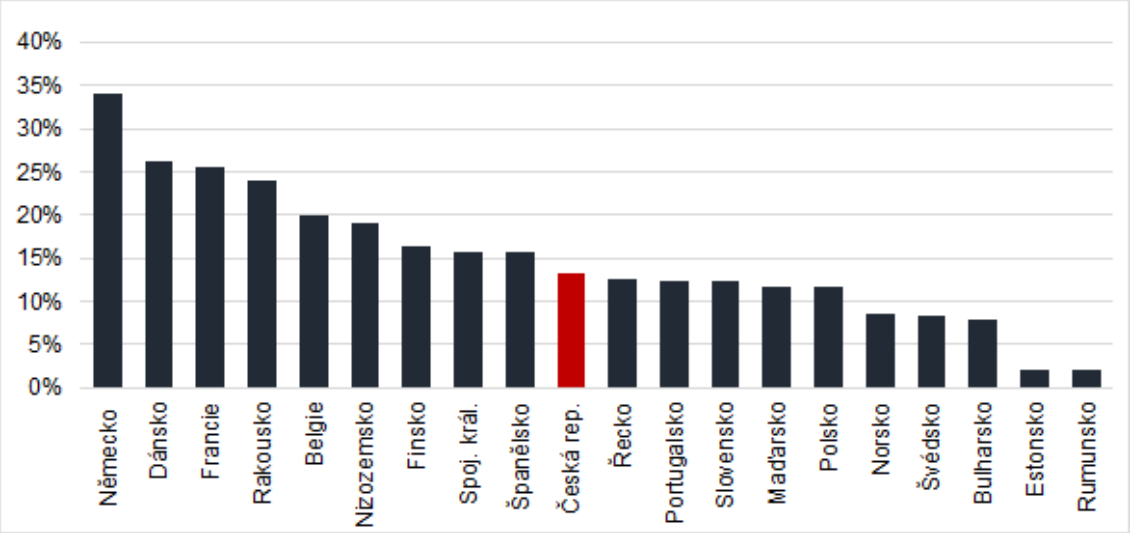

Třída: 06 Informační a komunikační technologie (ICT)

Obory vzdělání v této třídě jsou velice důležité pro přípravu nových pracovníků pro uplatnění digitálních technologií ve společnosti. Uváděná data však nejsou příliš přesvědčivá a vyžadují zamyšlení, protože příliš mnoho zemí vykazuje nulové hodnoty přijatých do středního vzdělávání v této oblasti. V tom hrají roli především dvě příčiny, rozhodně to není dáno tím, že by v nich odborníci pro tuto oblast nebyli připravováni.

První z nich je možnost, že příprava ve střední úrovni neprobíhá v oborech specificky zaměřených na informační technologie, ale je podstatnou součástí oborů jiných. Vždyť i u nás došlo k vytvoření samostatného oboru Informační technologie teprve nedávno, a typicky strojírenský obor Obráběč kovů poskytuje významný podíl informatiky tím, že je zaměřen převážně na obrábění na číslicově řízených obráběcích strojích.

Druhou příčinou je, že v některých zemích systematická příprava pro tuto oblast probíhá ve vyšších stupních vzdělávání. Je to možné zejména v zemích s velkým podílem všeobecného středního vzdělávání a s nemalým podílem studentů přijatých do vzdělávání terciárního. Tuto skutečnost potvrzuje i náhled do údajů o podílech přijatých ve vyšších úrovních vzdělávání.

Z uvedených důvodů nekomentujeme podrobněji tuto oblast, umístění ČR považujeme v kontextu vysokého podílu přijatých do odborného vzdělávání za odpovídající.

Obr.: 24 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)
Třída: 06 Informační a komunikační technologie (ICT)

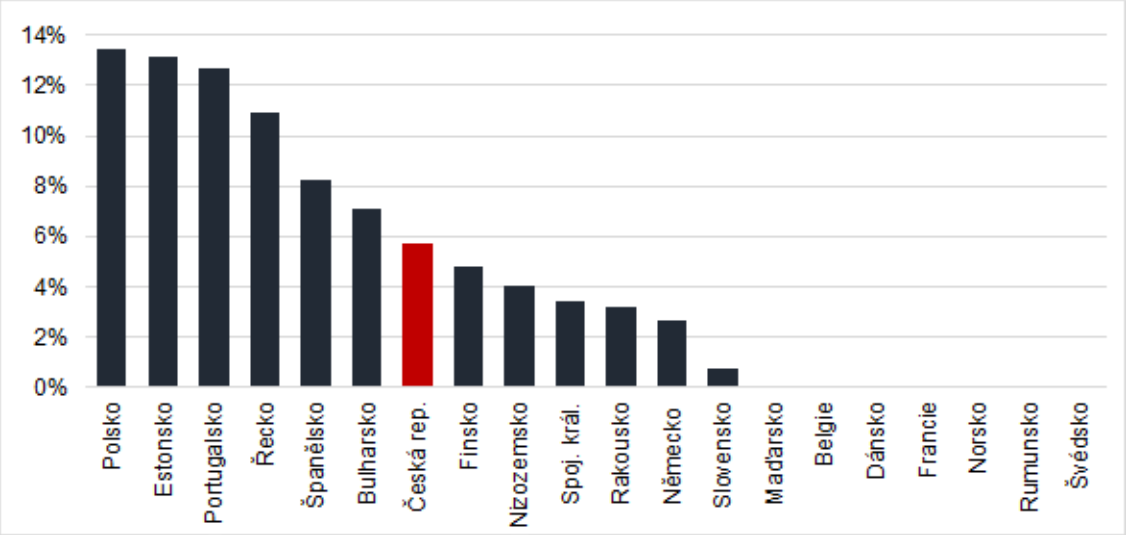

Třída: 07 Technika, výroba a stavebnictví

Nově přijatí do vzdělávání této třídy představují ve většině zemí i podíl největší ze všech tříd, z grafu na obr. 25 je zřejmé, že v 11 zemích jejich podíl přesahuje nebo se těsně blíží hodnotě 40 %.

Nejvyšší podíl vykazuje Maďarsko přesahující 50 %, v dalších zemích počínaje Řeckem tento podíl pomalu klesá k hodnotě 40 %, tuto skupinu ukončuje Česká republika s hodnotou 40,5 %, přiřadit můžeme ještě Polsko a Francii.

Skupinu s podílem kolem 30 % tvoří Rakousko, Německo, Belgie a Finsko. Poslední skupinu s podílem kolem 30 % tvoří Španělsko, Portugalsko a Nizozemsko. Velmi nízký podíl ve Spojeném království je dán jinou strukturací vzdělávaných.

Třída Technika, výroba a stavebnictví je velmi rozsáhlá z hlediska zahrnutých profesí, zejména v porovnání se soustavou oborů v České republice. I když nemůžeme jít na tak podrobnou úroveň členění, jako používáme u nás, následující obrázky 26 až 28 uvádějí na základě podtříd ISCED v této hlavní třídě rozdělení o něco podrobnější.

Obr.: 25 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)
Třída: 07 Technika, výroba a stavebnictví

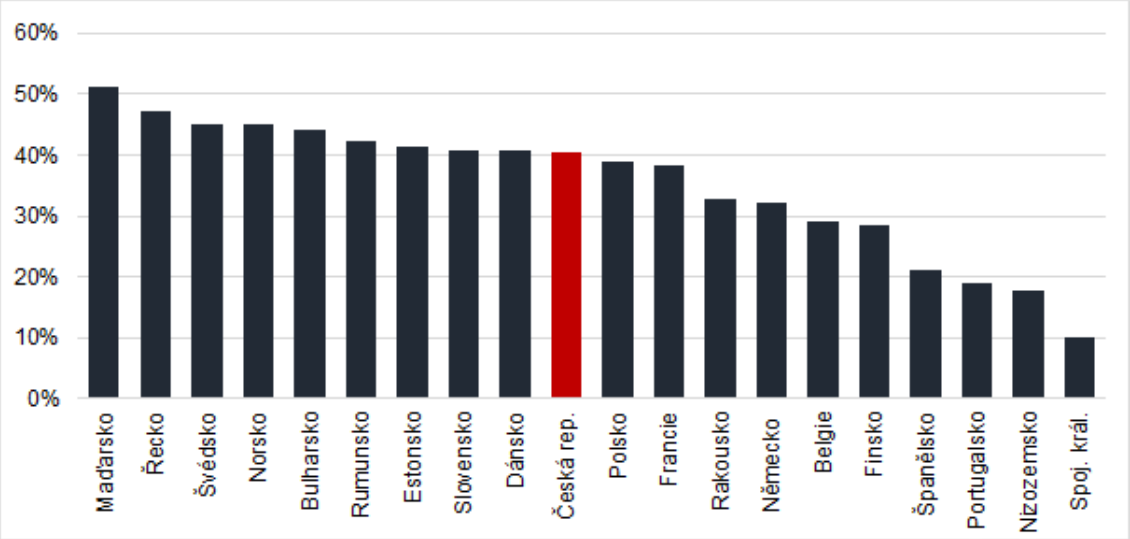

Obr.: 26 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18) – podtřída Inženýrství a strojírenství

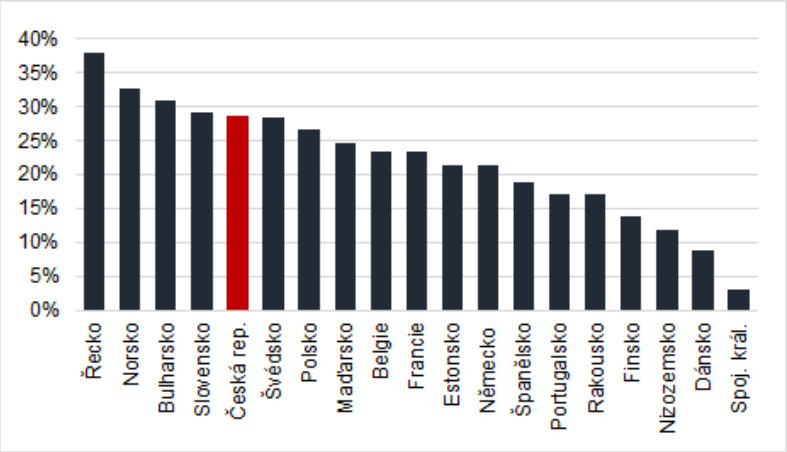

Podtřída Inženýrství a strojírenství zahrnuje strojírenské, elektrotechnické a chemické obory. Prvenství Řecka je dáno nízkým podílem celku odborného vzdělávání, ve kterém pak tato podtřída zaujímá vysoký podíl. Bulharsko, Slovensko, Česká republika, Polsko a Maďarsko setrvávají na tradičně vysokém podílu v této oblasti, vycházejícím z dřívější orientace na průmysl, mezi ně se dostalo pouze Norsko a Švédsko.

Obr.: 27 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18) – podtřída Výroba a zpracování

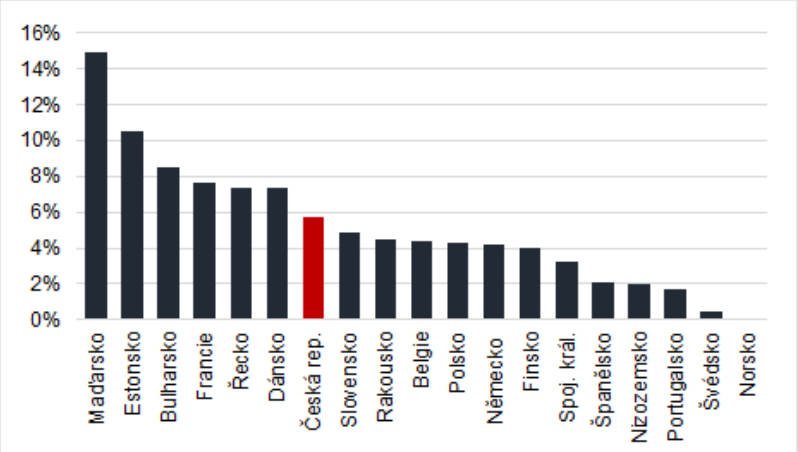

Tato podtřída zahrnuje obory zpracování potravin, materiálů (sklo, papír, plasty a dřevo), textilních výrobků (oděvy, obuv a kožené výrobky) a těžby surovin. Nejvyšších hodnot podílu přijímaných dosahuje Maďarsko, podstatně nižší pak Estonsko a Bulharsko. Česká republika s podílem 5,7 % tvoří předěl mezi vysokými a nízkými hodnotami podílů přijatých do oborů této třídy.

Obr.: 28 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18) – podtřída Architektura a stavebnictví

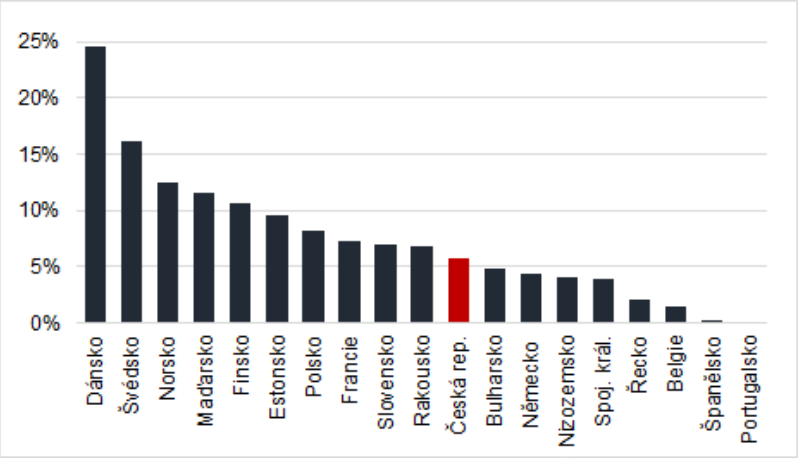

Poslední podtřída v této oblasti zahrnuje středoškolskou přípravu pro stavebnictví (architektura je záležitostí terciárního vzdělávání). Zde je výrazně zastoupeno Dánsko, následně pak Švédsko a Norsko. Podíl České republiky je poměrně malý, což souvisí s problémy získávání žáků do stavebních oborů. I zde je nutno brát u zemí s malým podílem středoškolské přípravy v úvahu větší podíl nekvalifikovaných v odpovídajících profesích trhu práce.

Třída: 08 Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství

Postavení České republiky v podílu přijatých do této třídy je odpovídající jejímu významu i zastoupení u nás, přitom je tu zřejmý také vliv skutečnosti, že i v této oblasti u nás pracují mladí se středoškolskou kvalifikací na rozdíl od mnoha jiných zemí. Poněkud překvapivé je postavení Švédska (8,7 %), může být ovlivněno i podílem lesnictví a rybářství. Postavení dalších zemí – Bulharska, Estonska, Francie, Rakouska a Rumunska s podílem 6 a více procent – odpovídá charakteru hospodářství v těchto zemích. Pro Polsko, Portugalsko, Španělsko a Řecko, s malým podílem přijatých ke studiu v této třídě, platí výše uvedené upozornění na vztah těchto podílů ke kvalifikacím pracovníků.

Obr.: 29 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18) Třída: 08 Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství

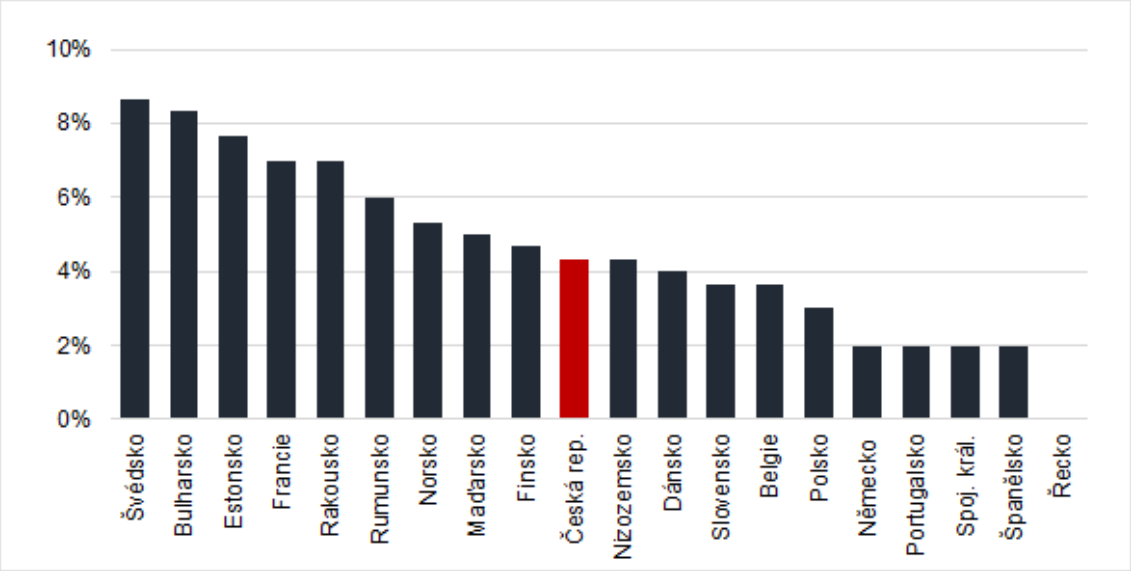

Třída: 09 Zdravotní a sociální péče, péče o životní podmínky

Podíly nově přijatých v této třídě jsou dány potřebou zajištění zdravotní a sociální péče o obyvatelstvo země, přitom zde hraje roli rozdělení na podíly věnované zdravotní péči a na podíly věnované sociální péči. Podíly přijatých jsou v některých zemích rovněž ovlivněny požadavkem, aby zdravotnický personál (zdravotní sestry) získal vyšší než střední odborné vzdělání. Přitom je zde stále vliv podílu odborného vzdělávání na celku přijatých.

Na první místa se tak zde dostávají země s malým podílem odborného vzdělávání – Belgie, Norsko, Řecko, Švédsko a Nizozemsko –, ve kterých je ale příprava zdravotního personálu vydělena samostatně nebo mají jen minimální podíl přijatých do středoškolských oborů sociální péče (Belgie, Řecko). Naopak země s nízkými či nulovými podíly zajišťují toto vzdělávání jinak – Bulharsko bakalářským studiem, Polsko a Rumunsko postsekundárním neterciárním vzděláváním. Poměrně malý podíl v ČR je, kromě vlivu velkého podílů žáků přijatých do odborného vzdělávání, dán rovněž směrováním přípravy pro tuto oblast na VOŠ i bakalářské studium.

Obr.: 30 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)
Třída: 09 Zdravotní a sociální péče, péče o životní podmínky

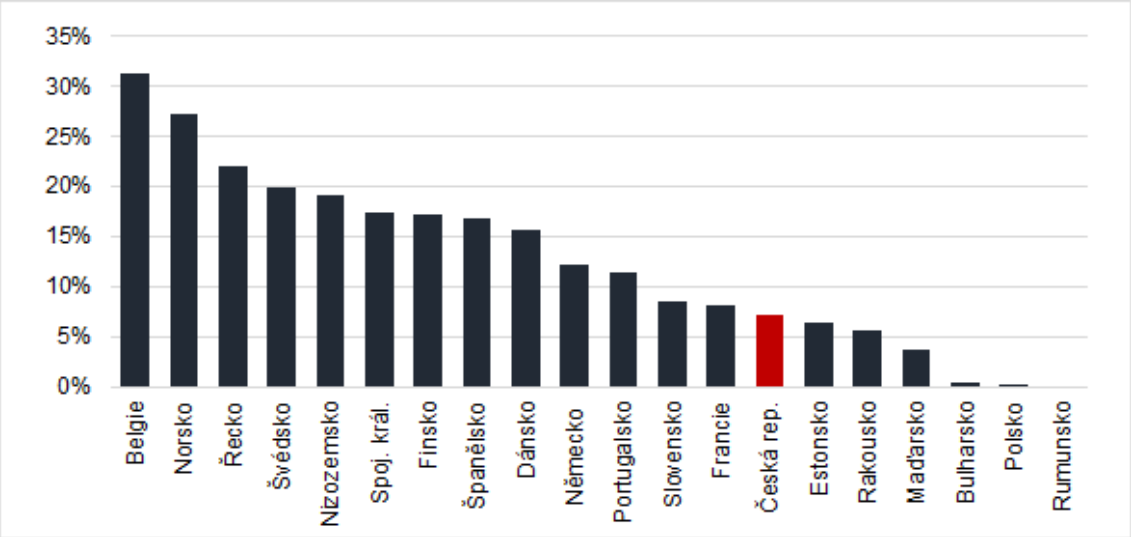

Třída: 10 Služby

Tato třída zahrnuje přípravu pro velmi rozsáhlou oblast profesí, jsou to služby pro domácnost, kadeřnické a kosmetické služby, gastronomie, hotelnictví, sporty, turismus, ale i hygiena a ochrana zdraví při práci a bezpečnostní služby. Dosahované podíly nově přijatých do středního vzdělávání jsou poměrně vysoké nejen pro velký rozsah činností, ale i proto, že vzdělání pro odpovídající profese je často zajišťováno pouze na střední úrovni a někde není ani začleněno, nebo jen minimálně, do vzdělávací nabídky v terciárním vzdělávání.

Obr.: 31 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (průměr 2016–18)
Třída: 10 Služby

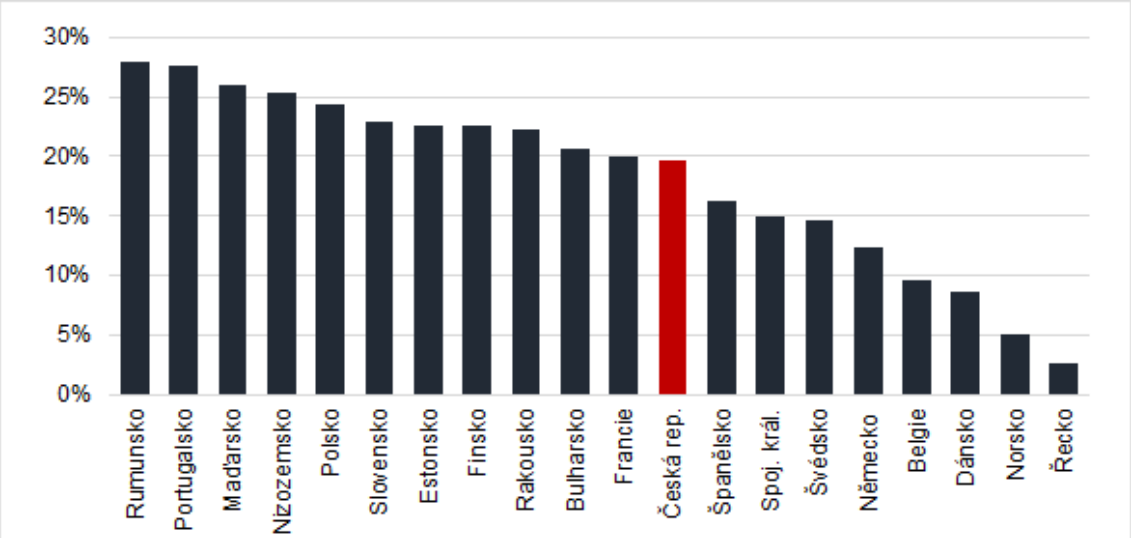

Velikost podílu obvykle souvisí se zaměřením ekonomiky dané země na turismus (Rumunsko, Portugalsko, Maďarsko, ale i další země, vč. České republiky). Země s malým

podílem přijatých – Belgie, Dánsko a Norsko – zajišťují větší podíl těchto služeb přijímáním nových žáků do vyšších úrovní vzdělávání. Výjimkou je Řecko, kde jde spíše o výkon příslušných profesí ve větší míře s lidmi bez potřebné kvalifikace.

7. Předčasné odchody mladých lidí ze vzdělávání v rámci EU

Předpokladem pro získání i udržení si perspektivního pracovního místa je získání kvalifikace alespoň na střední úrovni. I když v posledních letech vlivem nedostatku pracovních sil poskytoval trh práce dobré příležitosti i nekvalifikovaným pracovníkům, situace se v současné době výrazně mění a dosažení kvalifikace opět nabývá na významu.

V evropském kontextu problematika předčasných odchodů ze vzdělávání představuje jedno z podstatných témat a je vnímána jako významný faktor boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Snížení míry předčasného ukončování školní docházky pod 10 % bylo zařazeno mezi hlavní deklarované cíle strategie „Evropa 2020“ pro oblast vzdělávání.

Předčasné odchody ze vzdělávání (early school leaving) podle Eurostatu zahrnují osoby ve věku 18–24 let, které splňují dvě podmínky: vzdělávání a odbornou přípravu ukončily po dosažení pouze nižšího sekundárního vzdělání či ještě nižšího a vzdělávání či odborné přípravy se již neúčastní. V České republice tento údaj zjišťuje Český statistický úřad na základě Výběrového šetření pracovních sil. Zjednodušeně řečeno jsou za osoby, které předčasně odešly ze vzdělávání, považovány ty, jež po základní škole nepokračují ve studiu na střední škole, a dále ty, které studium na střední škole nedokončily.

Předčasné odchody ze vzdělávání jsou spojeny s vyšším rizikem nezaměstnanosti, sociální exkluze a chudoby. Snížení počtu mladých lidí, kteří předčasně odcházejí ze vzdělávacího procesu, představoval jeden z pěti hlavních cílů strategie „Evropa 2020“ pro oživení hospodářského růstu a tvorbu nových pracovních míst. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy od roku 2002 se neustále snižuje. Pokles ze 17 % v roce 2002 na 10,2 % v roce 2019 představuje zřetelný pokrok směrem k hlavnímu cíli strategie „Evropa 2020“ ve výši 10 %.

Také nová strategie „Směřování k udržitelné Evropě do roku 2030“ věnuje předčasným odchodům ze vzdělávání pozornost. Očekává se, že mladí lidé budou v budoucnu nadále dosahovat vyšší úrovně vzdělání potřebné v důsledku strukturálních změn na trzích práce. Do roku 2030 má být pevně ustaven Evropský prostor vzdělávání a očekává se, že nebudou existovat hranice či překážky v oblasti inkluzivní mobility ve vzdělávání a akademické spolupráce. Lepší vzdělání a odbornou přípravu by měli dostat všichni mladí lidé bez ohledu na své socioekonomické zázemí, což povede k více dovednostem a dovednostem lepší kvality. Očekává se, že inkluzivní vzdělávání a celoživotní učení povedou k menšímu počtu osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a většímu počtu studentů na všech úrovních. Rovněž se očekává, že proměny na trhu práce budou podnětem k vyšší účasti dospělých na vzdělávání a odborné přípravě. Lidem bude možné uznat dovednosti, které rozvíjeli mimo rámec formálního vzdělávání a odborné přípravy. Při poskytování veškerého vzdělávání a odborné přípravy bude přítomen silnější rozměr učení se prací a budou využívány výhody užší spolupráce s podniky a občanskou společností[5].

I když k problematice předčasných odchodů u nás a v této souvislosti i k porovnání s EU je k dispozici více materiálů[6], uvádíme alespoň krátké a názorné porovnání vývoje tohoto ukazatele v letech 2005 až 2019 v jednotlivých vybraných zemích EU, zejména ve vztahu k dosahování stanoveného cíle snížení podílu předčasných odchodů ze vzdělávání pod 10 % u populace ve věku 18–24 let, tedy aby nejvýše 10 % mladých lidí zůstalo s nižším vzděláním, než odpovídá vyššímu sekundárnímu vzdělání.

Vývoj v jednotlivých vybraných zemích znázorňuje obrázek 32, kde je na prvním místě uveden vývoj tohoto parametru v zemích EU28 a dále je znázorněn vývoj v jednotlivých

[5] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rp_sustainable_europe_cs_v2_web.pdf
[6] https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyZP/46

vybraných zemích, které jsou seřazeny podle hodnoty míry předčasných odchodů ze vzdělávání v roce 2019. V grafickém znázornění není účelem umožnit zjištění jednotlivých hodnot, ale poskytnutí jednoduchého přehledu o vývoji parametru v krátkém náhledu.

Z pohledu na graf je zřejmé, že se v průběhu let skutečně daří výrazně snižovat podíl předčasných odchodů. Cílovou metu 10 % v roce 2019 však stále překračují Španělsko (17,3 %), Rumunsko (15,3 %), Bulharsko (13,9 %), Itálie (13,5 %), Maďarsko (11,8 %), Spojené království (10,9 %), Portugalsko (10,6 %) a Německo (10,3 %). Hodnota ukazatele za celou EU28 činí 10,2 %.

Obr. 32: Vývoj podílů předčasných odchodů mladých lidí ze vzdělávání v zemích EU

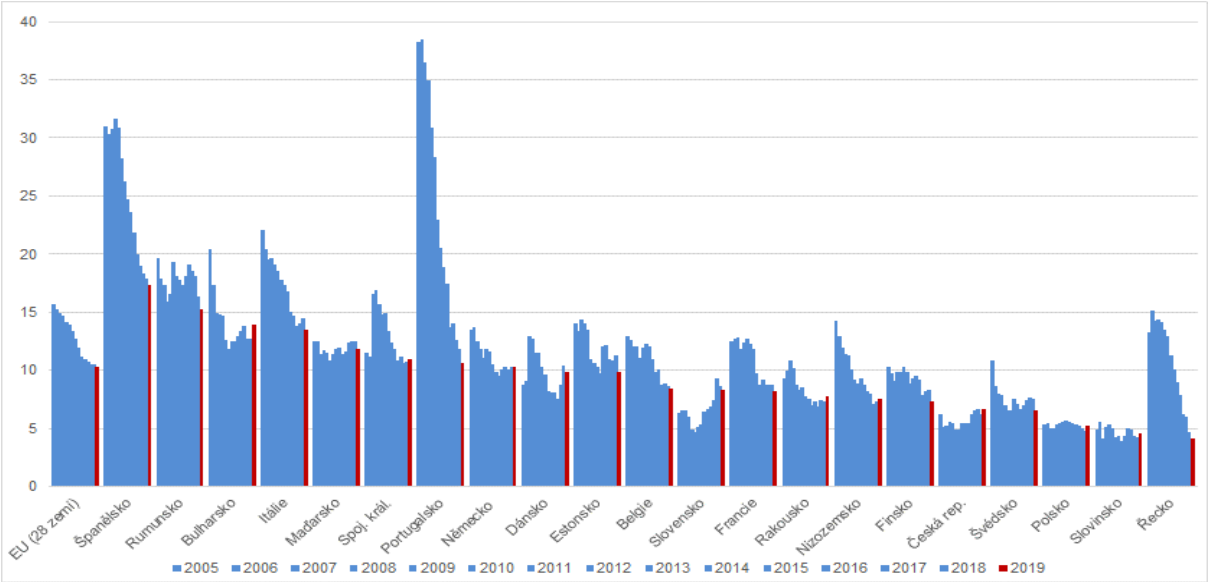

Zdroj: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SDG_04_10/default/table

Nejnižších hodnot dosahují v roce 2019 Řecko (4,1 %), Slovinsko (4,6 %), Polsko (5,2 %), Švédsko (6,5 %) a Česká republika (6,7 %).

Z grafu je rovněž zřejmé, že z nejvyšších hodnot musely snižovat Portugalsko (38,3 %), Španělsko (31,0 %) a Itálie (22,1 %), ovšem největší procentové snížení zaznamenaly Portugalsko (72,3 %), Řecko (69,2 %), Nizozemsko (47,6 %) a Španělsko (44,2 %).

V některých zemích je zřejmé kolísání hodnoty podílu předčasných odchodů, ovšem závažnější jsou případy, kdy došlo v uvedeném několikaletém období k nárůstu této hodnoty. Jedná se pouze o tři země – Slovensko (o 2 p.b., což představuje zvýšení o 31,7 %), Dánsko (o 1,2 p.b., zvýšení o 13,8 %) a Českou republiku (o 0,5 p.b., což představuje zvýšení o 8,1 %).

8. Připravenost mladých v EU pro práci v digitální ekonomice

Současná situace epidemie koronaviru ovlivnila a bude dlouhodobě ovlivňovat celý svět, její důsledky ve školství jistě není nutné popisovat. Dnes sedí žáci i jejich učitelé u počítačů a výuka, a hlavně její výsledky jsou výrazně ovlivněny jak dostupností digitálních technologií, tak i dovednostmi v jejich ovládání.

I když, jak uvádí ČSÚ, již v roce 2018 téměř dvě třetiny patnáctiletých žáků ke komunikaci s učiteli a k odevzdávání domácích prací používaly e-mail a 10 % studentů tímto způsobem se svým učitelem komunikovalo skoro každý den, distanční výuka představuje najednou kvalitativní i kvantitativní skok.

Doma bez internetu byly 2 % dětí a bez počítače bylo 7 % dětí. Ve skutečnosti byl počet dětí, které se nedostaly na internet či k počítači, pravděpodobně ještě vyšší, protože v některých rodinách se o jedno zařízení muselo dělit více dětí či dospělých.

Kvalitativní skok představovala distanční výuka především pro učitele, kde i ti, kteří digitální techniku využívali jen minimálně, se museli naučit alespoň základní dovednosti k dosažení spojení se svými žáky.

Následující text je zaměřen na problematiku připravenosti obyvatel EU na práci s digitálními technologiemi a na to, jaké jsou jejich digitální dovednosti. Ty jsou zjišťovány pravidelným šetřením v rámci Evropského sociálního průzkumu (European Social Survey – ESS) a prezentovány Eurostatem.

Celkový indikátor digitálních dovedností je stanovován na základě kombinace výsledků v jednotlivých indikátorech, které jsou založeny na vybraných činnostech souvisejících s používáním internetu nebo softwaru, prováděných jednotlivci ve čtyřech konkrétních oblastech (informace, komunikace, řešení problémů a ovládání softwaru). Předpokládá se, že jednotlivci, kteří provádějí určité činnosti, mají odpovídající dovednosti. Ukazatele lze proto považovat za zástupce digitálních kompetencí a dovedností jednotlivců. Sledují se:

1. Informační dovednosti (v ČR jsou uváděny jako Informační a datová gramotnost)
2. Komunikační dovednosti (v ČR jsou uváděny jako Komunikace a spolupráce)
3. Schopnosti řešení problémů (v ČR jsou uváděny jako Řešení problémů)
4. Softwarové dovednosti (v ČR jsou uváděny jako Technologické kompetence)

Podle výsledků jednotlivců v uvedených čtyřech činnostech je na základě určitého algoritmu propočten Celkový indikátor digitálních dovedností. Ten umožňuje jednotlivce zařadit do čtyř úrovní: **vyšší než základní, základní, nízká a bez dovedností**. V následujícím textu jsou sledovány či porovnávány podíly lidí **s úrovní vyšší než základní**, a to na základě výsledku **šetření v roce 2019.**

8.1 Kompetence v jednotlivých digitálních dovednostech v zemích EU

Kompetence v informačních dovednostech v rámci zemí EU

Informační dovednosti (v ČR jsou zahrnovány pod pojem Informační a datová gramotnost) – jde o kompetence typu*: identifikujte, vyhledejte, uložte, uspořádejte a analyzujte digitální informace a posuďte jejich relevanci a účel.* Pro ověření těchto dovedností je zjišťováno, zda respondent provádí aktivity: *kopírování nebo přesuny souborů, ukládání souborů na internetovém úložišti, získávání informací z webových stránek, hledání informací o zboží, službách nebo zdraví.* Pokud provádí alespoň jednu aktivitu, jde o základní úroveň, u více aktivit je to úroveň vyšší než základní.

Obr.: 33 Podíl populace s vyšší než základní úrovní informačních dovedností v IT v zemích EU (%)

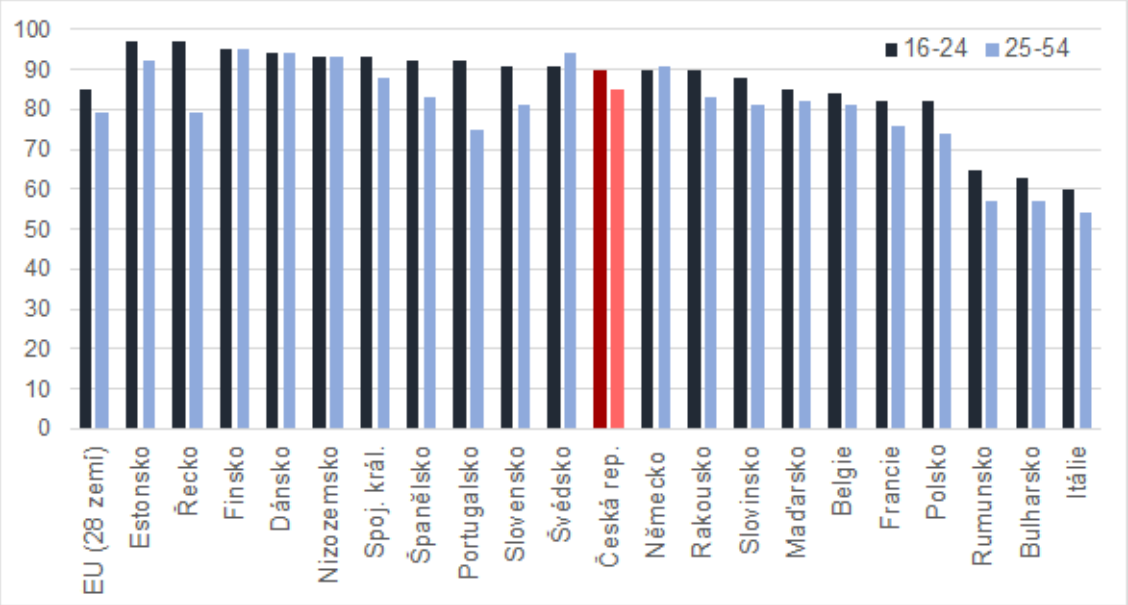

Zdroj: *https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ISOC_SK_DSKL_I__custom_584546/default/table* – stejný zdroj je použit i pro všechny další obrázky v této kapitole (obr. 34 až 37).

Obrázek 33 ukazuje podíly populace s vyšší úrovní dovedností v této oblasti u mladých lidí ve věkové skupině 16–24 let (tmavé sloupce) a pro porovnání i u věkové skupiny 25–54

let. Lze konstatovat, že v populaci mladých lidí ve většině zemí ovládá 90 % a více mladých tyto poměrně jednoduché činnosti na vyšší než základní úrovni. Opravdu pozadu jsou pouze Rumunsko, Bulharsko a Itálie. U starší populace je situace rozdílná, země s výrazně nižšími podíly těchto dovedností korespondují se zeměmi s nižší vzdělanostní úrovní této věkové skupiny[7]. Celkově jsou v informačních dovednostech v IT rozdíly mezi populací mladých a starší populací nejmenší.

Kompetence v komunikačních dovednostech v IT v rámci zemí EU

Komunikační dovednosti (v ČR jsou zahrnovány pod pojem Komunikace a spolupráce) – jde o kompetence typu: *komunikujte v digitálních prostředích, sdílejte zdroje prostřednictvím online nástrojů, spojte se s ostatními a spolupracujte prostřednictvím digitálních nástrojů, komunikujte s komunitami a sítěmi a účastněte se jich, mezikulturní povědomí.* Pro ověření těchto dovedností je zjišťováno, zda respondent provádí aktivity*: odesílání a přijímání e-mailů, účast na sociálních sítích, telefonování či videohovory přes internet, nahrávání vlastního obsahu na libovolný web, který se má sdílet.* Pokud respondent provádí alespoň jednu aktivitu, jde o základní úroveň, u více aktivit jde o úroveň vyšší než základní.

U mladých lidí jsou podíly populace s vyšší úrovní dovedností v této oblasti v průměru EU o 6 p.b. vyšší než v informačních dovednostech a dosahují nejvyšších hodnot vůbec. To zřejmě souvisí s jejich zájmem o komunikaci s ostatními, zejména se zapojením do sociálních sítí. Naproti tomu starší populace se do komunikace na sociálních sítích tak výrazně nezapojuje a úroveň dovedností v této oblasti je pak výrazně nižší než předchozí dovednosti (o 15 p.b.). V této dovednosti zaujímají mladí lidé v České republice vynikající první místo.

Obr.: 34 Podíl populace s vyšší než základní úrovní komunikačních dovedností v IT v zemích EU (%)

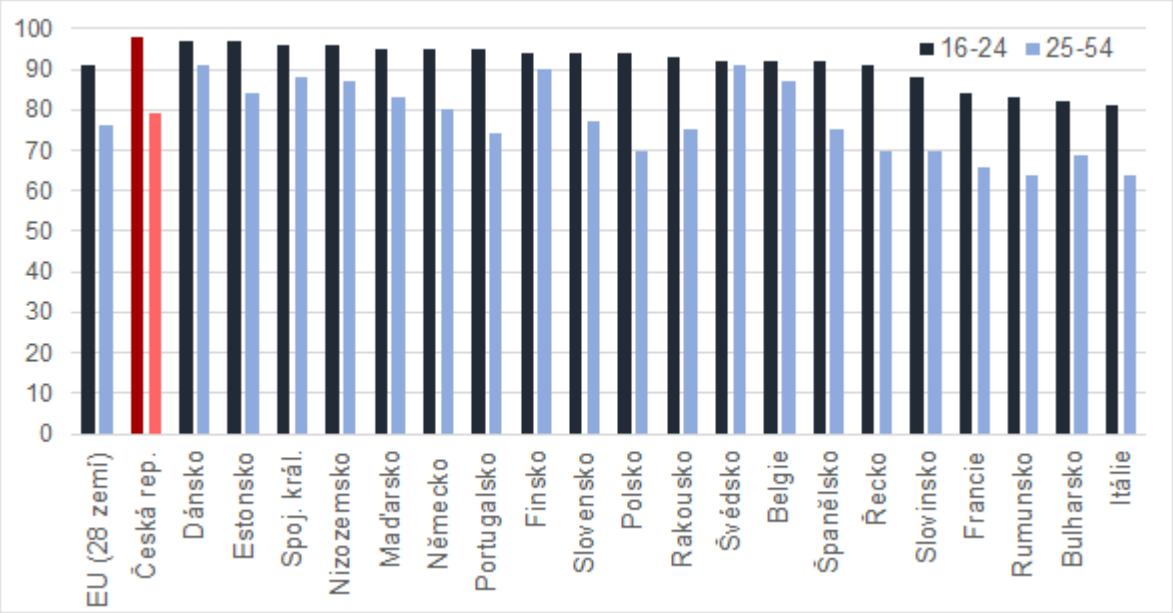

Kompetence v řešení problémů v IT v rámci zemí EU

Schopnosti řešení problémů (v ČR jsou zahrnovány pod pojem **Řešení problémů**) – jde o kompetence: *identifikovat digitální potřeby a zdroje, činit rozhodnutí o vhodnosti digitálního nástroje podle účelu, řešit koncepční problémy digitálními prostředky, kreativně využívat technologie, řešit technické problémy, aktualizovat vlastní kompetence.* Pro ověření těchto dovedností je zjišťováno, zda respondent provádí aktivity dvojího typu:

[7] Viz např. https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-167 (str.38)

a) *Přenos souborů mezi počítači nebo jinými zařízeními, instalace softwaru a aplikací a změnu nastavení jakéhokoli softwaru, včetně operačního systému nebo bezpečnostních programů.*

b) *Online nákupy, prodej online, používání online výukových zdrojů a internetové bankovnictví.*

Pro zařazení respondenta do vyšší než základní úrovně dovedností musí provádět alespoň jednu aktivitu každého typu.

V této oblasti kompetencí (obr. 35) je dosahovaná úroveň podstatně nižší než v předchozích. V průměru zemí EU28 dosahuje vyšší úrovně v této kompetenci 80 % mladých lidí, u starší populace je to 69 %. Nad 90 % se pohybují pouze Spojené království, Estonsko, Finsko a Nizozemsko, Česká republika je na dalším místě s hodnotou 89 %. Pořadí uzavírá obvyklá trojice zemí – Itálie, Rumunsko s hodnotami pod 60 % a Bulharsko s hodnotou 48 %, k nízkým hodnotám se zde i v dalších oblastech dostává Maďarsko (60 %).

Obr.: 35 Podíl populace s vyšší než základní úrovní dovedností řešení problémů v IT v zemích EU (%)

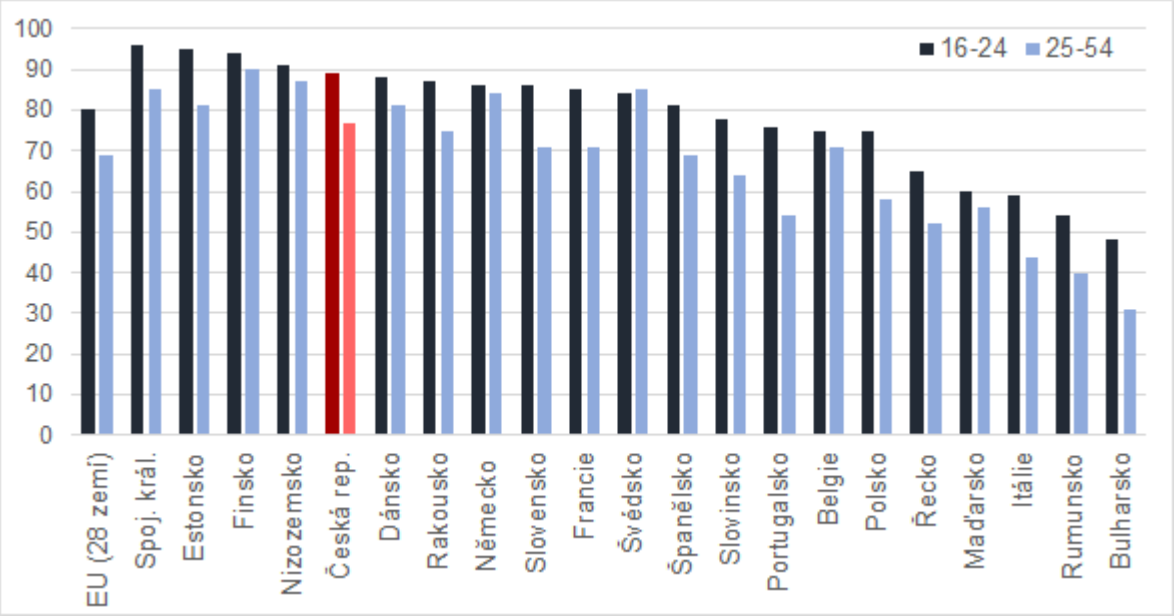

Kompetence v softwarových dovednostech v IT v rámci zemí EU

Softwarové dovednosti (v ČR jsou zahrnovány pod pojem Technologické kompetence) – jde o kompetence typu: *vytvářet a upravovat nový obsah (od zpracování textu po obrázky a video), integrovat a přepracovat předchozí znalosti a obsah, vytvářet kreativní výrazy, mediální výstupy a programování, znát a uplatňovat práva a licence duševního vlastnictví.* Pro ověření těchto dovedností je zjišťováno, zda respondent provádí aktivity dvojího typu:

a) *Používá software pro zpracování textu, tabulkový software a software pro úpravu fotografií, videí nebo zvukových souborů.*

b) *Vytváří prezentace nebo dokumenty integrující text, obrázky, tabulky nebo grafy, používá pokročilé funkce tabulky k uspořádání a analýze dat (třídění, filtrování, používání vzorců, vytváření grafů), umí napsat kód v programovacím jazyce.*

Pro zařazení respondenta do vyšší než základní úrovně dovedností musí provádět alespoň jednu aktivitu ze seznamu b).

Softwarové dovednosti nejsou běžně využívány lidmi, kteří využívají počítač pouze jako informační zdroj, pro komunikaci nebo pro zábavu. Proto je celkem logická nižší úroveň těchto dovedností jak mezi mladými lidmi, tak zejména u starší populace. Průměr mladých lidí zemí EU je o 10 p.b. nižší (70 %) než u řešení problémů, hodnota tohoto ukazatele je u starší

populace o 23 p.b. nižší než u mladých lidí a dostává se pod 50 %. Na předních místech v těchto dovednostech figurují Nizozemsko, Spojené království, Portugalsko a Finsko. Umístění Portugalska je nezvyklé, v ostatních dovednostech se obvykle v pořadí umisťuje mírně nad polovinou. Naopak pod obvyklou úroveň, na páté místo, kleslo Estonsko, které se s dalšími sedmi zeměmi pohybuje nad úrovní 70 %. Teprve potom je s hodnotou 66 % Česká republika, obsazení posledních míst je obvyklé.

Dosažené hodnoty starší populace jsou výrazně nižší, umístění jednotlivých zemí v pořadí oproti mladým lidem se zásadně nemění, výjimkou je Dánsko, které by se dostalo v pořadí zemí do popředí, nepříznivou výjimku vykazuje Česká republika, kde dosažená hodnota u starší populace představuje umístění jako čtvrté od konce.

Obr.: 36 Podíl populace s vyšší než základní úrovní softwarových dovedností v IT v zemích EU (%)

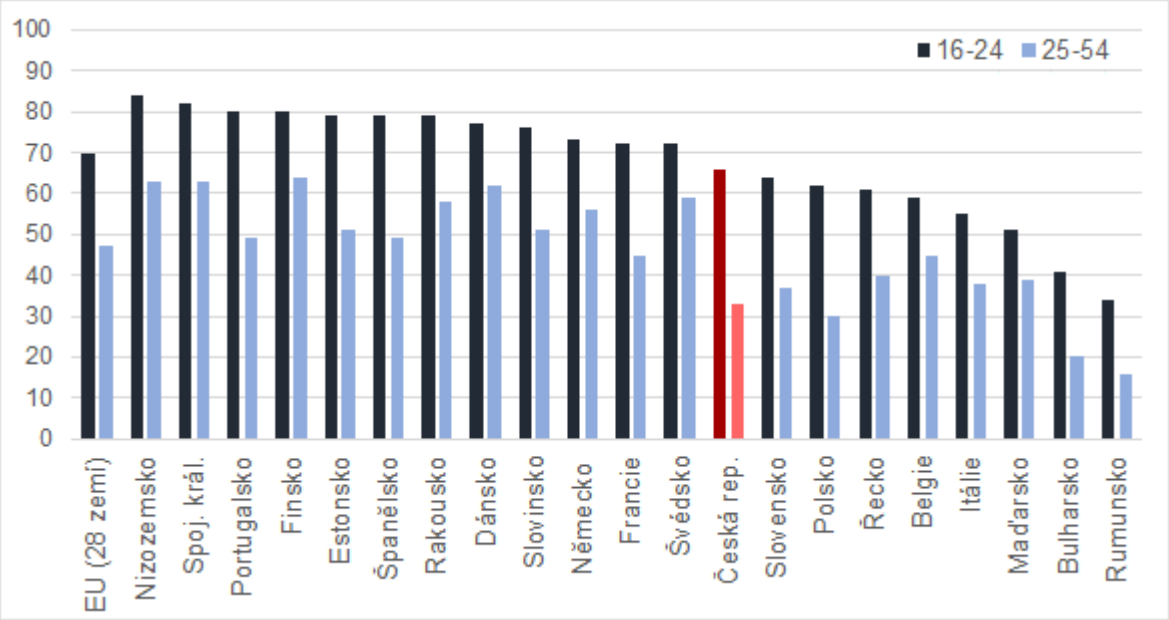

8.2 Celková úroveň digitálních dovedností v zemích EU

Celkové hodnocení respondentů v digitálních dovednostech je prováděno na základě několika pravidel[8], pro náš náhled zaměřený pouze na vyšší úroveň dovedností je postačující informace, že k dosažení hodnocení „vyšší než základní“ musí mít respondent hodnocení „vyšší než základní“ ve všech čtyřech výše uvedených ukazatelích (informace, komunikace, řešení problémů, softwarové dovednosti).

Podíl celkového indikátoru vyšších digitálních dovedností nepřesahuje 80 % u mladých lidí a 60 % u starší populace, průměr zemí EU je 59 % u mladých lidí a 39 % u starší populace. První místa ve věkové skupině 16–24 let opět zaujímají Nizozemsko (78 %), Estonsko (76 %), Spojené království (75 %) a Finsko (74 %). Nejnižší hodnoty dosahují Maďarsko (40 %), Itálie (39 %), s výrazným odstupem pak Bulharsko (29 %) a Rumunsko (22 %). V České republice dosahuje hodnocení vyšší než základní 61 % mladých lidí.

Ve starší populaci zůstávají na prvních místech opět Finsko (59 %) a Spojené království (57 %), k nim se však přiřazují Dánsko a Švédsko (obě země 56 %). Švédsko rovněž vykazuje nejmenší rozdíl v celkovém indikátoru digitálních dovedností mezi mladší a starší populací. Nejnižší podíl starších lidí dosahujících v digitálních dovednostech vyšší úrovně vykazují Bulharsko (13 %) a Rumunsko (12 %).

[8] https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/tepsr_sp410_esmsip2.htm

Česká republika vykazuje druhý největší rozdíl v podílu populace s vyšší úrovní digitálních dovedností mezi mladou a starší populací, což ukazuje zřetelné zaostávání starší generace a potřebu zajistit její vzdělávání.

Obr.: 37 Podíl populace s vyšší než základní úrovní celkové digitální dovednosti v IT v zemích EU (%)

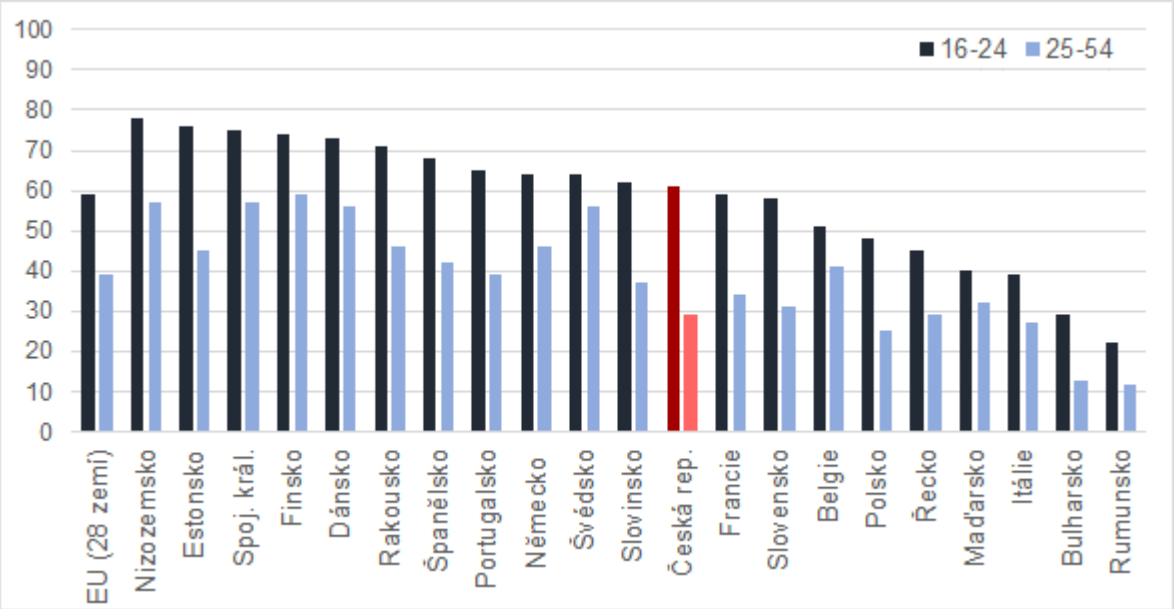

9. Závěr

Publikace podává především informace o vývoji vzdělanostní struktury středního vzdělávání v České republice prostřednictvím vývoje počtů a podílů nově přijatých žáků do 1. ročníků a o vývoji počtů přijatých žáků do nástavbového a vyššího odborného vzdělávání. Informace o vývoji v průběhu deseti let v jednotlivých kategoriích vzdělávání a pěti let u vývoje v krajích či ve skupinách oborů v jednotlivých kategoriích poskytují dostatečný přehled jednak o stabilnosti vzdělávacího systému na jedné straně, jednak o určitých dlouhodobějších vývojových trendech na straně druhé.

Z uvedených grafů a tabulek je zřejmé, že nastavení proporcí všeobecného a odborného i maturitního a nematuritního vzdělávání zůstává zachováno a ukazuje, že v médiích často prezentovaný pokles žáků v učebních oborech nebyl dán jejich odlivem do jiných kategorií studia, ale že byl důsledkem vývoje počtu lidí v populačním ročníku 15letých. Rovněž je zřejmá i reakce školského systému na vývoj v ekonomice, např. nárůst ve skupinách Informatické obory a Zdravotnictví a pokles ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus.

Část věnovaná srovnávání zemí Evropské unie se v tomto roce dotýká uplatnění na trhu práce jen okrajově, protože nastaly výrazné změny, jejichž vývoj není podchycen v datech a rovněž není zřejmá jejich další dynamika. Pozornost je tedy věnována informacím o podílech nově přijímaných do odborného vzdělávání v úrovni široce a v technické oblasti i úzce vymezených oborů vzdělání ISCED 13. Je ukázáno postavení České republiky v porovnání s ostatními zeměmi i s průměrem zemí EU.

Dílčí pozornost je dále věnována aktuální problematice předčasných odchodů ze vzdělávání, kde je ukázán vývoj v zemích EU v letech 2005 až 2019. Je zřejmé, že pozornost věnovaná této tematice vede k pokroku v omezování předčasných odchodů ze vzdělávání a k naplňování stanoveného dlouhodobého cíle EU.

Poslední kapitola ukazuje připravenost mladých v EU pro práci v digitální ekonomice, ukazuje rozdíly jednotlivých zemí a až na jedinou výjimku – komunikační dovednosti v IT – na určité zaostávání České republiky, a to i u mladých lidí, v této oblasti. Pokud chceme úspěšně rozvíjet budoucí ekonomiku, která bude na digitální bázi, je současná úprava RVP v oblasti ICT nejvýše potřebná.

www.infoabsolvent

Využijte informace, které pro Vás připravuje Národní pedagogický institut České republiky jako podporu pro kariérové rozhodování o budoucí škole a povolání.

Informační systém ISA+ na www.infoabsolvent.cz nabízí podporu při plánování vzdělávání a rozhodování o volbě studia a povolání, obsahuje podrobné informace o nabídce oborů vzdělání všech středních (včetně nástavbového a zkráceného studia), vyšších a vysokých škol v ČR. Vyhledávat lze podle oboru vzdělání, školy, povolání, podle videa či jednoduchých obrázků i podle činností a pracovišť, dobrou pomůckou k orientaci při rozhodování je i Profitest.

Na www.infoabsolvent.cz je možné najít např. informace o nezaměstnanosti absolventů jednotlivých oborů vzdělání, ale i mnoho dalších informací jak o nezaměstnanosti, tak o uplatnění absolventů na trhu práce, o jejich úspěšnosti při přijímání do vysokoškolského vzdělávání, o požadavcích zaměstnavatelů či možnostech absolventů se zdravotním postižením.

Pro žáky i absolventy jsou připraveny i informace v sekci Jak na to, kde mohou nalézt rady, jak postupovat při rozhodování o výběru střední školy nebo při potížích ve studiu. Pro maturanty jsou připraveny rady, jak hledat práci, pro dospělé, jak se znovu začít vzdělávat, jak získat další výuční list nebo maturitu ve zkráceném studiu, jak získat profesní kvalifikaci apod.

Systém nabízí i knihovnu elektronických publikací – analytických studií k různým specifickým tématům problematiky uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a kariérového poradenství.

www.infoabsolvent.cz

*Informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

NEJZAJÍMAVĚJŠÍ MOŽNOSTI:

- **výběr podle oborů i školních vzdělávacích programů** (ŠVP),
- **videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **absolventi škol a trh práce –** informace o možnostech a uplatnitelnosti absolventů (využití vzdělání, požadavky a potřeby zaměstnavatelů, nezaměstnanost) z pohledu zaměstnavatelů i nedávných a budoucích absolventů škol,
- **bez bariér až na trh práce** – sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – informace pro rozhodování, studium i jeho ukončování,
- **syntetické stránky –** obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se v rámci udržitelnosti projektu MŠMT **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP)** dále stará Národní pedagogický institut České republiky.

Vydal Národní pedagogický institut České republiky
Senovážné nám. 25, 110 00 Praha 1, roku 2021

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického institutu České republiky
najdete na www.npi.cz